

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
URZĄD STATYSTYCZNY W POZNANIU

CENTRAL STATISTICAL OFFICE
STATISTICAL OFFICE IN POZNAŃ

MIASTA

w liczbach

2011

BASIC URBAN STATISTICS

WARSZAWA 2013

WARSAW 2013

KOMITET REDAKCYJNY GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO
EDITORIAL BOARD OF THE CENTRAL STATISTICAL OFFICE

PRZEWODNICZĄCY
PRESIDENT

Janusz Witkowski

REDAKTOR GŁÓWNY
EDITOR-IN-CHIEF

Halina Dmochowska

CZŁONKOWIE
MEMBERS

Ewa Adach-Stankiewicz, Wojciech Adamczewski, Renata Bielak, Maria Jeznach, Ewa Kamińska-Gawryluk, Liliana Kursa, Lucyna Nowak, Hanna Poławska (sekretarz *secretary*), Dominika Rogalińska, Grażyna Szydlowska, Wanda Tkaczyk, Katarzyna Walkowska, Halina Woźniak, Agnieszka Zgierska, Małgorzata Żyra

Koncepcja i opracowanie publikacji
*Publication conception
and preparation*

Ośrodek Statystyki Miast
Urzędu Statystycznego w Poznaniu
przy współpracy Departamentu
Badań Regionalnych i Środowiska
Głównego Urzędu Statystycznego
*Urban Statistics Centre
of the Statistical Office in Poznań
in cooperation with Regional and
Environmental Surveys Department
of the Central Statistical Office*

Projekt okładki
Cover design

Lidia Motrenko-Makuch

Druk i oprawa
Printing and binding

Zakład Wydawnictw Statystycznych
00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing CSO data please indicate source

ISSN 2083 - 6384

Publikacja dostępna w Internecie
Publication available on the Internet

– www.stat.gov.pl
– www.stat.gov.pl/urzedz/poznan

Przedmowa

Przedstawiamy Państwu publikację *Miasta w liczbach 2011*, która jest kontynuacją wcześniejszych opracowań poświęconych polskim miastom. Obecna edycja, podobnie jak ubiegłoroczna, składa się z wersji książkowej (zawierającej komentarz analityczny) oraz płyty CD z tablicami statystycznym i, która stanowi integralną część publikacji.

Komentarz analityczny, obok opisu sieci polskich miast i ludności miejskiej w 2011 r. na poziomie krajowym i wojewódzkim, kontynuuje podjętą w poprzedniej edycji analizę skali i zasięgu oddziaływania dużych polskich miast na ich otoczenie w dziesięcioleciu 2002-2011.

Wersja CD zawiera część tabelaryczną z danymi za 2011 rok. Prezentowane w niej informacje (podobnie jak w poprzednich edycjach) obejmują wiele istotnych dziedzin, począwszy od szeroko prezentowanej tematyki demograficznej, aż po wybrane elementy infrastruktury społecznej i technicznej.

Przekazując do rąk Państwa niniejszą publikację, mamy nadzieję, że zawarty w niej materiał będzie przydatny wszystkim zainteresowanym tematyką miejską i może być pomocny w realizacji polityki miejskiej. Jednocześnie zwracamy się z prośbą o uwagi, wnioski i sugestie, które stanowić będą cenną wskazówkę w dalszych pracach nad kształtem tej publikacji, by coraz lepiej odpowiadała zapotrzebowaniu Czytelników.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, grudzień 2013

Preface

We have the pleasure of presenting the publication “Basic Urban Statistics 2011”, which continues a methodological series of statistical reviews devoted to Polish towns. This year’s edition, like the one published last year, consists of a hard copy (including the analytical commentary) and a CD–ROM with statistical tables, which are an integral part of the publication.

The expanded analytical commentary, in addition to describing characteristics of the urban network (at the national and provincial level), analyses the impact of large Polish cities on changes occurring in their surroundings in the decade 2002-2011.

The CD version of the publication contains tabular data for 2011. As in previous editions, many important fields are covered, ranging from widely understood demographical issues to selected elements of social and the technical infrastructure.

We recommend this publication in the hope that the information it contains will be useful to all those interested in urban problems and will facilitate the implementation of urban policies. We would appreciate your comments, conclusions and suggestions, which will provide valuable guidelines for future work to ensure that the format of this publication increasingly satisfies the expectations of our readers.

*Director
of the Statistical Office in Poznań*

Jacek Kowalewski

Poznań, December 2013

SPIS RZECZY

	Str.
Przedmowa	3
Uwagi ogólne i metodologiczne	16
Znaki umowne i ważniejsze skróty	27
I. MIASTA POLSKIE W 2011 R.	
1. Miasta na tle kraju	28
2. Terytorialne zróżnicowanie sieci miast i ludności miejskiej w 2011 r.	37
II. FUNKcjONALNE OBSZARY MIEJSKIE NA TLE KRAJU W LATACH 2002-2011	
1. Wprowadzenie	43
2. Wychowanie przedszkolne	44
3. Szkoły podstawowe	50
4. Gimnazja	57
5. Dochody i wydatki budżetów gmin	62
Aneks	71

Spis tablic w rozdziałach I i II

	Tabl.	Str.
Bilans ludności w 2011 r.	1	28
Ludność w miastach utworzonych w latach 2002-2011	2	31
Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 2002, 2006 i 2011.	3	34
Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2002, 2006 i 2011	4	35
Struktura miast według liczby ludności w 2011 r.	5	36
Gęstość sieci miast i ich struktura według grup wielkościowych w prze- kroju wojewódzkim w 2011 r.	6	37
Powierzchnia i ludność miast w 2011 r.	7	39
Ludność miast wojewódzkich na tle ludności miejskiej ogółem w 2011 r.	8	42
Ludność w wieku 3-6 lat	9	44
Dynamika liczby ludności w wieku 3-6 lat w 2011 r. (2001=100)	10	45
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	11	46
Dynamika liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2011/2012 (2001/2002=100)	12	47
Dynamika liczby ludności w wieku 3-6 lat i liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	13	48
Placówki wychowania przedszkolnego	14	48
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	15	49
Ludność w wieku 7-12 lat	16	50
Dynamika liczby ludności w wieku 7-12 lat w 2011 r. (2001=100)	17	51
Dynamika liczby ludności w wieku 7-12 lat i liczby uczniów szkół pod- stawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	18	53
Dynamika liczby uczniów w szkołach podstawowych dla dzieci i mło- dzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 (2010/2011=100)	19	54
Warunki nauczania w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2002/2003 i 2011/2012	20	55
Warunki nauczania w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) na funkcjonalnych obszarach miejskich w latach 2002/2003 i 2011/2012	21	56
Ludność w wieku 13-15 lat	22	57
Uczniowie w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	23	58

	Tabl.	Str.
Dynamika liczby uczniów w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 (2001/2002=100)	24	58
Współczynnik skolaryzacji brutto w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012	25	59
Warunki nauczania w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2002/2003 i 2011/2012	26	60
Warunki nauczania w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 w centrach i ich otoczeniu	27	61
Dochody budżetów gmin w latach 2002-2011	28	62
Dynamika dochodów budżetów gmin w funkcjonalnych obszarach miejskich według województw w 2011 r. (2002=100)	29	63
Udział dochodów budżetów gmin ogółem centrów w dochodach budżetów gmin ogółem funkcjonalnych obszarów miejskich	30	63
Dynamika dochodów budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca w funkcjonalnych obszarach miejskich według województw w 2011 r. (2002=100)	31	64
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetów gmin w funkcjonalnych obszarach miejskich według województw w latach 2002-2011	32	67
Relacja wydatków do dochodów w budżetach gmin według województw w latach 2002-2011	33	68
Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2002-2011 według województw (w złotych)	34	69
Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach ogółem budżetów gmin w latach 2002-2011	35	70

Spis wykresów w rozdziałach I i II

	Ryc.	Str.
Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2002-2011	1	30
Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2002-2011	2	30
Sieć miast w 2011 r.	3	32
Dynamika liczby ludności w Polsce w latach 2002-2011	4	33
Struktura miast według grup wielkościowych w 2011 r.	5	38
Powierzchnia miast w % powierzchni ogółem w 2011 r.	6	40
Dynamika liczby ludności w wieku 3-6 lat w latach 2002-2011	7	46
Dynamika liczby uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2011/2012 (2001/2002=100)	8	52
Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Szczecinie	9	65
Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Warszawie	10	65

Spis tablic i wykresów w aneksie	Tabl.	Str.
Wykaz gmin w funkcjonalnych obszarach miejskich (2011 r.)	A1	72
Ludność w wieku 3-6 lat	A2	80
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	A3	83
Ludność w wieku 7-12 lat	A4	86
Uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	A5	89
Warunki nauczania w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	A6	92
Ludność w wieku 13-15 lat	A7	95
Uczniowie w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	A8	98
Warunki nauczania w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	A9	101
Dochody budżetów gmin ogółem	A10	104
Dochody i wydatki budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca	A11	107
Dochody własne budżetów gmin	A12	110
Wydatki budżetów gmin ogółem	A13	113
Wydatki budżetów gmin na oświatę i wychowanie	A14	116
	Ryc.	Str.
Funkcjonalne obszary miejskie według województw	A1	119
Udział dochodów funkcjonalnych obszarów miejskich, centrów i otoczenia w dochodach ogółem budżetów gmin według województw w 2002 i 2011 r.	A2	120
Dochody ogółem budżetów gmin – w przeliczeniu na 1 mieszkańca według funkcjonalnych obszarów miejskich, centrów i otoczenia w 2002 i 2011 r.	A3	121
Udział wydatków na oświatę i wychowanie funkcjonalnych obszarów miejskich, centrów i otoczenia w wydatkach ogółem budżetów gmin według województw w 2002 i 2011 r.	A4	122

Płyta CD

III. TABLICE STATYSTYCZNE

Tabl.

1. Tablice przeglądowe

Miasta i ludność w miastach według województw w 2011 r.	1
Wybrane dane demograficzne o miastach według województw w 2011 r.	2
Ważniejsze dane o miastach według województw i grup wielkościowych miast w 2011 r.	3

2. Ważniejsze dane o miastach

Powierzchnia i ludność w 2011 r.	1(4)
Mieszkania w 2011 r.	2(5)
Wychowanie przedszkolne, szkoły podstawowe i gimnazja (bez specjalnych) dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2011/12	3(6)
Uczniowie i absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (bez szkół specjalnych) dla młodzieży w roku szkolnym 2011/12	4(7)
Pracujący i podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2011 r.	5(8)
Dochody i wydatki gmin w 2011 r.	6(9)

3. Ranking miast według wybranych kryteriów

Miasta o największej i najmniejszej liczbie ludności w 2011 r.	1(10)
Miasta o dużej i małej gęstości zaludnienia w 2011 r.	2(11)
Miasta o wysokim i niskim współczynniku feminizacji w 2011 r.	3(12)
Miasta o dużym i małym przyroście naturalnym na 1000 ludności w 2011 r.	4(13)
Miasta o dużym i małym przyroście migracyjnym na 1000 ludności w 2011 r.	5(14)
Gminy miejskie o wysokim i niskim dochodzie budżetów na 1 mieszkańca w 2011 r.	6(15)
Gminy miejskie o dużych i małych wydatkach budżetów na 1 mieszkańca w 2011 r.	7(16)

4. Wybrane dane dla miast wojewódzkich

Ludność w 2011 r.	1(17)
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i wskaźnik obciążenia demograficznego w 2011 r.	2(18)
Ruch naturalny ludności w 2011 r.	3(19)
Urodzenia i zgony według płci w 2011 r.	4(20)
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2011 r.	5(21)
Pracujący w 2011 r.	6(22)
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2011 r.	7(23)
Bezrobocie rejestrowane w 2011 r.	8(24)
Bezrobotni zarejestrowani według wieku i poziomu wykształcenia w 2011 r.	9(25)
Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy w 2011 r.	10(26)
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2011 r.	11(27)
Mieszkania oddane do użytkowania w 2011 r.	12(28)
Mieszkania oddane do użytkowania według rodzajów budownictwa w 2011 r.	13(29)
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej i osiedlowej w 2011 r.	14(30)
Studenci szkół wyższych w roku akademickim 2011/12	15(31)
Absolwenci szkół wyższych w roku akademickim 2010/11	16(32)
Kultura w 2011 r.	17(33)
Hotele i ich wykorzystanie w 2011 r.	18(34)
Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2011 r.	19(35)

Tabl.

Wypadki i kolizje drogowe w 2011 r.	20(36)
Ruch pasażerów w portach lotniczych w 2011 r.	21(37)
Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w 2011 r.	22(38)
Przychody z całokształtu działalności w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2011 r.	23(39)
Wskaźnik poziomu kosztów w badanych przedsiębiorstwach niefinanso- wych w 2011 r.	24(40)
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2011 r.	25(41)
Wskaźnik rentowności obrotu netto w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2011 r.	26(42)
Dochody i wydatki miast na prawach powiatu w 2011 r.	27(43)
Wydatki miast na prawach powiatu według działów w 2011 r.	28(44)

CONTENTS

	<i>Page</i>
<i>Preface</i>	4
<i>General and methodological notes</i>	22
<i>Symbols and major abbreviations</i>	27
I. POLISH TOWNS IN 2011 (SUMMARY)	
<i>Towns against the background of the country</i>	123
<i>Territorial variation in the urban network and the urban population in 2011</i>	125
II. FUNCTIONAL URBAN AREAS AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2002-2011 (SUMMARY)	
<i>Introduction</i>	127
<i>Pre-school education</i>	128
<i>Primary education</i>	128
<i>Junior high school</i>	129
<i>Revenues and expenditures of gminas</i>	130

Compact disc

III. STATISTICAL TABLES

Table

I. Review tables

<i>Towns and urban population by voivodships in 2011</i>	1
<i>Selected demographic data on towns by voivodships in 2011</i>	2
<i>Major data on towns by voivodships and size groups of towns in 2011</i>	3

Table

2. Major data on towns

<i>Area and population in 2011</i>	1(4)
<i>Dwellings in 2011</i>	2(5)
<i>Pre-primary education, primary schools and lower secondary schools (excluding special schools) in the 2011/12 school year</i>	3(6)
<i>Students and graduates in upper secondary schools (excluding special schools) for youth in the 2011/12 school year</i>	4(7)
<i>Employed persons and entities of the national economy in the REGON register in 2011</i>	5(8)
<i>Revenue and expenditure of gminas in 2011</i>	6(9)

3. Ranking of towns by selected criteria

<i>Towns with the largest and smallest number of population in 2011</i>	1(10)
<i>Towns with high and low population density in 2011</i>	2(11)
<i>Towns with high and low feminization ratio in 2011</i>	3(12)
<i>Towns with high and low natural increase per 1000 population in 2011 ...</i>	4(13)
<i>Towns with high and low migration increase per 1000 population in 2011</i>	5(14)
<i>Urban gminas with high and low revenue of local budget per capita in 2011</i>	6(15)
<i>Urban gminas with high and low expenditure of local budget per capita in 2011</i>	7(16)

4. Selected data on voivodship cities

<i>Population in 2011</i>	1(17)
<i>Population structure by the economic age groups and demographic dependency ratio in 2011</i>	2(18)
<i>Vital statistics in 2011</i>	3(19)
<i>Births and deaths by sex in 2011</i>	4(20)
<i>Internal and international migration of population for permanent residence in 2011</i>	5(21)
<i>Employed persons in 2011</i>	6(22)
<i>Average paid employment in the enterprise sector in 2011</i>	7(23)
<i>Registered unemployed persons in 2011</i>	8(24)
<i>Registered unemployed persons by age and educational level in 2011</i>	9(25)
<i>Registered unemployed persons by work seniority and duration of unemployment in 2011</i>	10(26)
<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2011</i>	11(27)
<i>Dwellings completed in 2011</i>	12(28)
<i>Dwellings completed by type of constructions in 2011</i>	13(29)
<i>Generally accessible and estate urban area green belts in 2011</i>	14(30)
<i>Students of higher education institutions in the 2011/12 academic year</i>	15(31)
<i>Graduates of higher education institutions in the 2010/11 academic year</i> ..	16(32)

Table

<i>Culture in 2011</i>	17(33)
<i>Hotels and their occupancy in 2011</i>	18(34)
<i>Ascertained crimes in completed preparatory proceedings in 2011</i>	19(35)
<i>Road traffic accidents and collisions in 2011</i>	20(36)
<i>Passenger traffic in airports in 2011</i>	21(37)
<i>Entities of the national economy by selected forms of legality in 2011</i>	22(38)
<i>Revenues from total activity in surveyed non-financial enterprises in 2011</i>	23(39)
<i>Cost level indicator in surveyed non-financial enterprises in 2011</i>	24(40)
<i>Gross turnover profitability rate in surveyed non-financial enterprises in 2011</i>	25(41)
<i>Net turnover profitability rate in surveyed non-financial enterprises in 2011</i>	26(42)
<i>Revenue and expenditure of cities with powiat status in 2011</i>	27(43)
<i>Expenditure of cities with powiat status by division in 2011</i>	28(44)

Uwagi ogólne i metodologiczne

1. Dane zamieszczone w publikacji dotyczą obszaru położonego w aktualnych dla każdego roku granicach administracyjnych.
2. Przez „miasto” rozumie się wyodrębniony obszar posiadający status miasta nadany aktem prawnym. Pod pojęciem miasta wojewódzkie należy rozumieć miasta, które od 1.01.1999 r. są siedzibą wojewody i (lub) sejmiku województwa.
3. Dane o liczbie ludności opracowano na podstawie bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej z uwzględnieniem:
 - do roku 2009 wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002;
 - od roku 2010 wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.
4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy; dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18- 59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do lat 17, oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyzn – 65 lat i więcej; kobiety – 60 lat i więcej. Przez ludność w wieku mobilnym rozumie się ludność w wieku 18-44 lata.
5. Relacje ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym przedstawiono przy pomocy wskaźnika „obciążenia”, tj. liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.
6. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano następująco: małżeństwa – we dług miejsca zameldowania męża przed ślubem; urodzenia – według miejsca zameldowania matki noworodka; zgony – według miejsca zameldowania osoby zmarłej.
7. Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
8. Jako niemowlęta uznaje się dzieci w wieku poniżej 1 roku.
9. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączoną z przekroczeniem granicy państwa (migracje zagraniczne) lub granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne).

10. Przez podmioty gospodarki narodowej rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

11. Dane prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Ws pólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2.

Dane prezentowane są:

1) według sekcji, przy czym w stosunku do obowiązującej PKD dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”;

2) według sektorów własności:

– sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych), oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego.

12. Dane w podziale według sekcji i działów PKD opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

13. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpada-

mi oraz działalności związanej z re kultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

14. Informacje o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód, według faktycznego (stałego) miejsca pracy. Dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących jest większa od 9 osób. Dane nie obejmują rolników indywidualnych, duchownych oraz zatrudnionych w organizacjach społecznych, partiach politycznych i związkach zawodowych.

15. Długotrwale bezrobotni są to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem (od listopada 2005 r.) okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

16. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo.

17. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne nominalne przypadające na 1 zatrudnionego obliczono, przyjmując:

- 1) wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- 2) wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
- 3) dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej;

- 4) honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.
- 18.** Dane z za kresu gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
- 19.** Wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności.
- 20.** Wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności.
- 21.** Wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności.
- 22.** Informacje o zasobach mieszkaniowych dotyczą mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych bez lokali zbiorowego zamieszkania. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienki i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania. Dane o zasobach mieszkaniowych opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 XII.
- 23.** Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.
- 24.** Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp. Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek. Tereny zieleni osi edlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną.
- 25.** Współczynnik skolaryzacji brutto: jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od

wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

26. Studenci i absolwenci filii, z amiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych oraz zamiejscowych ośrodków dydaktycznych zostali wykazani w miejscu pobierania nauki. Dane nie obejmują studentów i absolwentów szkół wyższych resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji.

27. Do księgozbioru bibliotek publicznych zaliczono: książki, broszury, gazety i czasopisma.

Za czytelnika uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

28. Dane o miejscach noclegowych dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych. Nie uwzględnia się miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

29. Przestępstwo stwierdzone jest to zbrodnia lub występki ścigane z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęte oskarżeniem prokuratora, a na dno każdy występki skarbowy, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

30. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym okresie (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym okresie, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

31. Dane o wypadkach drogowych obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiły śmierć lub uszkodzenie ciała osób. Za śmiertelną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu lub w ciągu 30 dni. Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

32. Przeliczając na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) dane według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII; przy przelicza-

niu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI; przy przeliczaniu danych charakteryzujących cały okres 2002-2011 – według stanu w dniu 31 XII 2006 r.

33. W publikacji zastosowano skróty nazw w zakresie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podano poniżej:

skrót

pełna nazwa

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007

Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

34. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w tablicach.

35. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

36. Szczegółowe wyjaśnienia metodologiczne można znaleźć w opracowaniach tematycznych Głównego Urzędu Statystycznego.

General and methodological notes

- 1. Data presented in the publication concern areas located within administrative boundaries valid in a given year.*
- 2. The term “urban area” is understood as an area having the status of a town established in accordance with the relevant legal act. Voivodship city means city, which since 01.01.1999 is the seat of voivod (representative of state in a region) or Self-Government Council.*
- 3. Data regarding population were compiled on the basis of the balances of the size and structure of the population actually living within administrative border of town using the results of the Population and Housing Census 2002.*
- 4. The working age population refers to males, aged 18-64, and females, aged 18-59. The non-working age population is defined as the pre-working age population, i.e. up to the age of 17, and the post-working age population, i.e. 65 years and more for males and 60 and more for females. Mobility population defined as the population in age groups of 18-44.*
- 5. Median age of population is a parameter determining the exact age, which half of population already exceeded and second half – did not reach yet.*
- 6. Data regarding the vital statistics of the population according to territorial division were compiled as follows: marriages – according to the husband is place of permanent residence before the marriage; births – according to the mother is place of permanent residence; deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.*
- 7. Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.*
- 8. Infant is a child under the age of 1 year.*
- 9. Population migrations are movements of population connected with changing the place of residence involving crossing of the national border (foreign migration) or the border of administrative unit of territorial division of Poland (internal migration).*
- 10. The term entities of the national economy is understood as a legal entities, i.e. legal persons, organizational entities with-out legal personality as well as natural persons conducting economic activity.*

11. *Data are presented according to the Polish Classification of Activities (PKD 2007) – compiled on the basis of Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2.*

Data are presented:

- 1) *according to sections, but in relation to the valid PKD some additional operation was conducted: the item “Industry” was introduced, including the sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”;*
- 2) *according to ownership sectors:*
 - *public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), local self-government entity ownership as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entity,*
 - *private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entity.*

12. *Data by the NACE section and divisions are compiled, unless differently indicated, using the enterprise method.*

13. *Enterprise sector includes those entities which carry out economic activities in the following areas: forestry and logging; marine fishing; mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; legal and accounting activities; activities of head offices; management consultancy activities; architectural and engineering activities; technical testing and analysis; advertising and market research; other professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; arts, entertainment and recreation; repair of computers and personal and household goods; other personal service activities.*

14. *Data regarding employment concerns persons performing work providing earnings or income, according to the actual (permanent) place of work. They concern economic entities, employing more than 9 persons. Data exclude individual farmers, clergymen and persons employed in social organizations, political parties and trade unions.*

15. *The long term unemployed are persons remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding (since November 2005) the periods of traineeship and occupational preparation in the workplace.*

16. *The registered unemployment rate was compiled as a ratio of registered unemployed persons to the economically active civilian population.*

The unemployment rate is given including persons working on private farms in agriculture (comprising a part of economically active civil population) estimated on the basis of the results of the 2002 Population and Housing Census and 2002 Agricultural Census.

17. *Average monthly nominal wage and salary per employee are computed assuming the following:*

- 1) personal wages and salaries (excluding wages and salaries of outworkers and apprentices as well as persons employed abroad);*
- 2) payments from a share in profit or in the balance surplus of co-operatives;*
- 3) additional annual wages and salaries for employees of budget sphere entities;*
- 4) fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with labour contract.*

18. *Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.*

19. *The cost level indicator constitutes the relation of the costs of obtaining incomes from total activity to incomes from total activity.*

20. *The profitability rate of gross turnover constitutes the relation of gross financial result to incomes from total activity.*

21. *The profitability rate of net turnover constitutes the relation of net financial result to incomes from total activity.*

22. *Information regarding dwelling stocks concerns dwellings located in residential and non-residential buildings excluding collective accommodation facilities. The usable floor space of a dwelling is the total usable floor space of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms and all other spaces comprising the dwelling. Data regarding dwelling stocks have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 XII.*

23. *Information regarding dwellings completed concerns dwellings in newly built and expanded buildings(the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.*

24. *Strolling and recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc. Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates. Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.*

25. *Enrolment rate gross: is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) at a given educational level (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this educational level.*

26. *Students and graduates of branch sections, basic organizational units in another location and out-of-town teaching centres were presented by place of education. Data does not include students and graduates of higher education institutions conducted by Ministry of the National Defence as well as by the Ministry of the Interior and Administration.*

27. *Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the collection of public libraries.*

A borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

28. *Data regarding number of beds for tourists concerns permanent and seasonal places. Places in temporarily inactive facilities, due to expansion, renovation, etc., are not included.*

29. *An ascertained crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation by a public prosecutor, moreover every revenue related misdemeanour, the character of which was confirmed as a crime as a result of preparatory proceedings.*

30. *The rate of detectability of delinquents is the relation of the number of detected*

crimes in a given period (including those detected after resumption following discontinuance) to the number of crimes ascertained in a given period, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

31. Data regarding road traffic accidents cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred. A road traffic accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days. A road traffic accident injury is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

32. When computing per capita data (per 1000 population, etc.) as of the end of a year, the number of the population as of 31 XII was adopted; data describing the magnitude of a phenomenon within a year was adopted as of 30 VI; data characterizing the entire period 2002 - 2011 was adopted as of 31 XII 2006.

33. The names of the Polish Classification of Activities used in the publication have been abbreviated. The list of abbreviations used and their full names gave below:

abbreviation

complete name

POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES – PKD 2007/NACE REV. 2

Trade; repair of motor vehicles

Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles

Accommodation and catering

Accommodation and food service activities

34. Relative number (indices, percentages) are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in tables.

35. Due to rounding of data, in some cases sums of components can differ from the amount given in the item “total”.

36. Detailed methodological explanations can be found in the subject matter publications of the Central Statistical Office.

Znaki umowne

Symbols

Kreska	(-)	– zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero	(0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit.</i>
	(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka	(.)	– zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak	X	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak	Δ	– oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form.</i>
„W tym” ”Of which”		– oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy ogólnej. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

zł	=	złoty	cd.	=	ciąg dalszy
zl	=	<i>złoty</i>	dok.	=	dokończenie
tys.	=	tysiąc	cont.	=	<i>continued</i>
thous.	=	<i>thousand</i>	Lp.	=	liczba porządkowa
mln	=	milion	No.	=	<i>number</i>
mln	=	<i>million</i>	m.st.	=	miasto stołeczne <i>capital city</i>
m ²	=	metr kwadratowy <i>square metre</i>	p.proc.	=	punkt procentowy <i>percentage point</i>
m ³	=	metr sześcienny <i>cubic metre</i>	GZM	=	Górnośląski Związek Metropolitalny
ha	=	hektar <i>hectare</i>			
km ²	=	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>			

I. MIASTA POLSKIE W 2011 R.

1. Miasta na tle kraju

W 908 polskich miastach w grudniu 2011 r. mieszkało 23385,8 tys. osób. W porównaniu ze stanem sprzed roku, mimo zwiększenia liczby miast o 5, ludność miejska zmniejszyła się o 30,7 tys. (o 0,1%), przy czym należy zaznaczyć, że spadek ten był jednym z najniższych w ciągu ostatnich dziesięciu lat. W całym okresie od początku 2002 r. do końca 2011 r. ludność miejska zmniejszyła się o 241,0 tys. osób (o 1,0%). Temu ubytkowi towarzyszył widoczny przyrost ludności na obszarze wsi, który w analogicznym okresie wyniósł 568,9 tys. osób, tj. 3,9%. W rezultacie różnokierunkowych zmian w dziesięcioleciu 2002-2011 ludność Polski zwiększyła się o 284,5 tys. (0,7%).

Na zmiany w liczbie ludności składają się trzy elementy: przyrost naturalny i saldo migracyjne, które łącznie stanowią przyrost rzeczywisty, oraz zmiany o charakterze administracyjnym. Waga tych elementów bywa odmienna tak w różnych przedziałach czasowych, jak i w zbiorowości miast i wsi. Zmiany liczby ludności, jakie w 2011 r. nastąpiły w Polsce w wyniku odmiennego kształtowania się wymienionych czynników rozwoju ludności w miastach i na wsi, przedstawiono w tabelicy 1.

Tabl. 1. Bilans ludności w 2011 r.

Wyszczególnienie	Stan ludności w dniu 1 I	Przyrost rzeczywisty			Saldo zmian administracyjnych	Stan ludności w dniu 31 XII
		ogółem	przyrost naturalny	saldo migracji ^a		
		w tys.				
Polska	38529,9	+8,6	12,9	-4,3	x	38538,4
Miasta	23429,1	-43,3	0,2	-43,5	+12,9	23385,8
Wieś	15100,8	+51,9	12,7	+39,1	-12,9	15152,6

^a Wewnętrznych i zagranicznych.

Zmniejszenie liczby ludności miejskiej w 2011 r. było wynikiem ubytku mieszkańców z tytułu ujemnego salda migracji, złagodzonego dodatnim przyrostem naturalnym i dodatnim saldem zmian administracyjnych. Zwiększenie ludności wiejskiej stanowiło natomiast różnicę między przyrostem rzeczywistym i ubytkiem z tytułu ujemnego salda zmian administracyjnych.

Na wzrost liczby ludności miast wynikający z decyzji administracyjnych składały się: przyrost z tytułu nadań praw miejskich i zwiększenie powierzchni istniejących miast o obszar dotychczas wiejski. W jednym i drugim wypadku ludność miast wzrosła kosztem ubytku ludności wiejskiej.

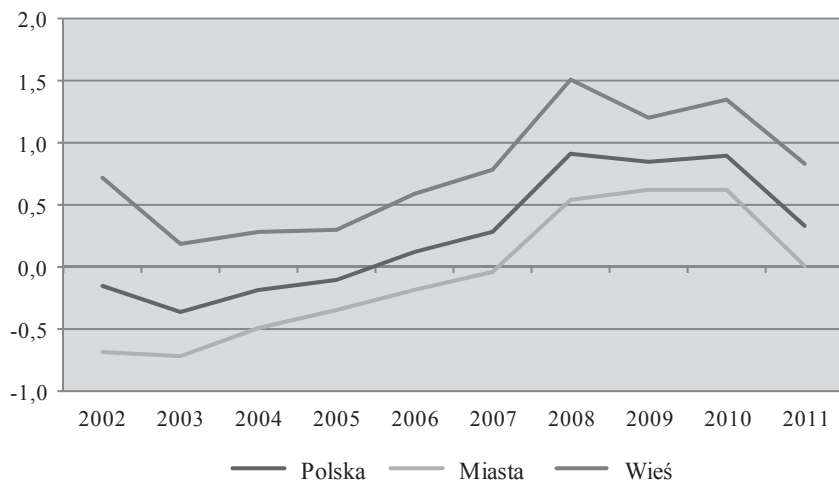
W latach 2002-2011 zmiany relacji liczby ludności miast i wsi były niewielkie i kierunkowo ustabilizowane. Kształtowały się one na korzyść ludności wiejskiej, czego odzwierciedleniem jest udział ludności miejskiej w populacji całego kraju, określanej jako wskaźnik urbanizacji. Od 1945 roku wskaźnik ten rósł aż do 1991 r., kiedy mieszkańcy miast stanowili 62,0% ogółu ludności Polski, po czym ta prawie półwiekowa tendencja odwróciła się. W okresie dziesięciu ostatnich lat (2002-2011) udział ten z roku na rok malał o 0,1 lub 0,2 p.proc. i w 2011 r. wyniósł 60,7%.

W latach 2002-2007 w miastach utrzymywał się zapoczątkowany w 1998 r. ujemny przyrost naturalny, spowodowany głównie głębokim spadkiem liczby urodzeń. W okresie tym liczba ludności miejskiej zmniejszyła się z tego powodu o 57,9 tys. Dodatni przyrost naturalny z lat 2008-2011 (łącznie 41,9 tys. osób) zredukował ten ubytek do poziomu 15,9 tys. w całym rozpatrywanym dziesięcioleciu.

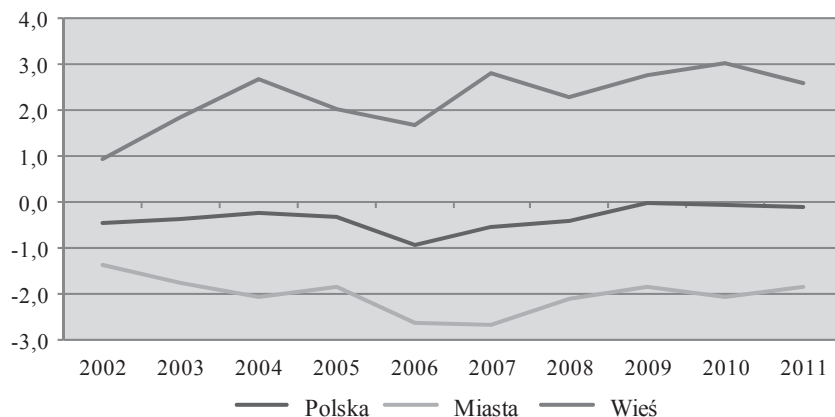
Na wsi w latach 2002-2011 odnotowano dodatni przyrost naturalny. W okresie 2002-2005 był on jednak stosunkowo niewielki i nie rekompensował ubytku w miastach, stąd w tych czterech latach zarejestrowano ujemny przyrost naturalny w całym kraju. Korzystniejsze zjawisko wystąpiło począwszy od 2006 r., kiedy to przyrost naturalny na obszarach wiejskich wyraźnie wzrósł i w latach 2006-2007 niwelował ujemny przyrost naturalny w miastach, a tym samym ujemny przyrost dla całego kraju. W latach 2008-2010 wystąpił najwyższy przyrost naturalny zarówno dla obszarów miejskich (odpowiednio: 12,6 tys., 14,7 tys., 14,5 tys.), jak i wiejskich (odpowiednio: 22,5 tys., 18,0 tys., 20,4 tys.).

Rok 2011 charakteryzował się spadkiem przyrostu naturalnego zarówno w miastach (o 14,3 tys.), jak i na obszarach wiejskich (o 7,6 tys.).

Ryc. 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2002-2011

Ryc. 2. Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2002-2011

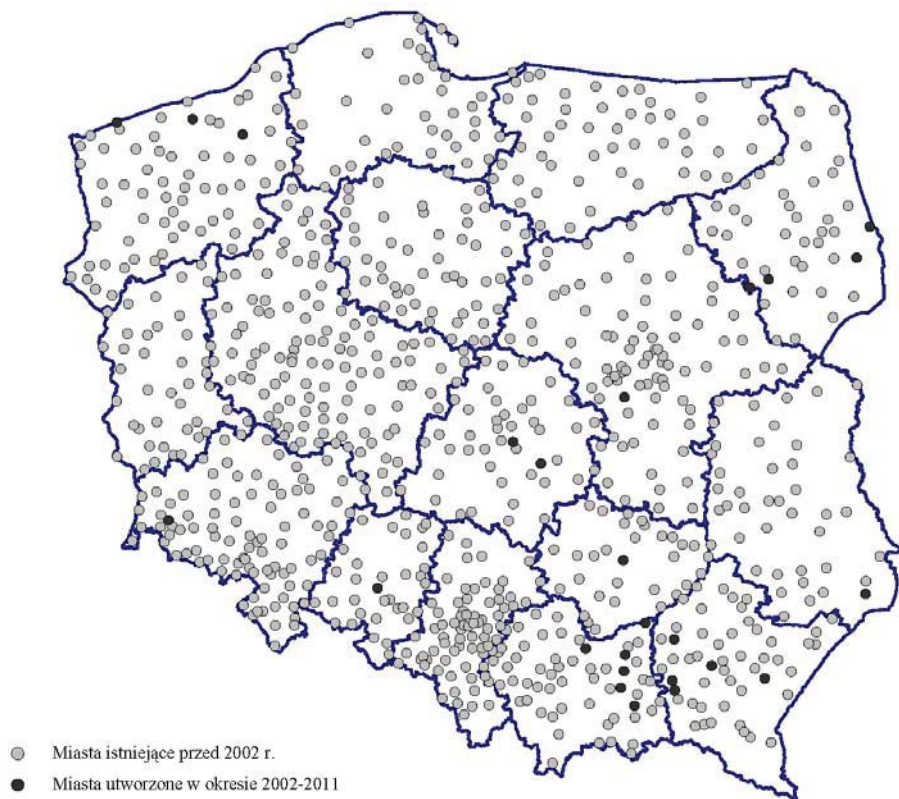
Saldo migracji ogółem przez cały okres obejmujący lata 2002-2011 było ujemne w miastach, a dodatnie na wsi. Ubytek ludności miejskiej z tego tytułu był duży i wyniósł 471,5 tys. osób. Można jednak zauważyć, że w ostatnich trzech latach nastąpiło zmniejszenie ubytku: o ile w latach 2006 i 2007 przekraczał on 60 tys., to począwszy od 2008 r. kształtuje się poniżej 50 tys., a w roku 2009 spadł do 42,6 tys., co było najniższym poziomem od 2002 r. W 2011 r. w wielkość ubytku wyniosła 43,5 tys. osób.

W końcu 2011 r. wśród wszystkich 908 polskich miast znalazło się 25 miast nowo utworzonych w latach 2002-2011 (zob. tablica 2). W nowych miastach w 2011 r. zamieszkiwało 72,6 tys. osób, co stanowiło 0,3% ogółu ludności miejskiej Polski. Największym z nich jest Pruchnik w województwie podkarpackim z 3,7 tys. mieszkańców, a najmniejszym – Nowe Brzesko w województwie małopolskim liczące 1,7 tys. mieszkańców. Najbardziej „wzbogacona” została sieć miast w województwach małopolskim i podkarpackim, gdzie prawa miejskie nadano, odpowiednio, sześciu i pięciu jednostkom osadniczym, a ich mieszkańcy (odpowiednio) o 16,7 tys. i o 15,3 tys. osób zwiększyli ludność miejską.

Tabl. 2. Ludność w miastach utworzonych w latach 2002-2011

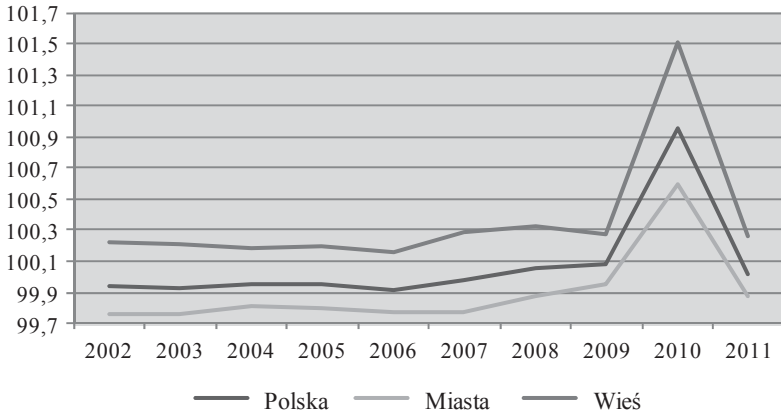
Nazwa miasta	Województwo	Rok utworzenia	Ludność – stan w dniu 31 XII	
			w roku utworzenia	w 2011 r.
Olszyna	dolnośląskie	2005	4749	4493
Łaszczów	lubelskie	2010	2192	2205
Rzgów	łódzkie	2006	3380	3416
Wolbórz		2011	2366	2366
Zakliczyn	małopolskie	2006	1558	1640
Wojnicz		2007	3549	3410
Bobowa		2009	3058	3011
Szczucin		2009	4206	4193
Radłów		2010	2721	2734
Nowe Brzesko		2011	1669	1669
Tarczyn		mazowieckie	2003	3845
Prószków	opolskie	2004	2660	2600
Boguchwała	podkarpackie	2008	5823	5800
Brzostek		2009	2619	2655
Kołaczyce		2010	1453	1462
Przeclaw		2010	1621	1652
Pruchnik		2011	3689	3689
Krynki		podlaskie	2009	2595
Michałow	2009		3390	3206
Szepietowo	2010		2305	2320
Czyżew	2011		2625	2625
Daleszyce	świętokrzyskie	2007	2962	2957
Dziwnów	zachodniopomorskie	2004	3031	2846
Tychowo		2010	2480	2491
Gościno		2011	2475	2475

Ryc. 3. Sieć miast w 2011 r.
Stan w dniu 31 XII

Ryc. 4. Dynamika liczby ludności w Polsce w latach 2002-2011

(rok poprzedni = 100)

Przez wszystkie lata okresu 2002-2011 na zblizonym poziomie pozostawały wskaźnik feminizacji oraz jego różnica pomiędzy miastem i wsią. Liczba kobiet na 100 mężczyzn w miastach wzrosła ze 110 w 2002 r. do 111 w 2011 r., a na wsi nie ulegała zmianom i wynosiła 101. Dla całego kraju wskaźnik feminizacji wzrósł, odpowiednio, ze 106 do 107.

Znaczne zmiany odnotowano natomiast w strukturze ludności według wieku. Spadek liczby urodzeń, trwający od początku lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia, spowodował zmniejszenie odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym. Udział tej grupy wiekowej w miastach zmniejszył się z 22,7% w 2002 r. do 18,5% w 2011 r., tj. o 4,2 p.proc. Wcześniejszy o dekadę wyż demograficzny zaowocował natomiast wzrostem odsetka ludności w wieku produkcyjnym; w miastach wzrósł on, odpowiednio, z 62,2 do 64,2.

Jeszcze większe zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku odnotowano na wsi, gdzie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się o 4,9 p.proc., przy jednoczesnym wzroście analogicznego wskaźnika dla ludności w wieku produkcyjnym o 4,8 p.proc. Równocześnie zaobserwowano proces starzenia się ludności miejskiej. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w miastach zwiększył się w badanym dziesięcioleciu o 3,5 p.proc., podczas gdy na wsi utrzymał się na tym samym poziomie z minimalnymi tylko odchyleniami w poszczególnych latach.

W wyniku zmian liczby osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku, wskaźniki obciążenia demograficznego uległy znacznemu obniżeniu.

Zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku oraz kształtowanie się wskaźników obciążenia demograficznego pokazują poniższe zestawienia w tablicach 3 i 4.

Tabl. 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 2002, 2006 i 2011

Wyszczególnienie		Ludność w tys.	W % ogółu ludności – w wieku		
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Polska	2002	38218,5	22,7	62,2	15,1
	2006	38125,5	20,1	64,2	15,7
	2011	38538,4	18,5	64,2	17,3
Miasta	2002	23571,2	20,6	64,7	14,8
	2006	23368,9	18,1	66,0	15,9
	2011	23385,8	16,9	64,8	18,3
Wieś	2002	14647,3	26,0	58,4	15,6
	2006	14756,6	23,2	61,4	15,4
	2011	15152,6	21,1	63,2	15,6

Tabl. 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2002, 2006 i 2011

Wyszczególnienie		Na 100 osób w wieku produkcyjnym ludność w wieku		
		nieprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	poprodukcyjnym
Polska	2002	60,7	36,4	24,2
	2006	55,7	31,3	24,4
	2011	55,8	28,9	26,9
Miasta	2002	54,7	31,8	22,9
	2006	51,5	27,5	24,0
	2011	54,3	26,0	28,3
Wieś	2002	71,3	44,6	26,7
	2006	62,9	37,8	25,1
	2011	58,1	33,4	24,7

Struktura wielkościowa i terytorialna sieci polskich miast jest w dużym stopniu uwarunkowana historycznie, a zmiany administracyjne modyfikują ją powoli, zgodnie z przebiegiem procesów rozwoju demograficznego i gospodarczego. W dalszej części niniejszego opracowania omówione zostanie regionalne zróżnicowanie sieci miast i ludności miejskiej w dziesięciolecie 2002-2011, z uwzględnieniem niektórych elementów rozwoju miast według liczby mieszkańców.

Podobnie jak w poprzednich edycjach *Miast w liczbach*, zastosowano podział miast na siedem klas wielkościowych, które rozmieszczono w trzech grupach, tworząc w ten sposób podział na miasta małe, średnie i duże. Usytuowanie 908 miast w tak ustalonym podziale w końcu 2011 r. przedstawiono w tabelicy 5.

Tabl. 5. Struktura miast według liczby ludności w 2011 r.

Grupy i klasy wielkości miast	Podział według liczby mieszkańców w tys.	Liczba miast (stan w dniu 31 XII)		
		ogółem	w odsetkach	
			ogółem = 100	grupa = 100
OGÓLEM	x	908	100,0	x
Miasta małe	poniżej 20	685	75,4	100,0
klasa I	poniżej 5	317	34,9	46,3
klasa II	5-10	183	20,2	26,7
klasa III	10-20	185	20,4	27,0
Miasta średnie	20-100	184	20,3	100,0
klasa IV	20-50	136	15,0	73,9
klasa V	50-100	48	5,3	26,1
Miasta duże	100 i więcej	39	4,3	100,0
klasa VI	100-200	22	2,4	56,4
klasa VII	200 i więcej	17	1,9	43,6

Struktura sieci miast według ich wielkości (wyznaczonej liczbą mieszkańców) jest zróżnicowana przestrzennie zarówno w ramach grup wielkościowych, jak też klas współtworzących te grupy.

2. Terytorialne zróżnicowanie sieci miast i ludności miejskiej w 2011 r.

W końcu 2011 r. status miejski miało 908 jednostek osadniczych zajmujących obszar 21578 km², tj. 6,9% powierzchni kraju. Przeciętnie na jedno miasto przypadało 344,4 km² powierzchni kraju. Największa gęstość sieci miast występowała na obszarze województwa śląskiego, gdzie na jedno miasto przypadało 173,7 km² powierzchni. Wskaźnik gęstości sieci poniżej 300 km² na 1 miasto cechował województwa: dolnośląskie (219,2 km²), małopolskie (248,9 km²), opolskie (268,9 km²) i wielkopolskie (273,6 km²). Mniejszą gęstość sieci miały północne i wschodnie rejony kraju, a najrzadsza sieć miast w 2011 r. wystąpiła w województwie lubelskim, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 598,2 km² (zob. tabl. 6).

Tabl. 6. Gęstość sieci miast i ich struktura według grup wielkościowych w przekroju wojewódzkim w 2011 r.

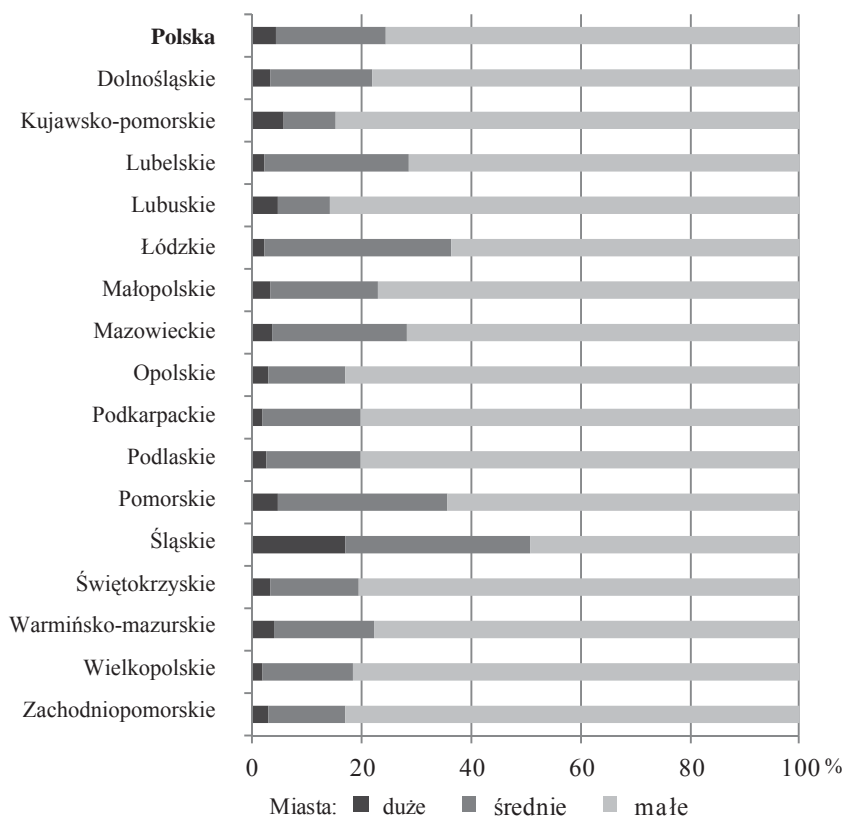
Województwa	Powierzchnia województwa w przeliczeniu na 1 miasto ^a w km ²	Liczba miast					
		ogółem	o liczbie ludności				
			poniżej 20 tys. (miasta małe)		20-100 tys. (miasta średnie)	100 tys. i więcej (miasta duże)	
			razem	w tym poniżej 5 tys.		razem	w tym 200 tys. i więcej
Polska	344,4	908	685	317	184	39	17
Dolnośląskie	219,2	91	71	24	17	3	1
Kujawsko-pomorskie	345,6	52	44	20	5	3	2
Lubelskie	598,2	42	30	15	11	1	1
Lubuskie	333,0	42	36	18	4	2	-
Łódzkie	414,1	44	28	13	15	1	1
Małopolskie	248,9	61	47	18	12	2	1
Mazowieckie	418,3	85	61	25	21	3	2
Opolskie	268,9	35	29	10	5	1	-
Podkarpackie	356,9	50	40	19	9	1	-
Podlaskie	504,7	40	32	21	7	1	1
Pomorskie	436,0	42	27	8 13		2	2
Śląskie	173,7	71	35	12	24 12		3
Świętokrzyskie	377,8	31	25	14	5	1	1
Warmińsko-mazurskie	493,3	49	38	19	9	2	-
Wielkopolskie	273,6	109	89	50	18	2	1
Zachodniopomorskie	357,7	64	53	31	9	2	1

^a Współczynnik gęstości sieci.

Najwięcej miast zlokalizowanych jest na terenie województwa wielkopolskiego (109, tj. 12,0% ogółu miast polskich). W zdecydowanej większości (81,7%) są to miasta małe, liczące poniżej 20 tys. mieszkańców (w tym 9 miast o liczbie ludności poniżej 2 tys.).

Z ogólnej liczby 184 miast średnich 51,6% było zlokalizowanych na obszarze pięciu województw: śląskiego (24 miasta), mazowieckiego (21), wielkopolskiego (18), dolnośląskiego (17) i łódzkiego (15). W najbardziej zurbanizowanym województwie śląskim położone jest niemal co trzecie miasto duże (30,8%).

Ryc. 5. Struktura miast według grup wielkościowych w 2011 r.

Terytorialne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji i struktury ludności miejskiej według wielkości miasta oraz wielkość przeciętnego miasta przedstawione zostało w tablicy 7.

Tabl. 7. Powierzchnia i ludność miast w 2011 r.

Województwa	Powierzchnia miast w km ²	Ludność miejska w tys.	Ludność miejska w % ludności województwa ^a	Ludność w miastach		
				małych	średnich	dużych
	w przeliczeniu na 1 miasto	w % ogółu ludności miejskiej				
Polska	23,8	25,8	60,7	21,3	32,1	46,6
Dolnośląskie	24,3	22,4	69,8	25,5	32,5	42,0
Kujawsko-pomorskie	15,9	24,4	60,4	26,3	19,8	54,0
Lubelskie	23,1	24,0	46,5	22,0	43,5	34,5
Lubuskie	15,4	15,4	63,4	42,6	19,8	37,6
Łódzkie	26,3	36,7	63,8	13,1	42,0	44,9
Małopolskie	27,1	26,9	49,1	22,0	24,8	53,2
Mazowieckie	25,4	39,9	64,2	16,1	23,4	60,5
Opolskie	21,9	15,2	52,3	40,4	36,5	23,1
Podkarpackie	23,7	17,6	41,4	28,5	51,1	20,4
Podlaskie	23,5	18,1	60,3	23,9	35,5	40,6
Pomorskie	26,5	35,7	65,6	14,7	38,0	47,3
Śląskie	53,4	50,6	77,7	8,6	32,1	59,2
Świętokrzyskie	21,6	18,6	45,0	26,8	38,1	35,1
Warmińsko-mazurskie	12,2	17,6	59,4	32,9	32,3	34,7
Wielkopolskie	13,7	17,7	55,7	29,2	36,5	34,2
Zachodniopomorskie	22,0	18,5	68,8	28,5	27,7	43,7

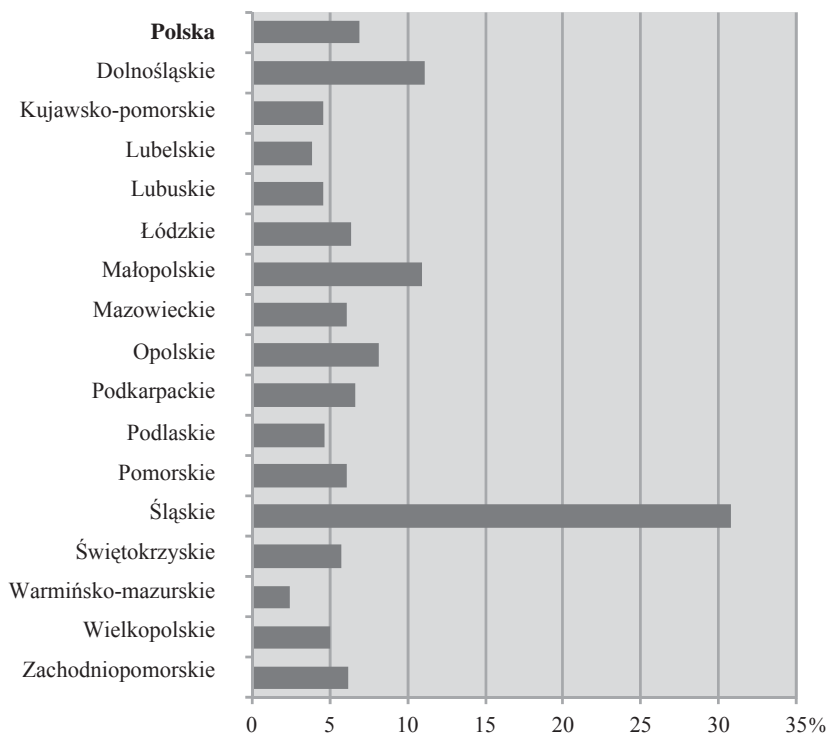
a Wskaźnik urbanizacji.

Ludność miejska w 2011 r. liczyła 23385,8 tys. osób, tj. 60,7% ludności kraju. Najbardziej zurbanizowane było województwo śląskie, gdzie ludność w miastach stanowiła 77,7% ogółu ludności. Wysoki wskaźnik urbanizacji miały również woje-

wództwa dolnośląskie (69,8%) i zachodni opomorskie (68,8%). W czterech województwach (małopolskie, lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie) ludność miejska stanowiła mniej niż połowę ogółu ludności.

Przeciętne miasto polskie w 2011 r. zajmowało 23,8 km² powierzchni i liczyło 25,8 tys. mieszkańców. Rozpiętość wskaźnika przeciętnej wielkości miast w przekroju wojewódzkim wynosiła 41,2 km² według kryterium powierzchniowego i 35,5 tys. osób według kryterium ludnościowego. Największe – zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności – było przeciętne miasto województwa śląskiego, prawie dwukrotnie większe od przeciętnego miasta w kraju. Na jmniej powierzchni przypadało na przeciętne miasto województwa warmińsko-mazurskiego, a na jmniej ludności – na 1 miasto województwa opolskiego.

Ryc. 6. Powierzchnia miast w % powierzchni ogółem w 2011 r.

Na 1 km² łącznej powierzchni polskich miast w 2011 r. przypadało 1084 mieszkańców (zob. tabl. 8). Najgęściej zaludnione były miasta województw: mazowieckiego (1573 osoby) i kujawsko-pomorskiego (1531 osób). Wysoki wskaźnik gęstości zaludnienia (1445 i 1397 osób na 1 km²) miały również miasta województw warmińsko-mazurskiego i łódzkiego. Natomiast w miastach województwa opolskiego był on najniższy i wyniósł 693 osoby na 1 km². Poniżej 800 osób na 1 km² miały też miasta województw podkarpackiego i podlaskiego.

W 2011 r. mieszkańcy dużych miast stanowili 46,6% ogółu ludności miejskiej w kraju. W czterech województwach (mazowieckim, śląskim, kujawsko-pomorskim i małopolskim) ponad połowa ludności miejskiej to mieszkańcy dużych miast. W tej grupie mieszczą się pod względem liczby ludności wszystkie miasta wojewódzkie.

Liczba mieszkańców miast wojewódzkich w 2011 r. stanowiła 32,9% ludności miejskiej kraju (zob. tabl. 8). Znacznie zróżnicowany był przy tym udział ludności miasta wojewódzkiego w ogólnej liczbie ludności miejskiej danego województwa. Dla porównania: mieszkańcy Warszawy stanowili 50,4% ludności miejskiej województwa mazowieckiego, natomiast ludność Katowic to zaledwie 8,6% wszystkich mieszkańców miast województwa śląskiego.

Miasta wojewódzkie charakteryzowały się w 2011 r. zdecydowanie największą gęstością zaludnienia, co zobrazowano w tablicy 8.

Tabl. 8. Ludność miast wojewódzkich na tle ludności miejskiej ogółem w 2011 r.

Województwa	Ludność miast wojewódzkich		Ludność miejska ogółem
	w % ludności miejskiej ogółem	na 1 km ² odpowiedniej powierzchni	
Polska	32,9	2187	1084
Dolnośląskie	31,0	2154	922
Kujawsko-pomorskie ^a	44,8	1945	1531
Lubelskie	34,5	2371	1040
Lubuskie ^b	37,6	1693	1006
Łódzkie	44,9	2475	1397
Małopolskie	46,2	2322	991
Mazowieckie	50,4	3305	1573
Opolskie	23,1	1262	693
Podkarpackie	20,4	1539	743
Podlaskie	40,6	2885	772
Pomorskie	30,7	1758	1348
Śląskie	8,6	1875	948
Świętokrzyskie	35,1	1835	860
Warmińsko-mazurskie	20,3	1993	1445
Wielkopolskie	28,8	2113	1290
Zachodniopomorskie	34,5	1361	841

a Łącznie Bydgoszcz i Toruń. *b* Łącznie Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra.

Najgęściej zaludnionymi miastami wojewódzkimi były: Warszawa, Białystok, Łódź i Lublin.

II. FUNKCJONALNE OBSZARY MIEJSKIE NA TLE KRAJU W LATACH 2002-2011

1. Wprowadzenie

Transformacja ustrojowa i gospodarcza Polski silnie przyspieszyła procesy zmian strukturalnych w gospodarce kraju. Największy udział w generowaniu tempa rozwoju gospodarczego mają duże ośrodki miejskie o najsilniejszej koncentracji kwalifikowanego kapitału ludzkiego i instytucji przy gotowanych do wprowadzenia innowacji. Większość z tych ośrodków charakteryzuje się znacznym pozytywnym oddziaływaniem na otoczenie regionalne. Stąd ich monitorowanie wydaje się wręcz konieczne.

W publikacji *Miasta w liczbach 2010*, opublikowanej w 2012 r., w rozdziale „Funkcjonalne obszary miejskie na tle kraju w latach 2001-2010” przedstawione zostały wyniki prac zmierzających do rozpoznania wpływu dużych polskich miast na ich otoczenie. Na potrzeby tego opracowania wyznaczono terytorialny zasięg oddziaływania każdego z wybranych miast, tj. przyporządkowano im konkretne gminy (zwane otoczeniem centrum), które łącznie z miastem utworzyły zwarty „funkcjonalny obszar miejski”¹.

W celu uzupełnienia dotychczasowych wyników, zebrano i odpowiednio przygotowano dostępne dane z zakresu oświaty i wychowania oraz budżetów gmin w latach 2002-2011. Przedstawiono je w dalszej części komentarza oraz w tabelicach, które znajdują się w aneksie do niniejszej publikacji.

¹ Metodę wyznaczania prorozwojowego oddziaływania miast opisano w publikacji *Miasta w liczbach 2010*, s.44-48.

2. Wychowanie przedszkolne

W polskim systemie oświaty wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego. Należą do nich: przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne. Nominalnie ten pierwszy etap edukacji obejmuje dzieci w wieku 3-6 lat.

W dziesięcioleciu 2002-2011 liczba dzieci w Polsce będących w tym wieku zmniejszyła się o 75,4 tys. (o 4,5%) i w końcu 2011 r. wynosiła 1590,6 tys. osób. W miastach ta grupa ludności zwiększyła się w tym czasie o 6,7 tys., a na wsi zmniejszyła się o ponad 82 tys. osób (zob. tabl. 9).

Tabl. 9. Ludność w wieku 3-6 lat
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100	2006=100	
Polska	1666,0	1438,9	1590,6	86,4	95,5	110,5
Miasta	902,8	804,1	909,5	89,1	100,7	113,1
Wieś	763,2	634,8	681,1	83,2	89,2	107,3

W drugiej połowie omawianego okresu, tj. w latach 2007-2011, nastąpił wyraźny wzrost (o 10,5%) liczby ludności w wieku 3-6 lat, co w pewnym stopniu złagodziło (w skali dziesięciolecia) jej spadek w pierwszym pięcioleciu (o 13,6%). Zróznicowanie dynamiki zmian w tej grupie ludności na terytorium Polski w poszczególnych województwach z uwzględnieniem funkcjonalnych obszarów miejskich pokazane zostało w tabelicy 10.

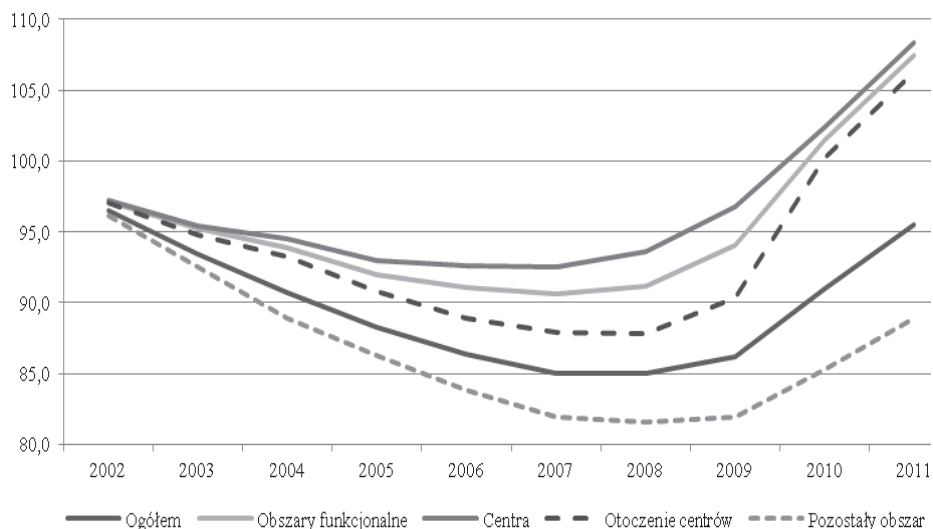
Tabl. 10. Dynamika liczby ludności w wieku 3-6 lat w 2011 r. (2001=100)

Wyszczególnienie	Ogółem	Funkcjonalne obszary miejskie	Centra	Otoczenie centrów	Pozostały obszar
Polska	95,5	107,5	108,4	106,3	88,9
Dolnośląskie	98,4	118,1	115,6	123,8	92,0
Kujawsko-pomorskie	93,8	102,6	99,1	109,2	89,1
Lubelskie	87,7	99,3	102,6	96,5	83,3
Lubuskie	96,9	107,0	112,0	99,5	92,1
Łódzkie	93,2	101,7	100,1	106,3	89,5
Małopolskie	94,3	104,1	110,3	98,6	89,1
Mazowieckie	107,2	124,3	132,9	115,8	86,3
Opolskie	82,1	87,7	95,6	81,8	80,4
Podkarpackie	85,3	93,2	122,3	82,9	83,2
Podlaskie	85,0	98,9	103,0	91,2	79,0
Pomorskie	103,3	111,5	106,6	119,0	97,2
Śląskie	95,7	95,9	95,2	97,7	95,4
Świętokrzyskie	84,9	91,3	99,2	85,6	82,0
Warmińsko-mazurskie	91,1	106,2	106,4	105,9	88,5
Wielkopolskie	100,8	123,9	111,4	138,9	94,2
Zachodniopomorskie	94,4	109,5	107,4	119,1	89,9

W przekroju województw wskaźnik dynamiki liczby ludności w wieku 3-6 lat za lata 2002-2011 zamykał się w przedziale od 82,1 (woj. opolskie) do 107,2 (woj. mazowieckie). We wszystkich województwach analizowany wskaźnik dla funkcjonalnych obszarów miejskich był wyższy niż dla pozostałego obszaru województwa. Największa rozpiętość między wskaźnikami charakteryzującymi funkcjonalny obszar miejski i pozostały obszar województwa wystąpiła w województwie mazowieckim (38,0 p.proc.), a najmniejsza w województwie śląskim (0,5 p.proc.).

Należy zaznaczyć, że zmiany w liczbie ludności tej kategorii wiekowej nie były równomiernie rozłożone w czasie, co obrazuje rycina 7.

Ryc. 7. Dynamika liczby ludności w wieku 3-6 lat w latach 2002-2011
(2001 =100)

W kraju do roku 2008 liczba dzieci w wieku 3-6 lat sukcesywnie zmniejszała się, a od roku 2009 zauważa się coroczny jej wzrost. Na funkcjonalnych obszarach miejskich tendencję wzrostową zauważa się już od roku 2008.

W roku szkolnym 2011/2012 wychowaniem przedszkolnym objęto 1160,5 tys. dzieci, co w odniesieniu do roku szkolnego 2001/2002 oznacza wzrost o 36,8% (w miastach o 35,0%; na wsi o 40,8%).

Tabl. 11. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego

Wyszczególnienie	2001/ 2002	2006/ 2007	2011/ 2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007 =100	
Polska	848,5	862,7	1160,5	101,7	136,8	134,5
Miasta	583,3	610,6	787,2	104,7	135,0	128,9
Wieś	265,2	252,0	373,4	95,0	140,8	148,1

W drugim pięcioleciu, tj. w latach 2007-2011, zauważa się znaczący wzrost liczby dzieci w placówkach zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Terytorialne różnice w dynamice liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym obrazuje tablica 12.

Tabl. 12. Dynamika liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2011/2012 (2001/2002=100)

Wyszczególnienie	Ogółem	Funkcjonalne obszary miejskie	Centra	Otoczenie centrów	Pozostały obszar
Polska	136,8	144,2	134,6	164,7	131,6
Dolnośląskie	139,5	152,2	139,4	202,4	134,5
Kujawsko-pomorskie	134,0	141,0	130,1	177,1	129,3
Lubelskie	133,9	146,4	143,5	150,4	128,1
Lubuskie	134,9	142,0	139,5	148,3	130,9
Łódzkie	132,4	130,4	126,7	145,2	133,5
Małopolskie	136,7	139,9	128,6	157,3	134,6
Mazowieckie	156,5	168,1	157,6	184,6	136,3
Opolskie	108,8	108,4	111,8	105,1	109,0
Podkarpackie	127,1	137,1	143,6	133,0	123,9
Podlaskie	130,4	129,6	125,8	144,6	130,9
Pomorskie	147,6	152,3	131,6	200,9	143,4
Śląskie	127,3	124,3	120,9	133,9	132,7
Świętokrzyskie	130,8	146,1	132,4	165,4	123,8
Warmińsko-mazurskie	132,4	136,7	130,8	154,3	131,4
Wielkopolskie	141,5	160,1	135,5	206,3	134,9
Zachodniopomorskie	134,2	138,1	132,4	185,7	132,6

W dziesięcioleciu 2002-2011 zdecydowanie największą intensywność zmian w liczbie dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym odnotowano w otoczeniu centrów (wzrost o 64,7%). Na tym obszarze najmniejszy przyrost (5,1%) wystąpił w województwie opolskim, a największy (106,3%) w województwie wielkopolskim. W otoczeniu centrów w trzech województwach – dolnośląskim, pomorskim i wielkopolskim – liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w analizowanym przedziale czasowym zwiększyła się o ponad 100%, co ma swoje uzasadnienie w wy-

sokich wartościach wskaźników dynamiki liczby dzieci w nominalnym wieku dla tego szczebla edukacji.

Analiza danych dla okresów pięcioletnich pokazuje w drugiej połowie omawianego okresu, tj. w latach 2007-2011, wzrost wskaźników dynamiki zarówno liczby ludności w wieku 3-6 lat, jak i liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Zmiany wartości wskaźnika dynamiki dla obu zbiorowości na porównywanych obszarach z uwzględnieniem okresów pięcioletnich przedstawione zostały w tablicy 13.

Tabl. 13. Dynamika liczby ludności w wieku 3-6 lat i liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego

Wyszczególnienie	Liczba ludności w wieku 3-6 lat		Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	
	2006	2011	2006/2007	2011/2012
	2001=100	2006=100	2001/2002=100	2006/2007=100
Ogółem	86,4	110,5	101,7	134,5
Funkcjonalne obszary miejskie	91,1	118,0	107,3	134,4
Centra	92,6	117,0	107,7	124,9
Otoczenie centrów	88,9	119,5	106,4	154,8
Pozostały obszar kraju	83,8	106,1	97,8	134,6

Wzrastająca po roku 2008 liczba dzieci w wieku przedszkolnym oraz wzrost liczby placówek (z 17,3 tys. w roku 2001/2002 do 19,9 tys. w roku 2011/2012), mogących zapewnić im opiekę dzienną, powodują stały wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (porównaj tabl. 9 i tabl. 14).

Tabl. 14. Placówki wychowania przedszkolnego

Wyszczególnienie	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007=100	
Polska	17,3	17,3	19,9	100,0	114,8	114,9
Miasta	6,7	7,0	9,0	105,2	134,8	128,1
Wieś	10,6	10,3	10,9	96,7	102,2	105,8

W roku szkolnym 2011/2012 w grupie wiekowej 3-6 lat z opieki w placówkach wychowania przedszkolnego korzystało 708 dzieci na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat (511 dzieci w roku szkolnym 2002/2003). Zróżnicowanie tego wskaźnika na porównywanych obszarach w skrajnych latach badanego okresu przedstawione zostało w tablicy 15.

Tabl. 15. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat

Wyszczególnienie	Dzieci w placówkach na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat		
	2002/2003	2011/2012	2011/2012 (2002/2003=100)
Polska	511	708	138,6
Funkcjonalne obszary miejskie	591	765	129,4
Centra	687	824	119,9
Otoczenie centrów	457	679	148,6
Pozostały obszar kraju	466	671	144,0

W obydwu skrajnych latach okresu 2002/2003-2011/2012 najwyższe bezwzględne wartości wskaźnika wystąpiły w centrach funkcjonalnych obszarów miejskich, natomiast jego dynamika była największa na obszarach otoczenia tych centrów.

3. Szkoły podstawowe

Obowiązkowym etapem edukacji jest sześćioletnia szkoła podstawowa. W strukturze ludności według edukacyjnych grup wieku, temu poziomowi nauczania nominalnie przypisano dzieci w wieku 7-12 lat.

W końcu 2011 r. liczba dzieci będących w tym wieku wynosiła 2191,6 tys. i w porównaniu z rokiem 2001 zmniejszyła się o 904,3 tys.. Ubytki tej grupy wiekowej nie były równomiernie rozłożone w czasie, co obrazuje tablica 16.

Tabl. 16. Ludność w wieku 7-12 lat
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Polska	3096,0	2506,9	2191,6	81,0	70,8	87,4
Miasta	1707,5	1347,6	1187,8	78,9	69,6	88,1
Wieś	1388,5	1159,3	1003,8	83,5	72,3	86,6

W pierwszym pięcioleciu, tj. w latach 2002-2006, w miastach odnotowano spadek liczby dzieci w tym wieku o 359,8 tys. (o 21,1%), a na wsi o 229,2 tys. (o 16,5%). W drugim pięcioleciu (w latach 2007-2011) zarówno w skali kraju, jak i w przekroju miasto – wieś odnotowano dalszy spadek liczby dzieci ale tempo tego spadku osłabło. Najkorzystniejszą sytuację zarejestrowano na obszarze miast.

Zróznicowanie dynamiki zmian w liczbie ludności tej grupy w Polsce w przekroju województw z uwzględnieniem funkcjonalnych obszarów miejskich przedstawione zostało w tablicy 17.

Tabl. 17. Dynamika liczby ludności w wieku 7-12 lat w 2011 r. (2001=100)

Wyszczególnienie	Ogółem	Funkcjonalne obszary miejskie	Centra	Otoczenie centrów	Pozostały obszar
Polska	70,8	75,1	72,0	79,5	68,4
Dolnośląskie	69,5	74,6	70,3	84,5	67,9
Kujawsko-pomorskie	70,5	73,9	67,2	86,9	68,7
Lubelskie	67,6	72,7	72,4	73,0	65,7
Lubuskie	69,4	72,0	70,5	74,3	68,2
Łódzkie	69,4	73,4	71,1	80,1	67,6
Małopolskie	73,8	76,3	75,7	76,7	72,5
Mazowieckie	77,5	85,2	84,1	86,3	68,5
Opolskie	62,6	67,2	67,0	67,3	61,3
Podkarpackie	68,1	71,1	79,9	67,9	67,3
Podlaskie	64,9	69,0	68,8	69,2	63,1
Pomorskie	76,0	79,5	74,0	87,9	73,4
Śląskie	68,0	66,6	64,9	71,0	70,3
Świętokrzyskie	66,3	68,2	66,8	69,3	65,5
Warmińsko-mazurskie	68,7	75,9	72,9	81,2	67,5
Wielkopolskie	72,8	81,0	70,9	93,2	70,5
Zachodniopomorskie	70,3	77,3	73,6	97,2	68,3

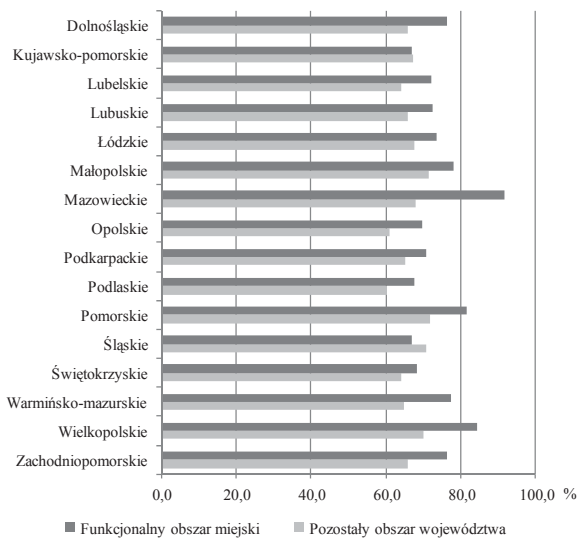
W przekroju województw wskaźnik dynamiki liczby ludności w analizowanej grupie wieku za lata 2002-2011 zamykał się w przedziale od 62,6 (woj. opolskie) do 77,5 (woj. mazowieckie). Spadek liczby ludności w wieku 7-12 lat na funkcjonalnych obszarach miejskich był mniejszy (z wyjątkiem woj. śląskiego) od notowanego na pozostałych obszarach. Na porównywanych funkcjonalnych obszarach miejskich najkorzystniejsze zmiany (mniejsze ubytki) miały miejsce w otoczeniu centrów dużych ośrodków miejskich. W skali całego kraju wskaźnik dynamiki dla otoczenia centrów wyniósł 79,5; najniższa jego wartość wystąpiła w województwie opolskim (67,3), a najwyższa w zachodniopomorskim (97,2). Na pozostałych obszarach województw wskaźnik dynamiki znajdował się w przedziale od 61,3 w woj. opolskim do 73,4 w woj. pomorskim.

Spadkowe tendencje zmian liczby ludności w wieku 7-12 lat mają swoje odzwierciedlenie w liczbie uczniów szkół podstawowych. W roku szkolnym 2011/2012 w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) uczyło się 2163,4 tys. uczniów, co w odniesieniu do roku szkolnego 2001/2002 oznacza spadek o 29,4% (zobacz tablica A5 i 18). Ubytek liczby uczniów w miastach był mniejszy niż na obszarach wiejskich i wynosił, odpowiednio: 28,5% i 30,6%. W skali całego kraju wskaźnik dynamiki liczby uczniów za lata szkolne 2002/2003-2011/2012 na wyodrębnionych obszarach przedstawiał się następująco:

- funkcjonalne obszary miejskie – 76,9%,
- centra – 75,6%,
- otoczenie centrów – 78,9%,
- pozostały obszar kraju – 67,2%.

Rozpiętość wojewódzkich wskaźników dynamiki dla funkcjonalnych obszarów miejskich zamykała się w przedziale od 66,8 (woj. śląskie) do 91,7 (woj. mazowieckie), a ich odniesienie do pozostałego obszaru województwa przedstawione zostało na rycinie 8.

Ryc. 8. Dynamika liczby uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 (2001/2002=100)

W latach 2002/2003- 2011/2012 niemal we wszystkich województwach wskaźnik dla jednostek wchodzących w skład funkcjonalnych obszarów miejskich był wyższy niż dla pozostałego obszaru województwa. Jedynie w woj. śląskim spadek liczby uczniów w analizowanym dziesięcioleciu był niższy na pozostałym obszarze województwa i wynosił 29,3% (dla funkcjonalnych obszarów miejskich razem – 33,2%), co wynika ze specyfiki tego województwa. Analiza danych dla okresów pięcioletnich (zob. tabl. 18) pokazuje w drugiej połowie omawianego okresu, tj. w latach 2007-2011, wzrost wskaźników dynamiki zarówno liczby ludności w wieku 7-12 lat, jak i liczby uczniów szkół podstawowych.

Tabl. 18. Dynamika liczby ludności w wieku 7-12 lat i liczby uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	Liczba ludności w wieku 7-12 lat			Liczba uczniów		
	2006	2011	2006/2007	2011/2012		
	2001=100		2006=100	2001/2002=100		2006/2007=100
Ogółem	81,0	70,8	87,4	80,1	70,6	88,2
miasto	78,9	69,6	88,1	78,9	71,5	90,6
wieś	83,5	72,3	86,6	81,9	69,4	84,8
Funkcjonalne obszary miejskie	82,3	75,1	91,2	81,4	76,9	94,5
Centra	80,1	72,0	89,9	79,9	75,6	94,6
Otoczenie centrów	85,5	79,5	93,0	83,7	78,9	94,3
Pozostały obszar kraju	80,2	68,4	85,3	79,4	67,2	84,7

Tabl. 19. Dynamika liczby uczniów w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 (2010/2011=100)

Wyszczególnienie	Województwo	Centra	Otoczenie centrów	Pozostały obszar
Dolnośląskie	100,3	102,5	103,3	99,4
Kujawsko-pomorskie	99,0	100,1	100,2	98,4
Lubelskie	98,1	101,2	98,7	97,4
Lubuskie	99,7	103,9	100,1	98,3
Łódzkie	99,9	101,5	101,5	99,1
Małopolskie	99,8	103,9	100,1	98,6
Mazowieckie	102,2	105,8	103,8	98,3
Opolskie	97,9	102,3	98,8	97,1
Podkarpackie	98,3	101,4	98,1	98,0
Podlaskie	97,9	100,9	98,4	96,8
Pomorskie	100,9	102,9	103,2	99,1
Śląskie	100,1	99,9	99,9	100,3
Świętokrzyskie	97,8	101,3	97,5	97,1
Warmińsko-mazurskie	98,7	103,4	99,1	98,1
Wielkopolskie	99,9	103,6	104,3	98,6
Zachodniopomorskie	99,7	102,4	100,8	98,9

Zauważalny wzrost liczby uczniów w końcowych latach omawianego okresu (zob. tabl. 19) można uzasadniać wzrostem urodzeń w 2004 r., a tak że zmianami w systemie oświaty upowszechniającymi edukację szkolną sześciolatków (znaczny przyrost liczby sześciolatków w klasach pierwszych szkół podstawowych). W centrach obszarów funkcjonalnych dodatkowym czynnikiem powodującym przyrost liczby uczniów jest dowożenie uczniów z gmin otoczenia do szkół zlokalizowanych w centrach.

Spadek liczby uczniów w dziesięcioleciu 2002-2011 ma swoje przełożenie na poprawę warunków nauczania w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży, co jest widoczne zarówno w skali kraju, jak i we wszystkich typach obszarów wyznaczonych na podstawie położenia względem dużych ośrodków miejskich. Spadek liczebności uczniów wpływa na poprawę takich wskaźników, jak: średnia liczba uczniów przypa-

dających na szkołę i średnia liczba uczniów przypadających na oddział szkolny. Zmiany w wartościach tych wskaźników w skrajnych latach omawianego okresu obrazuje tablica 20.

Tabl. 20. Warunki nauczania w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2002/2003 i 2011/2012

Wyszczególnienie	Średnia liczba uczniów			
	w szkole		w oddziale szkolnym	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Ogółem	199	167	21	18
miasto	401	325	24	22
wieś	116	97	18	15
Funkcjonalne obszary miejskie	249	220	22	20
Centra	358	312	23	22
Otoczenie centrów	173	155	20	18
Pozostały obszar kraju	179	145	20	18

W roku szkolnym 2011/2012 w skali całego kraju średnia liczba uczniów w szkole wynosiła 167 osób, a średnia liczba uczniów w oddziale szkolnym – 18. Szkoły zlokalizowane na terenach wiejskich charakteryzowały się znacznie lepszymi wskaźnikami warunków nauczania, niż szkoły w miastach. Skalę zróżnicowania omawianych wskaźników na funkcjonalnych obszarach miejskich w przekroju województw przedstawione zostało w tablicy 21.

Tabl. 21. Warunki nauczania w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) na funkcjonalnych obszarach miejskich w latach 2002/2003 i 2011/2012

Wyszczególnienie	Średnia liczba uczniów			
	w szkole		w oddziale szkolnym	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Dolnośląskie	286	241	23	21
Kujawsko-pomorskie	289	249	22	21
Lubelskie	210	179	21	19
Lubuskie	258	219	22	19
Łódzkie	302	246	24	22
Małopolskie	184	168	21	19
Mazowieckie	258	255	22	20
Opolskie	188	155	21	18
Podkarpackie	169	133	20	18
Podlaskie	280	240	22	20
Pomorskie	293	260	22	20
Śląskie	276	226	22	20
Świętokrzyskie	167	144	21	18
Warmińsko-mazurskie	251	211	21	20
Wielkopolskie	280	261	21	21
Zachodniopomorskie	358	294	22	21

Biorąc pod uwagę średnią liczbę uczniów w szkole, można zauważyć, że zarówno w roku 2002/2003, jak i w roku 2011/2012 najkorzystniejszą sytuację na funkcjonalnych obszarach miejskich miały województwa podkarpackie i świętokrzyskie, a najgorsze wskaźniki zanotowano w województwie zachodniopomorskim. W oddziałach szkolnych zróżnicowanie było mniejsze: średnia liczba uczniów w roku 2002/2003 mieściła się w przedziale 20-24, a w roku 2011/2012 wynosiła od 18 do 22.

4. Gimnazja

W dziesięcioleciu 2002-2011 liczba ludności w wieku gimnazjalnym, czyli 13-15 lat w Polsce zmniejszyła się o 547,0 tys. i w końcu 2011 r. stanowiła 69,1% jej stanu w 2001 r. Analogiczne wskaźniki dla miast i wsi wyniosły, odpowiednio, 63,0 i 77,6. W skali całego kraju analizowany wskaźnik dynamiki liczby ludności w wieku gimnazjalnym dla otoczenia centrów funkcjonalnych obszarów miejskich był znacznie wyższy niż dla ich centrów i pozostałego obszaru kraju (zob. tabl. 22).

Tabl. 22. Ludność w wieku 13-15 lat

Wyszczególnienie	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Ogółem	1772,8	1522,4	1225,9	85,9	69,1	80,5
Miasto	1028,5	823,1	648,3	80,0	63,0	78,8
Wieś	744,3	699,2	577,6	93,9	77,6	82,6
Funkcjonalne obszary miejskie	639,6	537,1	436,2	84,0	68,2	81,2
Centra	390,7	309,7	243,5	79,3	62,3	78,6
Otoczenie centrów	248,8	227,4	192,8	91,4	77,5	84,8
Pozostały obszar kraju	1133,3	985,3	789,7	86,9	69,7	80,1

Spadek liczby ludności w wieku 13-15 lat jest silnie skorelowany z liczbą uczniów w gimnazjach, która w roku szkolnym 2011/2012 wynosiła 1181,4 tys. i w stosunku do roku szkolnego 2001/2002 zmniejszyła się o 522,0 tys., tj. o 30,6% (zob. tabl. 23). Zmiany liczby gimnazjalistów na wyodrębnionych obszarach kształtowały się podobnie do tych, jakie wystąpiły w liczbie ludności w wieku 13-15 lat (por. tabl. 22 i 23).

Tabl. 23. Uczniowie w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100		2006/2007 =100
Ogółem	1703,3	1494,2	1181,4	87,7	69,4	79,1
miasto	1155,6	958,2	757,0	82,9	65,5	79,0
wieś	547,7	536,0	424,4	97,9	77,5	79,2
Funkcjonalne obszary miejskie	608,1	524,4	422,6	86,2	69,5	80,6
Centra	376,8	312,3	247,8	82,9	65,7	79,3
Otoczenie centrów	231,2	212,1	174,8	91,7	75,6	82,4
Pozostały obszar kraju	1095,3	969,8	758,8	88,5	69,3	78,2

W całym omawianym okresie najmniejszy ubytek uczniów w gimnazjach odnotowano w gminach położonych w otoczeniu centrów. Był on o 9,9 p.proc. mniejszy niż dla centrów i o 6,3 p.proc. mniejszy niż na pozostałym obszarze kraju.

Zróznicowanie międzywojewódzkie omawianego wskaźnika i skrajne jego wartości przedstawione zostały w tablicy 24.

Tabl. 24. Dynamika liczby uczniów w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 (2001/2002=100)

Wyszczególnienie	Województwa ze wskaźnikiem		Rozpiętość wskaźników w punktach procentowych
	najwyższym	najniższym	
Funkcjonalne obszary miejskie	75,5 – mazowieckie	63,0 – śląskie	12,5
Centra	70,4 – mazowieckie	60,2 – świętokrzyskie	10,2
Otoczenie centrów	83,8 – kujawsko-pomorskie	66,9 – śląskie	16,9
Pozostały obszar	74,8 – małopolskie	64,6 – opolskie	10,2

W przekroju województw największa rozpiętość prezentowanego wskaźnika (16,9 p.proc.) wystąpiła dla otoczenia centrów funkcjonalnych obszarów miejskich. Różnica skrajnych jego wielkości dla centrów i pozostałego obszaru była jednakowa i wyniosła 10,2 p.proc.

W roku szkolnym 2011/2012 najwyższy wskaźnik dynamiki liczby uczniów w gimnazjach w porównaniu z rokiem 2001/2002 wystąpił w gminach położonych w otoczeniu Bydgoszczy i Torunia (83,8), a najniższy w centrum - Kielce (60,2).

Stosunek liczby uczniów w gimnazjach do liczby ludności w wieku 13-15 lat na wyodrębnionych obszarach według województw przedstawione zostały w tablicy 25.

Tabl. 25. Współczynnik skolaryzacji brutto w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012

Województwo	Centra	Otoczenie centrów	Pozostały obszar województwa
	w %		
Dolnośląskie	101,5	85,1	94,9
Kujawsko-pomorskie	100,9	88,9	96,0
Lubelskie	104,9	89,2	96,8
Lubuskie	108,3	77,1	95,4
Łódzkie	99,2	93,8	97,6
Małopolskie	101,0	93,0	96,1
Mazowieckie	104,3	94,0	97,8
Opolskie	101,8	90,0	93,7
Podkarpackie	107,0	91,3	93,7
Podlaskie	103,9	79,7	94,4
Pomorskie	99,8	93,0	96,2
Śląskie	97,5	91,6	96,9
Świętokrzyskie	106,4	91,4	96,6
Warmińsko-mazurskie	110,1	76,1	94,3
Wielkopolskie	107,9	91,4	98,4
Zachodniopomorskie	101,3	66,8	94,1

Pomimo odpływu ludności z centrów do gmin znajdujących się w ich otoczeniu, liczba gimnazjalistów uczęszczających do szkół zlokalizowanych w centrach była większa od liczby dzieci w wieku 13-15 lat (z wyjątkiem województw: łódzkiego, pomorskiego i śląskiego). Natomiast odwrotna relacja zachodziła w przypadku otoczenia centrów. Zależności te potwierdzają duże znaczenie funkcji edukacyjnej pełnionej przez centra.

W Polsce w roku szkolnym 2011/2012 na jedną placówkę gimnazjalną przypadało 182 uczniów, a 22 na jeden oddział. Różnice w warunkach nauczania w gimnazjach

zauważyć można szczególnie w przekroju miasto-wieś (zob. tabl. 26). Liczba uczniów przypadającą na szkołę czy oddział w roku szkolnym 2011/2012 była znacznie wyższa w miastach (241 uczniów na szkołę, 23 uczniów na oddział) niż na wsi (odpowiednio, 126 i 21).

Tabl. 26. Warunki nauczania w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2002/2003 i 2011/2012

Wyszczególnienie	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Ogółem	288	182	25	22
miasto	383	241	26	23
wieś	191	126	24	21
Funkcjonalne obszary miejskie	298	196	25	23
Centra	330	218	25	24
Otoczenie centrów	259	172	24	22
miasto	379	256	25	23
wieś	204	137	24	21
Pozostały obszar kraju	282	175	25	22
miasto	421	255	26	23
wieś	187	123	24	21

Ubytek uczniów w gimnazjach sprawił, że wartości wskaźników osiągnięte w roku szkolnym 2011/2012 obniżyły się w porównaniu z rokiem 2002/2003 (zob. tabl. A9). W roku szkolnym 2011/2012 najmniej gimnazjalistów zarówno na szkołę, jak i na oddział przypadało w województwie podkarpackim (odpowiednio, 135 i 21). Najwięcej uczniów miały gimnazja w województwie dolnośląskim (średnio 212 uczniów na szkołę).

Wartości podstawowych wskaźników charakteryzujących warunki nauczania w gimnazjach położonych w centrach i ich otoczeniu przedstawia tablica 27.

Tabl. 27. Warunki nauczania w gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) w roku szkolnym 2011/2012 w centrach i ich otoczeniu

Wyszczególnienie	Centra		Otoczenie centrów	
	liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę	oddział	szkołę	oddział
Wrocław	254	25	184	21
Bydgoszcz i Toruń	190	23	173	22
Lublin	296	24	177	22
Gorzów Wielkopolski	202	23	126	19
Zielona Góra	277	24	194	21
Łódź	231	24	191	23
Kraków	202	24	159	22
Warszawa	197	23	182	22
Radom	333	25	214	22
Opole	214	25	148	20
Rzeszów	273	26	110	21
Białystok	232	23	204	22
Trójmiasto	223	23	240	24
GZM	219	23	185	22
Częstochowa	180	23	119	21
Kielce	214	25	165	22
Olsztyn	261	26	152	21
Poznań	191	23	195	21
Szczecin	214	24	189	20

W roku szkolnym 2011/2012 wartości wskaźników określających liczbę uczniów na szkołę czy oddział były wyższe dla centrów niż dla gmin położonych w ich otoczeniu, z wyjątkiem obszarów funkcjonalnych Trójmiasta i Poznania. Najwięcej uczniów miały gimnazja w Radomiu (średnio 333 uczniów), a najmniej w otoczeniu Rzeszowa (110 uczniów).

5. Dochody i wydatki budżetów gmin

Dochody budżetów gmin w latach 2002-2011 wyniosły 963,6 mld zł, z tego 47,6% przypadła na funkcjonalne obszary miejskie. Zróżnicowanie dochodów między jednostkami osadniczymi w zależności od ich położenia względem ośrodków miejskich przedstawiono poniżej (tabl. 28).

Tabl. 28. Dochody budżetów gmin w latach 2002-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody budżetów gmin		
	w mld zł	w odsetkach	na 1 mieszkańca w tys. zł
Polska	963,6	100,0	25,3
Funkcjonalne obszary miejskie	458,5	47,6	29,6
Centra	342,5	35,5	33,7
Otoczenie	116,0	12,0	21,8
Pozostały obszar kraju	505,1	52,4	22,3

W 2011 r. dochody samorządów gmin (łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu) w wartościach nominalnych wzrosły ponad dwukrotnie w porównaniu z rokiem 2002 (zob. tabl. A10). Największy przyrost dochodów nastąpił w gminach otoczenia centrów (127,0%), najmniejszy natomiast w samych centrach (100,5%).

Porównując dynamikę dochodów ogółem między skrajnymi latami omawianego okresu, zauważyć można, że na funkcjonalnych obszarach miejskich (z wyjątkiem województw podlaskiego i świętokrzyskiego), w otoczeniu centrów była ona wyższa niż w centrach. Największe różnice (ponad 50 p.proc.) wystąpiły w województwach wielkopolskim i lubuskim (patrz tablica 29).

Chcąc ocenić znaczenie miasta w obszarze funkcjonalnym, wzięto pod uwagę dochody gmin ogółem w centrach oraz w ich otoczeniu. Na tej podstawie obliczono, jaki procent dochodów ogółem w obszarze funkcjonalnym stanowią dochody ogółem jego centrum (tabl. 30).

Tabl. 29. Dynamika dochodów budżetów gmin w funkcjonalnych obszarach miejskich według województw w 2011 r. (2002=100)

Województwo	Funkcjonalne obszary miejskie	Centra	Otoczenie centrów
Podlaskie	248,5	255,4	225,2
Dolnośląskie	240,8	239,5	247,6
Świętokrzyskie	239,1	244,6	230,3
Małopolskie	234,5	229,6	244,1
Pomorskie	230,2	224,4	249,6
Warmińsko-mazurskie	221,6	214,6	247,3
Lubelskie	213,9	209,4	221,8
Mazowieckie ^a	211,5	205,3	231,7
Kujawsko-pomorskie	205,2	196,9	235,1
Wielkopolskie	204,3	188,1	246,9
Podkarpackie	202,6	200,0	204,8
Łódzkie	184,4	179,5	213,4
Opolskie	183,5	177,6	193,1
Śląskie ^a	180,2	175,2	201,4
Lubuskie ^a	178,7	166,2	220,8
Zachodniopomorskie	176,2	171,3	214,3

^a Dwa funkcjonalne obszary miejskie.

Tabl. 30. Udział dochodów budżetów gmin ogółem centrów w dochodach budżetów gmin ogółem funkcjonalnych obszarów miejskich

Województwo	Dochody ogółem		Relacja B/A w %
	funkcjonalne obszary miejskie (A)	centra (B)	
	w mln zł		
Zachodniopomorskie	12310,9	10698,8	86,9
Łódzkie	25536,3	21527,0	84,3
Dolnośląskie	28753,3	23964,9	83,3
Śląskie ^a	80395,9	64007,9	79,6
Podlaskie	10761,2	8402,4	78,1
Pomorskie	32743,4	25009,9	76,4
Warmińsko-mazurskie	7129,6	5431,9	76,2
Kujawsko-pomorskie	20836,2	15776,8	75,7
Mazowieckie ^a	120551,9	90414,5	75,0
Lubuskie ^a	9771,5	7127,3	72,9
Wielkopolskie	27953,9	19388,8	69,4
Małopolskie	36762,0	24863,4	67,6
Lubelskie	15482,7	9649,4	62,3
Opolskie	7248,9	4426,5	61,1
Świętokrzyskie	10726,2	6517,3	60,8
Podkarpackie	11569,9	5328,6	46,1

^a Dwa funkcjonalne obszary miejskie.

Przyjmując rozmiary tego udziału w latach 2002-2011 jako kryterium klasyfikacji, podzielono wszystkie (19) wyznaczone obszary funkcjonalne na trzy grupy. Do pierwszej z nich, gdzie wartości wskaźnika struktury przekracza 80% zaliczono: Szczecin, Łódź, Wrocław, Radom, Gorzów Wielkopolski i GZM. Druga grupa centrów, ze wskaźnikiem w przedziale 71-80%, to: Białystok, Trójmiasto, Olsztyn, Bydgoszcz i Toruń oraz Warszawa. W trzeciej grupie centrów, ze wskaźnikiem w przedziale 61-70%, są: Poznań, Kraków, Częstochowa, Zielona Góra, Lublin, Opole i Kielce. Jedynym centrum, którego dochody ogółem w latach 2002-2011 były niższe od dochodów gmin otoczenia, jest Rzeszów. W przypadku tego centrum sytuacja taka miała miejsce we wszystkich latach badanego dziesięciolecia.

Należy jednak pamiętać, że porównując wzrost dochodów ogółem w centrach i otoczeniu centrów, pomija się zmiany w liczbie ludności. Mając to na uwadze, dokonano odpowiedniego przeliczenia dochodów przypadających na 1 mieszkańca (tabl. A11) oraz ich dynamiki (tabl. 31).

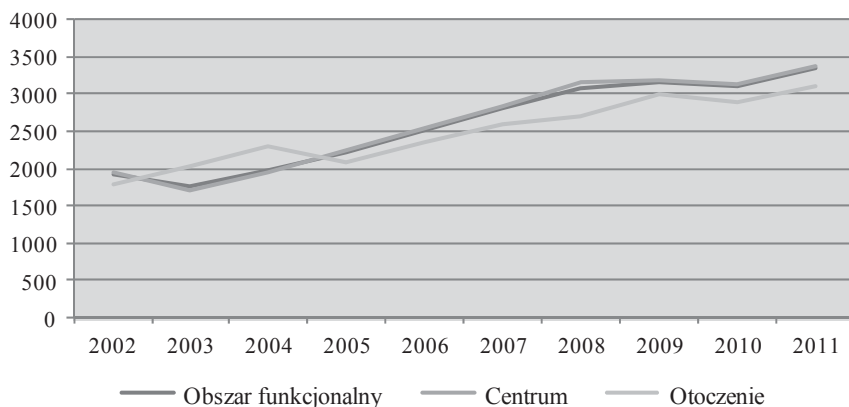
Tabl. 31. Dynamika dochodów budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca w funkcjonalnych obszarach miejskich według województw w 2011 r. (2002=100)

Województwo	Funkcjonalne obszary miejskie	Centra	Otoczenie centrów
Podlaskie	243,6	253,0	215,6
Świętokrzyskie	238,5	257,0	217,2
Dolnośląskie	234,3	243,2	210,4
Małopolskie	226,9	229,7	226,1
Pomorskie	219,6	227,0	209,4
Lubelskie	213,3	214,2	214,9
Warmińsko-mazurskie	211,4	212,0	217,6
Mazowieckie ^a	202,5	204,7	209,0
Kujawsko-pomorskie	200,4	202,5	201,6
Podkarpackie	196,2	178,6	207,0
Wielkopolskie	194,4	196,3	203,5
Łódzkie	193,9	194,5	201,5
Opolskie	190,1	188,2	195,8
Śląskie ^a	187,5	185,7	198,6
Lubuskie ^a	173,4	166,6	200,9
Zachodniopomorskie	173,2	173,5	173,9

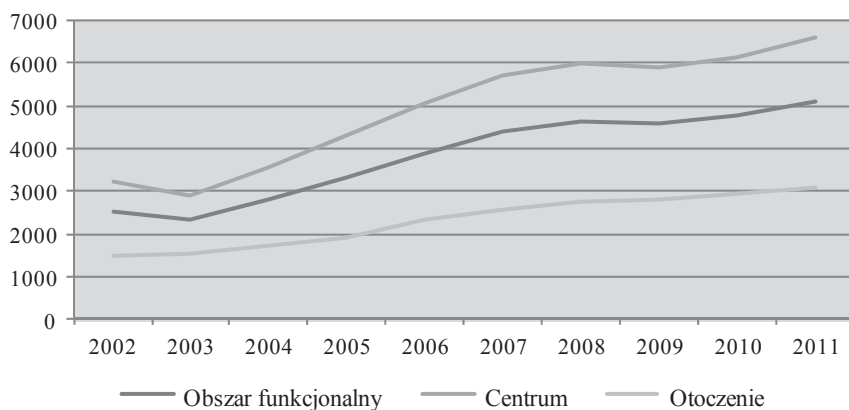
^a Dwa funkcjonalne obszary miejskie.

Dochody samorządów gmin uzyskane we wszystkich latach omawianego dziesięciolecia w przeliczeniu na 1 mieszkańca były w centrach wyższe niż w gminach otoczenia centrum. Jedynym wyjątkiem był Szczecin w latach 2003-2004, kiedy to dochody ogółem na 1 mieszkańca w centrum były niższe aniżeli w jego otoczeniu. W latach 2002-2011 najmniejsze różnice pomiędzy dochodami na 1 mieszkańca w centrum i otoczeniu zanotowano w Szczecinie (ryc. 9), a największe w Warszawie (ryc. 10). Relatywnie duże były one również w Opolu, Rzeszowie, Wrocławiu i Krakowie.

Ryc. 9. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Szczecinie

Ryc. 10. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Warszawie

W poszczególnych latach okresu 2002-2011 niemal we wszystkich centrach dochody na 1 mieszkańca były wyższe od analogicznego wskaźnika dla województwa. Jedynym wyjątkiem jest Radom, gdzie wskaźnik ten był we wszystkich latach znacząco niższy od wojewódzkiego. W otoczeniu centrów wyższe od średniej wojewódzkiej dochody wystąpiły tylko w Szczecinie. Wartości zbliżone do średniej (wskaźnik w przedziale 95-100%) odnotowano w otoczeniu Kielc, Poznania i Opola. W pozostałych przypadkach są one niższe od średniej. W skrajnym przypadku, jakim jest otoczenie Radomia, w niektórych latach wartości wskaźnika są nawet poniżej 60%.

Rozpatrując dochody ogółem na 1 mieszkańca w poszczególnych centrach i otoczeniu centrów w latach 2002-2011, trudno się doszukać w ich większości jakichś trwałych i wyraźnych tendencji, np. rosnącego czy malejącego znaczenia miasta (centrum) lub otoczenia. Jedynie w przypadku Gorzowa Wielkopolskiego i Rzeszowa można mówić o wyraźnym spadku dochodów w centrum odpowiednio: o ponad 30 p.proc. (ze 143 do 112%) i 26 p.proc. (ze 152 do 126%) w odniesieniu do średniej wojewódzkiej.

Znaczący udział w dochodach ogółem samorządów gmin mają dochody własne (tabl. A12). W badanym dziesięcioleciu (2002-2011) dochody własne uzyskane przez jednostki wchodzące w skład funkcjonalnych obszarów miejskich stanowiły 63,5% ogólnej kwoty uzyskanych dochodów (w kraju 53,7%). Terytorialne zróżnicowanie tego wskaźnika przedstawione zostało w tablicy 32.

Tabl. 32. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetów gmin w funkcjonalnych obszarach miejskich według województw w latach 2002-2011

Województwo	Funkcjonalne obszary miejskie	Centra	Otoczenie centrów
	w procentach		
Mazowieckie ^a	74,8	79,0	62,1
Dolnośląskie	71,9	74,0	61,4
Wielkopolskie	68,1	68,7	66,5
Pomorskie	64,1	68,3	50,6
Łódzkie	62,8	63,8	57,3
Zachodniopomorskie	61,6	61,1	64,5
Śląskie ^a	60,1	60,3	59,4
Małopolskie	59,1	66,0	44,7
Opolskie	55,5	58,9	50,1
Kujawsko-pomorskie	54,8	58,9	42,1
Warmińsko-mazurskie	54,4	55,8	50,0
Podlaskie	51,6	52,6	47,8
Lubuskie ^a	51,1	52,2	48,1
Lubelskie	48,6	54,7	38,5
Świętokrzyskie	43,7	52,0	30,9
Podkarpackie	41,1	50,2	33,3

^a Dwa funkcjonalne obszary miejskie.

Największą część dochodów własnych stanowi podatek dochodowy od osób fizycznych, z którego wpływy w okresie 2002-2011 na funkcjonalnych obszarach miejskich wyniosły 112,0 mld zł. Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych w strukturze dochodów własnych budżetów gmin na tych obszarach w skali kraju stanowił 38,4%, a w funkcjonalnych obszarach miejskich poszczególnych województw zamykał się w przedziale od 29,9% (woj. dolnośląskie) do 41,8% (woj. lubelskie).

Wydatki gmin¹ zrealizowane w dziesięcioleciu 2002-2011 wyniosły 1002,9 mld zł i były wyższe od dochodów o 4,1%. Tak ukierunkowaną relację wydatków do dochodów odnotowano we wszystkich województwach, jak również we wszystkich analizowanych obszarach wyodrębnionych według ich położenia względem centralnych ośrodków miejskich.

Tabl. 33. Relacja wydatków do dochodów w budżetach gmin według województw w latach 2002-2011

Województwo	Centra	Województwo	Otoczenie centrów	Województwo	Pozostały obszar województwa
Wielkopolskie	109,0	Świętokrzyskie	105,7	Lubuskie ^a	104,4
Lubelskie	107,2	Małopolskie	105,4	Pomorskie	104,4
Kujawsko-pomorskie	106,8	Lubuskie ^a	104,9	Świętokrzyskie	104,2
Podlaskie	106,3	Warmińsko-mazurskie	104,4	Warmińsko-mazurskie	104,1
Dolnośląskie	106,0	Wielkopolskie	104,3	Dolnośląskie	104,0
Łódzkie	105,6	Zachodniopomorskie	104,2	Lubelskie	103,9
Mazowieckie ^a	105,3	Kujawsko-pomorskie	104,0	Małopolskie	103,6
Podkarpackie	105,3	Mazowieckie ^a	104,0	Wielkopolskie	103,6
Zachodniopomorskie	104,7	Opolskie	103,6	Zachodniopomorskie	103,6
Lubuskie ^a	104,5	Pomorskie	103,3	Kujawsko-pomorskie	103,5
Małopolskie	104,5	Łódzkie	103,2	Mazowieckie ^a	103,5
Pomorskie	104,4	Śląskie ^a	103,1	Podkarpackie	103,4
Świętokrzyskie	104,3	Podkarpackie	102,9	Podlaskie	103,4
Warmińsko-mazurskie	104,2	Dolnośląskie	102,5	Opolskie	103,1
Opolskie	103,8	Lubelskie	102,5	Łódzkie	102,8
Śląskie ^a	102,0	Podlaskie	102,4	Śląskie ^a	102,6

^a Dwa funkcjonalne obszary miejskie.

W przypadku centrów najwyższy deficyt budżetowy w badanym okresie zanotowano w Poznaniu, gdzie poniesione wydatki przewyższyły uzyskane dochody o 9%. Najmniejszy deficyt wystąpił w centrach województwa śląskiego (GZM, Częstochowa). W przekroju województw mniejsze niż w centrach różnice pomiędzy wydatkami i dochodami wystąpiły w latach 2002-2011 w gminach otoczenia centrów (od 2,4% – woj. podlaskie do 5,7% – woj. świętokrzyskie) i gminach pozostałego obszaru (od 2,6% – woj. śląskie do 4,4% – woj. lubuskie).

¹ Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

W skali całego kraju wydatki samorządów poniesione w latach 2002-2011 w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 26,2 tys. z ł. Zróżnicowanie terytorialne tego wskaźnika obrazuje tabl. 34.

Tabl. 34. Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2002-2011 według województw (w złotych)

Województwo	Centra	Województwo	Otoczenie centrów	Województwo	Pozostały obszar województwa
Mazowieckie ^a	49439	Zachodniopomorskie	25768	Zachodniopomorskie	25063
Dolnośląskie	40090	Dolnośląskie	24585	Pomorskie	24871
Wielkopolskie	37528	Wielkopolskie	24260	Śląskie ^a	23851
Opolskie	36365	Mazowieckie ^a	23861	Warmińsko-mazurskie	23769
Pomorskie	34858	Warmińsko-mazurskie	23267	Dolnośląskie	23719
Małopolskie	34339	Pomorskie	23260	Kujawsko-pomorskie	23719
Podkarpackie	33244	Świętokrzyskie	23204	Mazowieckie ^a	23687
Świętokrzyskie	32987	Lubuskie ^a	22859	Podlaskie	23026
Warmińsko-mazurskie	32370	Kujawsko-pomorskie	22404	Podkarpackie	22865
Lubuskie ^a	30577	Małopolskie	21660	Małopolskie	22716
Podlaskie	30418	Opolskie	21635	Lubuskie ^a	22673
Łódzkie	30130	Śląskie ^a	21447	Wielkopolskie	22181
Kujawsko-pomorskie	29488	Podkarpackie	20101	Łódzkie	22106
Lubelskie	29334	Łódzkie	19850	Lubelskie	21924
Śląskie ^a	29322	Podlaskie	19285	Świętokrzyskie	21025
Zachodniopomorskie	27307	Lubelskie	18688	Opolskie	20342

^a Dwa funkcjonalne obszary miejskie.

Największe były wydatki na 1 mieszkańca w Warszawie. Znacznie niższy ich poziom zanotowano w pozostałych centrach funkcjonalnych obszarów miejskich. W Szczecinie, gdzie był on najniższy (27,3 tys. zł) stanowiły one jedynie 55% wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca poniesionych w Warszawie. Mniejsze zróżnicowanie tego wskaźnika zauważyć można zarówno w otoczeniu centrów jak i na pozostałym obszarze.

Wydatki na 1 mieszkańca otoczenia centrów w latach 2002-2011 mieściły się w przedziale od 18,7 tys. zł (Lublin) do 25,8 tys. zł (Szczecin). Poziom zanotowany w otoczeniu Lublina stanowił 73% wartości wskaźnika w otoczeniu Szczecina. Jeszcze mniejsze zróżnicowanie terytorialne wskaźnika wydatków na 1 mieszkańca wi-

doczne jest na pozostałym obszarze województw. Najniższe wydatki (20,3 tys. zł – opolskie) stanowiły 81% najwyższych (25,1 tys. zł – zachodniopomorskie).

Poziom wydatków samorządów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest jednym ze wskaźników zamożności regionu. Należy jednak pamiętać, że może on częściowo być wynikiem zadłużenia gmin, a także o tym, że różnice pomiędzy poszczególnymi regionami są zmniejszane poprzez politykę redystrybucji środków.

W strukturze działowej wydatków samorządów gmin we wszystkich analizowanych latach okresu 2002-2011 dominowała oświata i wychowanie. Jej udział w wydatkach ogółem z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych przedstawiono w tabl. 35.

Tabl. 35. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach ogółem budżetów gmin w latach 2002-2011

Rok	Polska	Centra	Otoczenie centrów	Pozostały obszar kraju
2002	34,3	26,5	39,7	38,9
2003	36,6	30,2	39,8	40,0
2004	38,9	32,8	42,5	42,2
2005	36,1	30,4	40,0	39,0
2006	33,2	28,2	36,7	35,6
2007	32,7	26,9	36,2	36,1
2008	32,5	26,9	35,2	36,0
2009	31,7	26,0	35,0	35,0
2010	30,9	26,2	34,9	33,1
2011	31,9	26,3	36,6	34,5

W latach 2002-2011 w skali kraju udział wydatków na oświatę i wychowanie w centrach był mniejszy niż w ich otoczeniu. Najwyższy udział tych wydatków we wszystkich porównywanych obszarach miał miejsce w 2004 r.

Aneks

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)

WOJ. DOLNOŚLĄSKIE**Centrum - WROCLAW**

0264011 Wrocław

Otoczenie centrum

0217012	Borów	0218032	Miękinia
0223012	Czernica	0220013	Oborniki Śląskie
0223022	Długołęka	0220023	Prusice
0214032	Dobroszyce	0223083	Siechnice
0215022	Domaniów	0223073	Sobótka
0223032	Jordanów Śląski	0220033	Trzebnica
0223043	Kąty Wrocławskie	0220042	Wisznia Mała
0223052	Kobierzyce	0220052	Zawonia
0223062	Mietków	0223092	Żórawina

WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE**Centrum – BYDGOSZCZ I TORUŃ**

0461011 Bydgoszcz

0463011 Toruń

Otoczenie centrum

0403012	Białe Błota	0415052	Łubianka
0415011	Chelmża	0415062	Łysomice
0415022	Chelmża	0403052	Nowa Wieś Wielka
0405022	Ciechocin	0415072	Obrowo
0415032	Czernikowo	0403062	Osielsko
0403022	Dąbrowa Chełmińska	0414082	Pruszcz
0403032	Dobrzec	0403072	Sicienko
0403043	Koronowo	0410053	Szubin
0405043	Kowalewo Pomorskie	0414102	Świekatowo
0415042	Lubicz	0415082	Wielka Nieszawka
0419043	Łabiszyn	0415092	Zławieś Wielka

WOJ. LUBELSKIE**Centrum - LUBLIN**

0663011 Lublin

Otoczenie centrum

0609013	Bełżyce	0609052	Głusk
0609022	Borzechów	0609062	Jabłonna
0609033	Bychawa	0609072	Jastków
0606022	Fajslawice	0609082	Konopnica
0609042	Garbów	0609092	Krzczonów

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(cd.)

WOJ. LUBELSKIE (dok.)

0608011	Lubartów	0617042	Rybczewice
0608072	Lubartów	0608122	Serniki
0610033	Łęczna	0610062	Spiczyn
0617022	Mełgiew	0609122	Strzyżewice
0614083	Nałęczów	0617011	Świdnik
0609102	Niedrzwica Duża	0617052	Trawniki
0608092	Niedźwiada	0607092	Wilkołaz
0609112	Niemce	0609132	Wojciechów
0608103	Ostrów Lubelski	0609142	Wólka
0617033	Piaski	0609152	Wysokie
0603082	Rejowiec Fabryczny	0609162	Zakrzew

WOJ. LUBUSKIE

Centrum – GORZÓW WLKP.

0861011 Gorzów Wielkopolski

Otoczenie centrum

0801022	Bogdaniec	0801052	Lubiszyn
0801032	Deszczno	0801062	Santok
0801042	Kłodawa		

Centrum – ZIELONA GÓRA

0862011 Zielona Góra

Otoczenie centrum

0802032	Bytnica	0809063	Sulechów
0809033	Czerwieńsk	0809072	Świdnica
0802042	Dąbie	0809092	Zabór
0809053	Nowogród Bobrzański	0809102	Zielona Góra
0804072	Otyń		

WOJ. ŁÓDZKIE

Centrum – ŁÓDŹ

1061011 Łódź

Otoczenie centrum

1020043	Aleksandrów Łódzki	1006082	Nowosolna
1006022	Andrespol	1021052	Rogów
1006032	Brójce	1016072	Rokiciny
1011012	Dalików	1006103	Rzgów
1006073	Koluszki	1015092	Słupia
1008011	Konstantynów Łódzki	1020083	Stryków
1015052	Lipce Reymontowskie	1020031	Zgierz
1008062	Lutomiersk	1020092	Zgierz

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(cd.)

WOJ. MAŁOPOLSKIE

Centrum – KRAKÓW

1261011 Kraków

Otoczenie centrum

1219012	Biskupice	1209033	Myślenice
1201022	Bochnia	1219043	Niepołomice
1218022	Brzeźnica	1214033	Nowe Brzesko
1206012	Czernichów	1214053	Proszowice
1209013	Dobczyce	1209052	Raciechowice
1201032	Drwinia	1214062	Radziemice
1219022	Gdów	1201072	Rzezawa
1208022	Gołcza	1209062	Siepraw
1206022	Igołomia-Wawrzeńczyce	1206103	Skąła
1206032	Iwanowice	1206113	Skawina
1206042	Jerzmanowice-Przegonia	1206123	Słomniki
1219032	Kłaj	1209073	Sułkowice
1206052	Kocmyrzów-Luborzyca	1206132	Sułszowa
1214012	Koniusza	1206143	Świątniki Górne
1214022	Koszyce	1201082	Trzciana
1206063	Krzyszowice	1212062	Trzyciąż
1206072	Liszki	1219053	Wieliczka
1201052	Łapanów	1206152	Wielka Wieś
1206082	Michałowice	1209092	Wiśniowa
1208053	Miechów	1206162	Zabierzów
1206092	Mogilany	1206172	Zielonki

WOJ. MAZOWIECKIE

Centrum – WARSZAWA

1465011 Warszawa

Otoczenie centrum

1405032	Baranów	1432022	Izabelin
1432013	Błonie	1408022	Jabłonna
1403032	Borowie	1434062	Jadów
1421033	Brwinów	1405052	Jaktorów
1412042	Cegłów	1412082	Jakubów
1417032	Celestynów	1420062	Joniec
1406032	Chynów	1417011	Józefów
1420042	Czerwińsk nad Wisłą	1412093	Kałużyn
1414022	Czosnów	1432032	Kampinos
1434052	Dąbrówka	1417043	Karczew
1412052	Dębe Wielkie	1434072	Klembów
1412062	Dobre	1434011	Kobyłka
1420052	Dzierżąźnia	1417052	Koźbiel
1405043	Grodzisk Mazowiecki	1418023	Konstancin-Jeziorna
1412073	Halinów	1433032	Korytnica

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(cd.)

WOJ. MAZOWIECKIE (dok.)

1426032	Kotuń	1414052	Pomiechówek
1412102	Latowicz	1434082	Poświętne
1408011	Legionowo	1418052	Prażmów
1414032	Leoncin	1421021	Pruszków
1432042	Leszno	1438032	Puszcza Mariańska
1418032	Lesznowola	1434093	Radzymin
1433053	Łochów	1421062	Raszyn
1432053	Łomianki	1433072	Sadowne
1416052	Małkinia Górna	1408043	Serock
1434021	Marki	1412132	Siennica
1421042	Michałowice	1402092	Sońsk
1405011	Milanówek	1412142	Stanisławów
1412011	Mińsk Mazowiecki	1432072	Stare Babice
1412112	Mińsk Mazowiecki	1433082	Stoczek
1412122	Mrozy	1434102	Strachówka
1421052	Nadarzyn	1412151	Sulejówek
1420072	Naruszewo	1424052	Świercze
1414043	Nasielsk	1428082	Teresin
1408032	Nieporęt	1434113	Tuszczy
1428052	Nowa Sucha	1417082	Wiązowna
1414011	Nowy Dwór Mazowiecki	1408052	Wieliszew
1417062	Osieck	1438052	Wiskitki
1417021	Otwock	1434123	Wołomin
1432063	Ożarów Mazowiecki	1435062	Zabrodzie
1418043	Piaseczno	1414063	Zakroczym
1421011	Piastów	1420122	Załuski
1403103	Pilawa	1434031	Ząbki
1405021	Podkowa Leśna	1434041	Zielonka
1424032	Pokrzywnica	1405062	Żabia Wola

Centrum – RADOM

1463011 Radom

Otoczenie centrum

1425022	Gózd	1425103	Skaryszew
1425062	Jedlnia-Letnisko	1425122	Wolanów
1425072	Kowala	1425132	Zakrzew

WOJ. OPOLSKIE

Centrum – OPOLE

1661011 Opole

Otoczenie centrum

1609012	Chrzastowice	1609042	Komprachcice
1609022	Dąbrowa	1601043	Lewin Brzeski
1609032	Dobrzeń Wielki	1607042	Łambinowice
1611012	Izbicko	1609052	Łubniany

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(cd.)

WOJ. OPOLSKIE (dok.)

1609073	Niemodlin	1609112	Tarnów Opolski
1609092	Popielów	1609122	Tułowice
1609103	Prószków	1609132	Turawa

WOJ. PODKARPACKIE

Centrum – RZESZÓW

1863011 Rzeszów

Otoczenie centrum

1816023	Błażowa	1816102	Lubenia
1816033	Boguchwała	1810011	Łańcut
1816042	Chmielnik	1810042	Łańcut
1810032	Czarna	1810052	Markowa
1819012	Czudec	1819032	Niebylec
1816052	Dynów	1814062	Przeworsk
1814032	Gać	1815043	Sędziszów Małopolski
1816063	Głogów Małopolski	1816113	Sokołów Małopolski
1816072	Hyżne	1819043	Strzyżów
1815012	Iwierzycy	1816122	Świlcza
1814042	Jawornik Polski	1816132	Trzebownisko
1814053	Kańczuga	1816143	Tyczyn
1816092	Krasne		

WOJ. PODLASKIE

Centrum – BIAŁYSTOK

2061011 Białystok

Otoczenie centrum

2002013	Choroszcz	2011083	Sokolka
2002023	Czarna Białostocka	2002093	Supraśl
2002032	Dobrzyniewo Duże	2002103	Suraż
2002052	Juchnowiec Kościelny	2002112	Turośń Kościelna
2008052	Krypno	2002133	Wasilków
2011052	Kuźnica	2002143	Zabłudów

WOJ. POMORSKIE

Centrum – TRÓJMIASTO

2261011 Gdańsk
2262011 Gdynia
2264011 Sopot

Otoczenie centrum

2204022	Cedry Wielkie	2204032	Kolbudy
2205023	Kartuzy	2211052	Kosakowo

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(cd.)

WOJ. POMORSKIE (dok.)

2215072	Luzino	2205052	Somonino
2210032	Ostaszewo	2210042	Stegna
2204011	Pruszcz Gdański	2204072	Suchy Dąb
2204042	Pruszcz Gdański	2215092	Szemud
2205032	Przodkowo	2204082	Trąbki Wielkie
2204052	Przywidz	2215031	Wejherowo
2204062	Pszczółki	2215102	Wejherowo
2215011	Reda	2205083	Żukowo
2215021	Rumia		

WOJ. ŚLĄSKIE

Centrum – GZM

2462011	Bytom	2471011	Piekary Śląskie
2463011	Chorzów	2472011	Ruda Śląska
2465011	Dąbrowa Górnicza	2474011	Siemianowice Śląskie
2466011	Gliwice	2475011	Sosnowiec
2468011	Jaworzno	2476011	Świętochłowice
2469011	Katowice	2477011	Tychy
2470011	Mysłowice	2478011	Zabrze

Otoczenie centrum

2401011	Będzin	2401052	Mierzęcice
2414011	Bieruń	2408021	Mikołów
2401042	Bobrowniki	2411062	Nędza
2414042	Bojszowy	2416063	Ogrodzieniec
2414052	Chelm Śląski	2408042	Ornontowice
2401021	Czeladź	2408031	Orzesze
2412013	Czerwionka-Leszczyny	2413062	Ożarówce
2412022	Gaszowice	2405042	Pilchowice
2405032	Gierałtowice	2401062	Psary
2414021	Imielin	2405021	Pyskowice
2412032	Jejkowice	2413031	Radzionków
2413011	Kalety	2405052	Rudziniec
2405011	Knurów	2401073	Siewierz
2410022	Kobiór	2401081	Sławków
2411022	Kornowac	2405063	Sońnicowice
2411053	Kuźnia Raciborska	2413072	Świerklaniec
2414031	Lędziny	2405073	Toszek
2415072	Lubomia	2405082	Wielowieś
2412042	Lyski	2401031	Wojkowice
2408011	Łaziska Górne	2407083	Woźniki
2416053	Łazy	2408052	Wryy
2410032	Miedźna	2413092	Zbrosławice

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(cd.)

WOJ. ŚLĄSKIE (dok.)

Centrum – CZĘSTOCHOWA

2464011 Częstochowa

Otoczenie centrum

2404013	Błachownia	2404102	Mstów
2404022	Dąbrowa Zielona	2404112	Mykanów
2404032	Janów	2404122	Olsztyn
2404042	Kamienica Polska	2404132	Poczesna
2406013	Kłobuck	2404142	Przyrów
2404052	Kłomnice	2404152	Rędziny
2404072	Konopiska	2404162	Starcza
2404082	Kruszyna	2406092	Wręczyca Wielka
2406042	Miedźno		

WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE

Centrum – KIELCE

2661011 Kielce

Otoczenie centrum

2604012	Bieliny	2604102	Miedziana Góra
2604023	Bodzentyn	2604112	Mniów
2604033	Chęciny	2604122	Morawica
2604053	Daleszyce	2604142	Piekoszów
2604062	Górno	2604152	Pierzchnica
2608022	Kije	2604172	Sitkówka-Nowiny
2604072	Łagów	2602082	Sobków
2610032	Łączna	2604182	Strawczyn
2604082	Łopuszno	2604192	Zagnańsk
2604092	Masłów		

WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Centrum – OLSZTYN

2862011 Olsztyn

Otoczenie centrum

2814013	Barczewo	2817043	Pasym
2814033	Dobre Miasto	2814102	Purda
2814042	Dywity	2814112	Stawiguda
2814052	Gietrzwałd	2814122	Świątki
2814072	Jonkowo		

TABL. A1. WYKAZ GMIN W FUNKCJONALNYCH OBSZARACH MIEJSKICH (2011 r.)
(dok.)

WOJ. WIELKOPOLSKIE

Centrum – POZNAŃ

3064011 Poznań

Otoczenie centrum

3026012	Brodnica	3024011	Obrzycko
3011023	Czempiń	3024042	Obrzycko
3021042	Czerwonak	3024053	Ostroróg
3021052	Dopiewo	3021123	Pobiedziska
3021062	Kleszczewo	3021021	Puszczykowo
3021072	Komorniki	3021132	Rokietnica
3021083	Kostrzyn	3028053	Skoki
3021093	Kórnik	3021143	Stęszew
3021011	Luboń	3021152	Suchy Las
3003062	Łubowo	3021163	Swarzędz
3021103	Mosina	3024073	Szamotoły
3021113	Murowana Goślina	3021172	Tarnowo Podgórne
3030033	Nekla		

WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE

Centrum – SZCZECIN

3262011 Szczecin

Otoczenie centrum

3212012	Bielice	3214062	Kobylanka
3211012	Dobra (Szczecińska)	3211022	Kołbaskowo
3206043	Gryfino	3206072	Stare Czarnowo

TABL. A2. LUDNOŚĆ W WIEKU 3-6 LAT

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Polska	1666,0	1438,9	1590,6	86,4	95,5	110,5
Funkcjonalne obszary miejskie razem	590,0	537,3	634,3	91,1	107,5	118,0
centra	345,5	320,0	374,4	92,6	108,4	117,0
otoczenie centrów	244,5	217,3	259,8	88,9	106,3	119,5
Pozostały obszar kraju	1076,0	901,5	956,3	83,8	88,9	106,1
Dolnośląskie	116,0	98,5	114,1	84,9	98,4	115,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	28,3	25,7	33,4	90,8	118,1	130,0
centrum - Wrocław	19,8	18,3	22,8	92,8	115,6	124,5
otoczenie centrum	8,6	7,4	10,6	86,1	123,8	143,8
Pozostały obszar	87,7	72,8	80,7	83,0	92,0	110,9
Kujawsko-pomorskie	94,3	80,9	88,5	85,8	93,8	109,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	33,0	29,8	33,9	90,2	102,6	113,7
centrum - Bydgoszcz i Toruń	21,5	19,0	21,3	88,6	99,1	111,8
otoczenie centrum	11,5	10,8	12,6	93,3	109,2	117,0
Pozostały obszar	61,3	51,1	54,6	83,4	89,1	106,8
Lubelskie	100,3	84,2	87,9	84,0	87,7	104,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	27,5	24,3	27,3	88,4	99,3	112,4
centrum - Lublin	12,8	11,6	13,1	90,4	102,6	113,5
otoczenie centrum	14,7	12,8	14,2	86,6	96,5	111,4
Pozostały obszar	72,7	59,9	60,6	82,3	83,3	101,2
Lubuskie	45,3	38,1	43,9	84,1	96,9	115,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	14,5	12,7	15,5	87,3	107,0	122,6
Centra - razem	8,8	7,9	9,8	89,5	112,0	125,1
Gorzów Wlkp.	4,6	4,2	5,2	90,7	112,1	123,6
Zielona Góra	4,2	3,7	4,6	88,2	111,8	126,7
Otoczenie centrów - razem	5,7	4,8	5,7	84,0	99,5	118,4
otoczenie Gorzowa Wlkp.	1,6	1,5	1,8	90,2	112,4	124,7
otoczenie Zielonej Góry	4,1	3,3	3,9	81,6	94,4	115,7
Pozostały obszar	30,8	25,4	28,4	82,5	92,1	111,7
Łódzkie	103,3	88,1	96,3	85,3	93,2	109,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	31,4	28,3	32,0	90,0	101,7	113,0
centrum - Łódź	23,3	21,1	23,3	90,5	100,1	110,7
otoczenie centrum	8,1	7,2	8,6	88,7	106,3	119,9
Pozostały obszar	71,9	59,8	64,3	83,2	89,5	107,5

TABL. A2. LUDNOŚĆ W WIEKU 3-6 LAT (cd.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Małopolskie	151,9	134,0	143,2	88,2	94,3	106,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	52,9	48,4	55,1	91,6	104,1	113,7
centrum - Kraków	25,2	24,3	27,7	96,8	110,3	114,0
otoczenie centrum	27,7	24,1	27,3	86,9	98,6	113,4
Pozostały obszar	99,0	85,5	88,2	86,4	89,1	103,1
Mazowieckie	213,4	194,1	228,7	91,0	107,2	117,8
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	117,0	113,7	145,5	97,2	124,3	127,9
Centra - razem	58,4	59,5	77,7	101,9	132,9	130,5
Warszawa	49,0	51,4	68,8	104,8	140,3	133,9
Radom	9,4	8,2	8,9	86,7	94,3	108,8
Otoczenie centrów - razem	58,6	54,2	67,8	92,5	115,8	125,1
otoczenie Warszawy	55,0	51,0	64,4	92,8	117,1	126,2
otoczenie Radomia	3,6	3,2	3,4	88,7	95,1	107,2
Pozostały obszar	96,4	80,4	83,2	83,4	86,3	103,5
Opolskie	43,9	35,3	36,1	80,3	82,1	102,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10,2	8,5	8,9	83,0	87,7	105,7
centrum - Opole	4,4	3,9	4,2	89,9	95,6	106,4
otoczenie centrum	5,8	4,5	4,8	77,8	81,8	105,2
Pozostały obszar	33,7	26,8	27,1	79,4	80,4	101,2
Podkarpackie	104,2	86,0	88,9	82,5	85,3	103,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	22,6	19,6	21,1	86,7	93,2	107,5
centrum - Rzeszów	5,9	5,8	7,2	98,2	122,3	124,6
otoczenie centrum	16,7	13,8	13,9	82,6	82,9	100,4
Pozostały obszar	81,6	66,4	67,8	81,4	83,2	102,2
Podlaskie	55,5	44,9	47,2	80,9	85,0	105,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	16,9	14,8	16,8	87,1	98,9	113,5
centrum - Białystok	11,0	10,1	11,4	91,4	103,0	112,7
otoczenie centrum	5,9	4,7	5,4	79,1	91,2	115,2
Pozostały obszar	38,6	30,2	30,5	78,2	79,0	101,0
Pomorskie	101,1	91,2	104,5	90,2	103,3	114,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	43,5	40,8	48,5	93,6	111,5	119,0
centrum - Trójmiasto	26,5	24,5	28,3	92,5	106,6	115,2
otoczenie centrum	17,0	16,2	20,2	95,3	119,0	124,8
Pozostały obszar	57,6	50,5	56,0	87,6	97,2	111,0

TABL. A2. LUDNOŚĆ W WIEKU 3-6 LAT (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Śląskie	184,5	159,9	176,6	86,7	95,7	110,4
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	113,4	98,3	108,7	86,6	95,9	110,6
Centra - razem	81,4	70,8	77,5	86,9	95,2	109,5
GZM	72,8	63,2	69,4	86,9	95,4	109,8
Częstochowa	8,7	7,6	8,1	87,1	92,7	106,5
Otoczenie centrów - razem	32,0	27,5	31,2	85,9	97,7	113,6
otoczenie GZM	24,8	21,5	24,9	86,5	100,5	116,2
otoczenie Częstochowy	7,2	6,0	6,3	84,1	87,8	104,4
Pozostały obszar	71,1	61,6	67,8	86,7	95,4	110,1
Świętokrzyskie	56,7	46,5	48,1	82,0	84,9	103,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	17,3	14,5	15,8	84,0	91,3	108,7
centrum - Kielce	7,3	6,6	7,3	90,9	99,2	109,1
otoczenie	10,0	7,9	8,5	79,0	85,6	108,4
Pozostały obszar	39,4	32,0	32,3	81,1	82,0	101,1
Warmińsko-mazurskie	68,4	58,2	62,3	85,1	91,1	107,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	9,9	9,2	10,5	92,4	106,2	114,9
centrum - Olsztyn	6,4	6,0	6,8	94,1	106,4	113,1
otoczenie centrum	3,6	3,2	3,8	89,5	105,9	118,2
Pozostały obszar	58,5	49,0	51,8	83,8	88,5	105,6
Wielkopolskie	153,0	135,6	154,2	88,7	100,8	113,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	34,2	33,1	42,4	96,6	123,9	128,2
centrum - Poznań	18,7	17,6	20,8	94,1	111,4	118,4
otoczenie centrum	15,6	15,5	21,6	99,7	138,9	139,3
Pozostały obszar	118,7	102,6	111,8	86,4	94,2	109,0
Zachodniopomorskie	74,3	63,5	70,1	85,5	94,4	110,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	17,2	15,8	18,9	91,8	109,5	119,3
centrum - Szczecin	14,2	12,9	15,3	91,0	107,4	118,0
otoczenie centrum	3,0	2,9	3,6	95,2	119,1	125,1
Pozostały obszar	57,0	47,7	51,3	83,6	89,9	107,5

TABL. A3. DZIECI W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007=100	
Polska	848,5	862,7	1160,5	101,7	136,8	134,5
Funkcjonalne obszary miejskie razem	347,0	372,3	500,3	107,3	144,2	134,4
centra	236,1	254,4	317,7	107,7	134,6	124,9
otoczenie centrów	110,9	118,0	182,6	106,4	164,7	154,8
Pozostały obszar kraju	501,6	490,3	660,2	97,8	131,6	134,6
Dolnośląskie	60,5	60,3	84,5	99,5	139,5	140,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	17,2	18,2	26,2	105,8	152,2	143,8
centrum - Wrocław	13,7	14,4	19,1	105,2	139,4	132,5
otoczenie centrum	3,5	3,8	7,1	108,4	202,4	186,7
Pozostały obszar	43,3	42,1	58,3	97,0	134,5	138,6
Kujawsko-pomorskie	43,3	42,0	58,0	96,9	134,0	138,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	17,2	17,3	24,3	100,4	141,0	140,4
centrum - Bydgoszcz i Toruń	13,2	13,3	17,2	100,7	130,1	129,1
otoczenie centrum	4,0	4,0	7,1	99,4	177,1	178,2
Pozostały obszar	26,1	24,6	33,7	94,5	129,3	136,7
Lubelskie	45,8	44,6	61,3	97,4	133,9	137,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	14,5	15,3	21,2	105,4	146,4	139,0
centrum - Lublin	8,3	9,2	11,9	110,5	143,5	129,8
otoczenie centrum	6,2	6,1	9,3	98,4	150,4	152,9
Pozostały obszar	31,3	29,3	40,1	93,7	128,1	136,7
Lubuskie	23,8	23,5	32,1	98,7	134,9	136,7
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	8,7	8,8	12,3	101,7	142,0	139,6
Centra - razem	6,2	6,4	8,7	102,8	139,5	135,7
Gorzów Wlkp.	3,1	3,2	4,5	105,3	147,8	140,3
Zielona Góra	3,2	3,2	4,1	100,4	131,4	130,9
Otoczenie centrów - razem	2,5	2,4	3,7	98,9	148,3	149,9
otoczenie Gorzowa Wlkp.	0,5	0,6	1,0	118,5	210,0	177,2
otoczenie Zielonej Góry	2,0	1,9	2,6	94,0	132,9	141,4
Pozostały obszar	15,1	14,7	19,8	97,0	130,9	134,9
Łódzkie	53,8	53,8	71,2	99,9	132,4	132,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	19,9	20,6	26,0	103,4	130,4	126,2
centrum - Łódź	15,8	16,5	20,1	104,5	126,7	121,2
otoczenie centrum	4,1	4,0	5,9	99,0	145,2	146,6
Pozostały obszar	33,9	33,2	45,3	97,9	133,5	136,4

TABL. A3. DZIECI W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007=100	
Małopolskie	76,4	79,6	104,4	104,1	136,7	131,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	30,9	33,5	43,3	108,2	139,9	129,3
centrum - Kraków	18,7	20,8	24,1	110,9	128,6	115,9
otoczenie centrum	12,2	12,7	19,2	103,9	157,3	151,4
Pozostały obszar	45,5	46,1	61,2	101,4	134,6	132,7
Mazowieckie	113,4	124,3	177,5	109,6	156,5	142,8
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	72,0	84,7	121,0	117,7	168,1	142,9
Centra - razem	43,9	52,9	69,2	120,5	157,6	130,8
Warszawa	39,2	48,3	62,1	123,3	158,4	128,5
Radom	4,7	4,6	7,1	97,5	150,8	154,8
Otoczenie centrów - razem	28,0	31,7	51,8	113,2	184,6	163,1
otoczenie Warszawy	27,0	30,7	50,0	113,7	185,2	162,9
otoczenie Radomia	1,0	1,0	1,8	100,4	169,1	168,5
Pozostały obszar	41,4	39,6	56,5	95,5	136,3	142,7
Opolskie	27,3	26,1	29,7	95,7	108,8	113,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	6,8	6,7	7,4	98,2	108,4	110,3
centrum - Opole	3,3	3,4	3,7	102,4	111,8	109,2
otoczenie centrum	3,5	3,3	3,6	94,2	105,1	111,5
Pozostały obszar	20,5	19,5	22,4	94,8	109,0	114,9
Podkarpackie	47,3	45,8	60,1	96,8	127,1	131,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	11,5	11,6	15,8	100,9	137,1	135,8
centrum - Rzeszów	4,5	4,7	6,4	104,6	143,6	137,2
otoczenie centrum	7,0	6,9	9,3	98,6	133,0	134,9
Pozostały obszar	35,8	34,2	44,4	95,4	123,9	129,9
Podlaskie	25,7	24,5	33,5	95,2	130,4	136,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10,6	10,8	13,7	102,1	129,6	127,0
centrum - Białystok	8,4	8,6	10,6	102,6	125,8	122,6
otoczenie centrum	2,2	2,2	3,1	100,0	144,6	144,6
Pozostały obszar	15,1	13,7	19,8	90,4	130,9	144,7
Pomorskie	48,1	50,1	71,0	104,1	147,6	141,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	22,7	24,4	34,6	107,6	152,3	141,6
centrum - Trójmiasto	15,9	16,5	20,9	103,8	131,6	126,8
otoczenie centrum	6,8	7,9	13,7	116,5	200,9	172,4
Pozostały obszar	25,4	25,6	36,4	101,0	143,4	141,9

TABL. A3. DZIECI W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007=100	
Śląskie	106,9	109,5	136,1	102,4	127,3	124,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	68,6	69,7	85,2	101,6	124,3	122,3
Centra - razem	51,1	51,6	61,8	101,0	120,9	119,8
GZM	45,4	45,8	55,0	101,0	121,1	119,9
Częstochowa	5,7	5,7	6,8	101,3	120,0	118,5
Otoczenie centrów - razem	17,5	18,1	23,4	103,5	133,9	129,4
otoczenie GZM	13,5	14,2	18,6	105,3	138,0	131,1
otoczenie Częstochowy	4,0	3,9	4,8	97,6	120,2	123,2
Pozostały obszar	38,3	39,8	50,9	103,8	132,7	127,8
Świętokrzyskie	25,1	23,9	32,8	95,3	130,8	137,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	7,8	8,0	11,4	102,6	146,1	142,5
centrum - Kielce	4,6	5,0	6,0	110,3	132,4	120,0
otoczenie	3,3	3,0	5,4	91,7	165,4	180,3
Pozostały obszar	17,2	15,9	21,3	92,1	123,8	134,5
Warmińsko-mazurskie	31,0	30,3	41,1	97,6	132,4	135,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	6,0	6,4	8,2	106,1	136,7	128,9
centrum - Olsztyn	4,5	4,8	5,9	106,9	130,8	122,4
otoczenie centrum	1,5	1,6	2,3	103,7	154,3	148,9
Pozostały obszar	25,0	23,9	32,9	95,6	131,4	137,4
Wielkopolskie	83,4	88,8	118,0	106,5	141,5	132,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	21,8	25,2	35,0	115,4	160,1	138,7
centrum - Poznań	14,3	16,0	19,3	112,2	135,5	120,7
otoczenie centrum	7,6	9,2	15,6	121,3	206,3	170,1
Pozostały obszar	61,5	63,6	83,0	103,3	134,9	130,6
Zachodniopomorskie	36,7	35,9	49,3	97,8	134,2	137,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10,8	11,3	14,9	104,6	138,1	132,1
centrum - Szczecin	9,6	10,1	12,7	105,1	132,4	126,0
otoczenie centrum	1,2	1,2	2,1	100,2	185,7	185,4
Pozostały obszar	26,0	24,6	34,4	94,9	132,6	139,7

TABL. A4. LUDNOŚĆ W WIEKU 7-12 LAT

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Polska	3096,0	2506,9	2191,6	81,0	70,8	87,4
Funkcjonalne obszary miejskie razem	1090,1	897,3	818,8	82,3	75,1	91,2
centra	643,0	515,0	463,2	80,1	72,0	89,9
otoczenie centrów	447,2	382,3	355,5	85,5	79,5	93,0
Pozostały obszar kraju	2005,8	1609,7	1372,9	80,2	68,4	85,3
Dolnośląskie	216,1	174,2	150,2	80,6	69,5	86,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	52,9	43,3	39,4	81,9	74,6	91,1
centrum - Wrocław	36,9	29,5	26,0	79,9	70,3	88,1
otoczenie centrum	15,9	13,8	13,5 86,7		84,5	97,5
Pozostały obszar	163,2	130,9	110,7	80,2	67,9	84,6
Kujawsko-pomorskie	173,8	141,7	122,5	81,5	70,5	86,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	60,9	49,9	45,0	82,0	73,9	90,0
centrum - Bydgoszcz i Toruń	40,3	31,4	27,1	77,8	67,2	86,4
otoczenie centrum	20,5	18,6	17,9 90,4		86,9	96,2
Pozostały obszar	112,9	91,8	77,6	81,3	68,7	84,5
Lubelskie	188,7	149,9	127,6	79,4	67,6	85,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	50,8	41,5	37,0	81,6	72,7	89,1
centrum - Lublin	23,5	18,7	17,1	79,6	72,4	90,9
otoczenie centrum	27,3	22,7	19,9 83,4		73,0	87,6
Pozostały obszar	137,9	108,4	90,6	78,6	65,7	83,6
Lubuskie	83,8	67,9	58,2	81,0	69,4	85,7
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	27,3	22,2	19,7	81,4	72,0	88,5
Centra - razem	16,6	13,3	11,7	79,9	70,5	88,2
Gorzów Wlkp.	9,0	7,0	6,2	77,5	68,7	88,5
Zielona Góra	7,6	6,3	5,5	82,7	72,6	87,8
Otoczenie centrów - razem	10,7	9,0	8,0	83,6	74,3	88,9
otoczenie Gorzowa Wlkp.	3,1	2,7	2,6	87,6	83,6	95,4
otoczenie Zielonej Góry	7,6	6,3	5,4	82,0	70,6	86,1
Pozostały obszar	56,5	45,7	38,5	80,8	68,2	84,3
Łódzkie	192,7	155,4	133,6	80,6	69,4	86,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	58,0	47,1	42,5	81,3	73,4	90,2
centrum - Łódź	43,1	34,4	30,6	79,9	71,1	89,0
otoczenie centrum	14,9	12,7	11,9 85,5		80,1	93,7
Pozostały obszar	134,7	108,2	91,1	80,3	67,6	84,2

TABL. A4. LUDNOŚĆ W WIEKU 7-12 LAT (cd.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Małopolskie	276,8	229,9	204,4	83,1	73,8	88,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	96,2	80,2	73,4	83,4	76,3	91,5
centrum - Kraków	45,5	37,4	34,4	82,3	75,7	92,0
otoczenie centrum	50,7	42,8	38,9	84,3	76,7	91,0
Pozostały obszar	180,6	149,7	131,0	82,9	72,5	87,5
Mazowieckie	386,2	325,7	299,2	84,3	77,5	91,9
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	207,7	181,5	177,0	87,4	85,2	97,5
Centra - razem	104,6	89,8	88,0	85,9	84,1	98,0
Warszawa	86,6	76,0	76,0	87,7	87,7	100,1
Radom	18,0	13,9	12,0	77,2	66,7	86,4
Otoczenie centrów - razem	103,1	91,7	89,0	88,9	86,3	97,1
otoczenie Warszawy	96,8	86,1	83,9	89,0	86,7	97,5
otoczenie Radomia	6,3	5,6	5,1	88,1	80,4	91,2
Pozostały obszar	178,5	144,2	122,2	80,8	68,5	84,8
Opolskie	84,2	65,4	52,7	77,6	62,6	80,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	19,0	15,2	12,7	80,3	67,2	83,7
centrum - Opole	8,0	6,4	5,4	79,8	67,0	83,9
otoczenie centrum	10,9	8,8	7,4	80,6	67,3	83,5
Pozostały obszar	65,2	50,1	40,0	76,9	61,3	79,8
Podkarpackie	196,2	155,7	133,6	79,4	68,1	85,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	42,5	34,3	30,2	80,6	71,1	88,2
centrum - Rzeszów	11,5	9,0	9,2	78,6	79,9	101,7
otoczenie centrum	31,1	25,3	21,1	81,4	67,9	83,4
Pozostały obszar	153,7	121,4	103,4	79,0	67,3	85,1
Podlaskie	106,3	83,1	69,0	78,1	64,9	83,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	32,9	25,7	22,7	78,0	69,0	88,4
centrum - Białystok	21,5	16,7	14,8	77,9	68,8	88,4
otoczenie centrum	11,5	9,0	7,9	78,2	69,2	88,5
Pozostały obszar	73,4	57,4	46,3	78,2	63,1	80,7
Pomorskie	183,1	151,9	139,1	83,0	76,0	91,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	78,4	66,2	62,3	84,4	79,5	94,1
centrum - Trójmiasto	47,6	39,2	35,3	82,4	74,0	89,9
otoczenie centrum	30,8	27,0	27,1	87,5	87,9	100,4
Pozostały obszar	104,7	85,7	76,8	81,9	73,4	89,6

TABL. A4. LUDNOŚĆ W WIEKU 7-12 LAT (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Śląskie	352,8	277,6	240,0	78,7	68,0	86,5
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	218,9	170,3	145,9	77,8	66,6	85,6
Centra - razem	157,8	120,9	102,5	76,6	64,9	84,7
GZM	141,3	108,1	91,6	76,5	64,8	84,8
Częstochowa	16,5	12,9	10,9	78,1	66,0	84,5
Otoczenie centrów - razem	61,1	49,4	43,4	80,9	71,0	87,8
otoczenie GZM	47,5	38,4	33,8	80,8	71,2	88,1
otoczenie Częstochowy	13,6	11,1	9,6	81,2	70,4	86,7
Pozostały obszar	133,9	107,2	94,1	80,1	70,3	87,8
Świętokrzyskie	106,7	84,8	70,8	79,4	66,3	83,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	32,6	26,0	22,2	79,6	68,2	85,7
centrum - Kielce	14,2	10,7	9,5	75,2	66,9	88,9
otoczenie	18,4	15,3	12,8	83,0	69,3	83,5
Pozostały obszar	74,1	58,8	48,6	79,3	65,5	82,6
Warmińsko-mazurskie	128,3	101,9	88,1	79,4	68,7	86,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	18,2	15,2	13,8	83,5	75,9	90,8
centrum - Olsztyn	11,6	9,6	8,5	82,3	72,9	88,6
otoczenie centrum	6,6	5,6	5,3	85,7	81,2	94,7
Pozostały obszar	110,1	86,7	74,3	78,7	67,5	85,7
Wielkopolskie	283,4	230,8	206,4	81,4	72,8	89,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	63,0	52,3	51,0	83,0	81,0	97,6
centrum - Poznań	34,3	26,6	24,3	77,5	70,9	91,5
otoczenie centrum	28,7	25,8	26,8	89,7	93,2	103,9
Pozostały obszar	220,4	178,5	155,3	81,0	70,5	87,0
Zachodniopomorskie	136,8	111,2	96,2	81,3	70,3	86,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	30,8	26,2	23,8	85,3	77,3	90,7
centrum - Szczecin	25,9	21,4	19,1	82,6	73,6	89,1
otoczenie centrum	4,9	4,9	4,8	99,4	97,2	97,7
Pozostały obszar	106,0	84,9	72,3	80,1	68,3	85,2

TABL. A5. UCZNIOWIE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH DLA DZIECI
I MŁODZIEŻY (bez specjalnych)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007 =100	
Polska	3062,7	2453,6	2163,4	80,1	70,6	88,2
Funkcjonalne obszary miejskie razem	1075,6	875,8	827,3	81,4	76,9	94,5
centra	641,6	512,5	484,8	79,9	75,6	94,6
otoczenie centrów	434,0	363,3	342,5	83,7	78,9	94,3
Pozostały obszar kraju	1987,1	1577,8	1336,1	79,4	67,2	84,7
Dolnośląskie	213,3	169,3	146,1	79,4	68,5	86,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	51,9	42,1	39,6	81,0	76,2	94,1
centrum - Wrocław	36,5	29,0	26,7	79,5	73,1	91,9
otoczenie centrum	15,5	13,1	12,9	84,5	83,6	98,9
Pozostały obszar	161,4	127,3	106,5	78,9	66,0	83,7
Kujawsko-pomorskie	173,2	140,0	120,0	80,8	69,3	85,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	60,4	49,1	44,0	81,2	72,8	89,7
centrum - Bydgoszcz i Toruń	40,3	31,3	27,3	77,7	67,7	87,1
otoczenie centrum	20,1	17,8	16,7	88,2	83,0	94,1
Pozostały obszar	112,8	90,9	76,0	80,6	67,4	83,6
Lubelskie	187,3	147,5	124,4	78,7	66,4	84,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	50,4	40,5	36,5	80,4	72,3	90,0
centrum - Lublin	24,2	19,3	18,1	80,1	75,0	93,7
otoczenie centrum	26,3	21,2	18,4	80,6	69,9	86,6
Pozostały obszar	136,9	107,0	87,9	78,1	64,2	82,2
Lubuskie	83,1	66,3	56,5	79,8	68,0	85,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	26,9	21,5	19,5	80,0	72,6	90,8
Centra - razem	16,9	13,5	12,5	80,2	74,4	92,8
Gorzów Wlkp.	9,1	7,1	6,4	78,2	69,9	89,3
Zielona Góra	7,8	6,4	6,2	82,4	79,6	96,6
Otoczenie centrów - razem	10,0	8,0	7,0	79,6	69,6	87,4
otoczenie Gorzowa Wlkp.	2,9	2,3	2,2	80,7	77,8	96,3
otoczenie Zielonej Góry	7,2	5,7	4,8	79,2	66,3	83,8
Pozostały obszar	56,2	44,8	37,0	79,7	65,8	82,6
Łódzkie	191,5	152,7	132,8	79,8	69,4	87,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	57,6	46,5	42,2	80,8	73,4	90,8
centrum - Łódź	43,0	33,9	31,0	78,8	72,1	91,4
otoczenie centrum	14,6	12,6	11,2	86,4	77,2	89,3
Pozostały obszar	133,9	106,2	90,6	79,3	67,6	85,3

TABL. A5. UCZNIOWIE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH DLA DZIECI
I MŁODZIEŻY (bez specjalnych) (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007 =100	
Małopolskie	272,8	224,2	201,5	82,2	73,9	89,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	94,9	78,1	74,2	82,2	78,1	95,0
centrum - Kraków	45,5	37,3	36,7	82,1	80,6	98,2
otoczenie centrum	49,5	40,8	37,5	82,4	75,8	92,1
Pozostały obszar	177,8	146,1	127,3	82,1	71,6	87,2
Mazowieckie	382,4	321,3	308,3	84,0	80,6	95,9
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	204,4	177,9	187,3	87,0	91,7	105,3
Centra - razem	103,8	89,9	97,2	86,7	93,7	108,1
Warszawa	85,4	75,7	85,1	88,6	99,6	112,5
Radom	18,3	14,2	12,1	77,6	65,9	84,9
Otoczenie centrów - razem	100,6	88,0	90,1	87,4	89,6	102,5
otoczenie Warszawy	94,6	82,8	85,5	87,5	90,3	103,2
otoczenie Radomia	6,0	5,1	4,7	85,8	78,2	91,2
Pozostały obszar	178,0	143,5	120,9	80,6	67,9	84,3
Opolskie	80,3	61,1	50,6	76,1	63,0	82,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	18,1	14,2	12,6	78,4	69,6	88,8
centrum - Opole	7,9	6,2	5,8	78,0	73,4	94,1
otoczenie centrum	10,2	8,0	6,8	78,7	66,6	84,7
Pozostały obszar	62,3	47,0	38,0	75,4	61,0	81,0
Podkarpackie	192,3	150,3	127,8	78,2	66,4	85,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	41,9	33,3	29,6	79,6	70,6	88,7
centrum - Rzeszów	11,8	9,3	9,5	78,8	80,8	102,6
otoczenie centrum	30,1	24,1	20,1	79,9	66,6	83,4
Pozostały obszar	150,4	117,0	98,2	77,8	65,3	83,9
Podlaskie	104,6	79,5	65,5	76,1	62,6	82,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	32,2	24,3	21,8	75,5	67,7	89,7
centrum - Białystok	22,2	16,9	15,5	76,1	69,8	91,7
otoczenie centrum	10,0	7,4	6,3	74,3	63,2	85,1
Pozostały obszar	72,3	55,2	43,7	76,3	60,4	79,1
Pomorskie	182,2	149,7	138,5	82,2	76,0	92,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	77,9	65,0	63,7	83,4	81,7	97,9
centrum - Trójmiasto	47,6	38,6	36,4	81,2	76,5	94,2
otoczenie centrum	30,4	26,4	27,3	87,0	89,9	103,4
Pozostały obszar	104,3	84,7	74,8	81,2	71,8	88,4

TABL. A5. UCZNIOWIE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH DLA DZIECI
I MŁODZIEŻY (bez specjalnych) (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007 =100	
Śląskie	347,3	269,9	237,2	77,7	68,3	87,9
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	215,0	165,1	143,6	76,8	66,8	87,0
Centra - razem	155,3	117,5	101,5	75,6	65,3	86,4
GZM	138,7	104,8	90,5	75,5	65,2	86,4
Częstochowa	16,6	12,7	11,0	76,5	66,2	86,6
Otoczenie centrów - razem	59,7	47,6	42,1	79,8	70,5	88,3
otoczenie GZM	46,3	36,9	32,9	79,6	70,9	89,2
otoczenie Częstochowy	13,3	10,8	9,2	80,7	69,0	85,5
Pozostały obszar	132,3	104,8	93,6	79,2	70,7	89,3
Świętokrzyskie	105,9	83,3	69,4	78,6	65,5	83,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	32,4	25,4	22,2	78,5	68,4	87,2
centrum - Kielce	14,2	10,5	9,7	74,0	68,6	92,7
otoczenie	18,2	14,9	12,5	81,9	68,2	83,3
Pozostały obszar	73,5	57,8	47,2	78,7	64,3	81,7
Warmińsko-mazurskie	127,3	100,1	85,0	78,7	66,8	84,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	18,0	14,8	13,9	82,1	77,5	94,5
centrum - Olsztyn	11,9	9,6	9,3	80,7	78,3	97,0
otoczenie centrum	6,1	5,1	4,6	84,8	76,0	89,7
Pozostały obszar	109,3	85,4	71,1	78,1	65,0	83,2
Wielkopolskie	283,1	229,1	207,2	80,9	73,2	90,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	63,2	52,2	53,4	82,7	84,5	102,2
centrum - Poznań	34,9	28,0	28,1	80,1	80,5	100,5
otoczenie centrum	28,3	24,3	25,3	85,8	89,5	104,3
Pozostały obszar	219,9	176,9	153,8	80,4	69,9	87,0
Zachodniopomorskie	136,0	109,2	92,7	80,3	68,1	84,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	30,3	25,8	23,2	85,1	76,5	89,9
centrum - Szczecin	25,8	21,7	19,5	84,1	75,5	89,8
otoczenie centrum	4,5	4,1	3,7	90,8	81,9	90,2
Pozostały obszar	105,6	83,4	69,5	78,9	65,8	83,3

TABL. A6. WARUNKI NAUCZANIA W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez specjalnych)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Polska	199	167	21	18
Funkcjonalne obszary miejskie razem	249	220	22	20
centra	358	312	23	22
otoczenie centrów	173	155	20	18
Pozostały obszar kraju	179	145	20	18
Dolnośląskie	243	202	22	20
Funkcjonalny obszar miejski - razem	286	241	23	21
centrum - Wrocław	404	306	24	22
otoczenie centrum	170	168	20	19
Pozostały obszar	232	191	22	19
Kujawsko-pomorskie	223	184	21	19
Funkcjonalny obszar miejski - razem	289	249	22	21
centrum - Bydgoszcz i Toruń	427	350	23	22
otoczenie centrum	177	169	20	19
Pozostały obszar	199	160	21	18
Lubelskie	150	124	19	17
Funkcjonalny obszar miejski - razem	210	179	21	19
centrum - Lublin	435	403	24	23
otoczenie centrum	143	116	19	16
Pozostały obszar	135	110	19	16
Lubuskie	225	180	21	19
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	258	219	22	19
Centra - razem	402	369	24	22
Gorzów Wlkp.	392	335	23	22
Zielona Góra	415	411	24	21
Otoczenie centrów - razem	158	127	19	16
otoczenie Gorzowa Wlkp.	125	111	18	16
otoczenie Zielonej Góry	178	136	20	16
Pozostały obszar	213	164	21	18
Łódzkie	208	166	22	19
Funkcjonalny obszar miejski - razem	302	246	24	22
centrum - Łódź	376	290	24	22
otoczenie centrum	193	173	22	20
Pozostały obszar	183	144	21	17

TABL. A6. WARUNKI NAUCZANIA W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez specjalnych) (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Małopolskie	171	143	20	18
Funkcjonalny obszar miejski - razem	184	168	21	19
centrum - Kraków	285	278	23	22
otoczenie centrum	139	121	19	17
Pozostały obszar	164	131	20	17
Mazowieckie	196	186	21	18
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	258	255	22	20
Centra - razem	347	336	22	21
Warszawa	321	329	22	20
Radom	568	403	24	23
Otoczenie centrów - razem	204	202	21	19
otoczenie Warszawy	208	209	21	19
otoczenie Radomia	155	126	20	17
Pozostały obszar	154	132	19	16
Opolskie	177	133	20	17
Funkcjonalny obszar miejski - razem	188	155	21	18
centrum - Opole	277	264	23	21
otoczenie centrum	150	115	19	16
Pozostały obszar	174	128	20	17
Podkarpackie	153	117	19	16
Funkcjonalny obszar miejski - razem	169	133	20	18
centrum - Rzeszów	356	328	23	23
otoczenie centrum	141	104	19	16
Pozostały obszar	149	112	19	16
Podlaskie	181	156	20	18
Funkcjonalny obszar miejski - razem	280	240	22	20
centrum - Białystok	420	360	23	22
otoczenie centrum	162	132	20	17
Pozostały obszar	157	133	20	17
Pomorskie	249	210	21	20
Funkcjonalny obszar miejski - razem	293	260	22	20
centrum - Trójmiasto	353	301	22	21
otoczenie centrum	231	220	21	20
Pozostały obszar	224	180	21	19

TABL. A6. WARUNKI NAUCZANIA W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez specjalnych) (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Śląskie	250	205	22	20
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	276	226	22	20
Centra - razem	332	280	23	21
GZM	336	289	23	21
Częstochowa	308	220	23	19
Otoczenie centrów - razem	192	155	21	18
otoczenie GZM	216	180	21	19
otoczenie Częstochowy	138	105	19	15
Pozostały obszar	217	179	22	19
Świętokrzyskie	147	124	20	17
Funkcjonalny obszar miejski - razem	167	144	21	18
centrum - Kielce	373	335	26	22
otoczenie	118	100	18	16
Pozostały obszar	140	116	20	16
Warmińsko-mazurskie	211	168	21	19
Funkcjonalny obszar miejski - razem	251	211	21	20
centrum - Olsztyn	497	406	23	24
otoczenie centrum	127	107	18	15
Pozostały obszar	205	162	21	18
Wielkopolskie	206	175	21	19
Funkcjonalny obszar miejski - razem	280	261	21	21
centrum - Poznań	360	302	21	22
otoczenie centrum	221	226	21	20
Pozostały obszar	191	157	21	18
Zachodniopomorskie	245	200	22	19
Funkcjonalny obszar miejski - razem	358	294	22	21
centrum - Szczecin	409	336	22	22
otoczenie centrum	211	175	20	18
Pozostały obszar	225	180	22	18

TABL. A7. LUDNOŚĆ W WIEKU 13-15 LAT
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Polska	1772,8	1522,4	1225,9	85,9	69,1	80,5
Funkcjonalne obszary miejskie razem	639,6	537,1	436,2	84,0	68,2	81,2
centra	390,7	309,7	243,5	79,3	62,3	78,6
otoczenie centrów	248,8	227,4	192,8	91,4	77,5	84,8
Pozostały obszar kraju	1133,3	985,3	789,7	86,9	69,7	80,1
Dolnośląskie	127,7	104,8	84,8	82,1	66,4	80,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	31,6	25,9	21,1	81,9	66,8	81,6
centrum - Wrocław	22,5	17,6	13,7	78,3	61,1	78,0
otoczenie centrum	9,1	8,2	7,4	90,8	81,0	89,2
Pozostały obszar	96,1	79,0	63,7	82,2	66,3	80,7
Kujawsko-pomorskie	97,1	85,7	69,5	88,2	71,5	81,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	34,5	30,2	24,4	87,5	70,7	80,8
centrum - Bydgoszcz i Toruń	23,6	19,3	14,9	81,6	63,0	77,1
otoczenie centrum	10,9	10,9	9,5	100,1	87,3	87,3
Pozostały obszar	62,6	55,5	45,1	88,6	72,0	81,3
Lubelskie	106,6	93,0	73,7	87,2	69,2	79,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	29,5	25,0	20,4	84,6	68,9	81,4
centrum - Lublin	14,1	11,4	9,0	80,7	64,1	79,4
otoczenie centrum	15,5	13,6	11,3	88,2	73,3	83,1
Pozostały obszar	77,0	68,0	53,3	88,2	69,3	78,5
Lubuskie	49,3	40,9	33,0	83,0	67,0	80,6
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	16,1	13,6	10,8	84,3	67,2	79,7
Centra - razem	10,2	7,9	6,2	77,7	61,2	78,7
Gorzów Wlkp.	5,5	4,3	3,3	77,0	58,9	76,5
Zielona Góra	4,7	3,7	3,0	78,5	63,9	81,4
Otoczenie centrów - razem	5,9	5,6	4,6	95,8	77,7	81,1
otoczenie Gorzowa Wlkp.	1,7	1,7	1,4	97,3	80,1	82,4
otoczenie Zielonej Góry	4,2	4,0	3,2	95,1	76,7	80,6
Pozostały obszar	33,2	27,4	22,2	82,4	66,9	81,1
Łódzkie	108,9	95,1	75,5	87,3	69,4	79,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	34,3	28,6	22,8	83,4	66,4	79,7
centrum - Łódź	26,0	20,9	16,3	80,3	62,7	78,1
otoczenie centrum	8,4	7,8	6,5	92,9	77,9	83,9
Pozostały obszar	74,5	66,4	52,7	89,1	70,7	79,4

TABL. A7. LUDNOŚĆ W WIEKU 13-15 LAT (cd.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Małopolskie	152,1	138,1	112,9	90,8	74,2	81,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	54,8	47,7	39,1	87,0	71,4	82,1
centrum - Kraków	27,3	22,0	17,6	80,4	64,4	80,1
otoczenie centrum	27,5	25,7	21,5	93,6	78,4	83,8
Pozostały obszar	97,3	90,4	73,8	92,9	75,8	81,6
Mazowieckie	218,9	192,1	158,9	87,8	72,6	82,7
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	120,8	104,1	87,9	86,2	72,8	84,4
Centra - razem	64,1	51,7	42,0	80,6	65,5	81,3
Warszawa	53,4	42,9	35,3	80,4	66,1	82,3
Radom	10,7	8,7	6,7	81,8	62,5	76,4
Otoczenie centrów - razem	56,7	52,5	45,9	92,6	81,0	87,5
otoczenie Warszawy	53,3	49,2	43,1	92,3	80,8	87,5
otoczenie Radomia	3,3	3,3	2,8	97,5	84,3	86,4
Pozostały obszar	98,1	87,9	71,0	89,6	72,4	80,8
Opolskie	51,3	40,6	31,1	79,2	60,7	76,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	11,8	9,2	7,2	77,8	60,8	78,2
centrum - Opole	5,2	3,8	2,9	72,5	56,3	77,7
otoczenie centrum	6,6	5,4	4,3	82,1	64,4	78,5
Pozostały obszar	39,4	31,4	23,9	79,6	60,6	76,2
Podkarpackie	110,1	96,2	76,9	87,4	69,9	79,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	23,7	21,2	16,9	89,5	71,5	79,8
centrum - Rzeszów	7,3	5,6	4,8	77,1	66,2	85,9
otoczenie centrum	16,4	15,6	12,1	95,1	73,9	77,7
Pozostały obszar	86,4	75,0	60,0	86,8	69,4	80,0
Podlaskie	60,9	52,3	40,6	85,9	66,7	77,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	19,1	16,3	12,6	85,5	66,3	77,5
centrum - Białystok	12,9	10,5	8,0	81,7	62,4	76,4
otoczenie centrum	6,2	5,8	4,6	93,6	74,4	79,5
Pozostały obszar	41,8	36,0	28,0	86,1	67,0	77,7
Pomorskie	104,1	90,3	75,4	86,8	72,4	83,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	44,8	38,9	32,5	86,9	72,5	83,5
centrum - Trójmiasto	27,8	23,1	18,5	83,1	66,6	80,1
otoczenie centrum	17,0	15,8	13,9	93,1	82,3	88,4
Pozostały obszar	59,4	51,5	42,9	86,7	72,3	83,4

TABL. A7. LUDNOŚĆ W WIEKU 13-15 LAT (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2006	2011	2006	2011	
	w tys.			2001=100		2006=100
Śląskie	212,6	170,6	134,0	80,2	63,0	78,5
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	134,1	105,3	81,7	78,5	60,9	77,6
Centra - razem	97,7	75,3	57,1	77,0	58,5	75,9
GZM	87,6	67,2	51,0	76,7	58,2	75,9
Częstochowa	10,1	8,1	6,2	79,7	60,9	76,4
Otoczenie centrów - razem	36,4	30,0	24,6	82,4	67,3	81,9
otoczenie GZM	29,2	23,2	19,0	79,4	65,2	82,1
otoczenie Częstochowy	7,2	6,8	5,5	94,5	76,6	81,0
Pozostały obszar	78,5	65,3	52,3	83,2	66,6	80,1
Świętokrzyskie	60,1	52,9	41,8	87,9	69,5	79,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	18,4	16,1	12,8	87,4	69,5	79,5
centrum - Kielce	8,8	6,6	5,0	74,7	56,8	76,0
otoczenie	9,6	9,5	7,8	99,1	81,2	81,9
Pozostały obszar	41,7	36,8	29,0	88,2	69,5	78,8
Warmińsko-mazurskie	73,7	63,0	50,1	85,5	68,1	79,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10,6	9,0	7,5	85,5	71,0	83,1
centrum - Olsztyn	6,9	5,7	4,5	81,8	65,0	79,5
otoczenie centrum	3,6	3,4	3,0	92,6	82,5	89,1
Pozostały obszar	63,1	54,0	42,6	85,5	67,6	79,0
Wielkopolskie	161,2	140,1	113,5	86,9	70,4	81,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	38,0	31,1	25,9	81,8	68,1	83,2
centrum - Poznań	21,3	16,0	12,6	75,2	59,2	78,7
otoczenie centrum	16,7	15,1	13,2	90,3	79,4	88,0
Pozostały obszar	123,2	109,0	87,7	88,5	71,1	80,4
Zachodniopomorskie	78,3	66,8	54,1	85,2	69,0	81,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	17,6	15,0	12,7	85,5	72,2	84,5
centrum - Szczecin	15,0	12,5	10,1	83,5	67,8	81,2
otoczenie centrum	2,6	2,5	2,6	96,8	97,5	100,7
Pozostały obszar	60,8	51,7	41,4	85,1	68,1	80,0

TABL. A8. UCZNIOWIE W GIMNAZJACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
(bez specjalnych)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007=100	
Polska	1703,3	1494,2	1181,4	87,7	69,4	79,1
Funkcjonalne obszary miejskie razem	608,1	524,4	422,6	86,2	69,5	80,6
centra	376,8	312,3	247,8	82,9	65,7	79,3
otoczenie centrów	231,2	212,1	174,8	91,7	75,6	82,4
Pozostały obszar kraju	1095,3	969,8	758,8	88,5	69,3	78,2
Dolnośląskie	122,8	102,4	80,7	83,4	65,7	78,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	29,8	25,1	20,2	84,0	67,7	80,6
centrum - Wrocław	21,6	17,6	13,9	81,7	64,6	79,1
otoczenie centrum	8,3	7,4	6,3	90,2	75,8	84,1
Pozostały obszar	92,9	77,3	60,5	83,2	65,1	78,2
Kujawsko-pomorskie	94,5	85,1	66,8	90,1	70,7	78,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	33,2	29,6	23,5	89,3	70,7	79,2
centrum - Bydgoszcz i Toruń	23,1	19,6	15,0	85,0	65,0	76,5
otoczenie centrum	10,1	10,0	8,5	99,2	83,8	84,4
Pozostały obszar	61,3	55,5	43,3	90,5	70,7	78,1
Lubelskie	104,5	91,9	71,2	88,0	68,1	77,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	28,7	24,4	19,6	85,3	68,3	80,1
centrum - Lublin	14,0	11,8	9,5	83,8	67,4	80,5
otoczenie centrum	14,6	12,7	10,1	86,8	69,1	79,7
Pozostały obszar	75,8	67,5	51,6	89,0	68,1	76,4
Lubuskie	47,1	40,2	31,5	85,3	66,8	78,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	15,7	13,2	10,3	83,9	65,4	78,0
Centra - razem	10,6	8,7	6,8	82,2	64,0	77,9
Gorzów Wlkp.	5,6	4,5	3,4	79,8	61,2	76,6
Zielona Góra	4,9	4,2	3,3	85,0	67,3	79,2
Otoczenie centrów - razem	5,2	4,5	3,5	87,2	68,2	78,3
otoczenie Gorzowa Wlkp.	1,4	1,3	1,0	89,1	71,7	80,4
otoczenie Zielonej Góry	3,8	3,2	2,5	86,4	67,0	77,5
Pozostały obszar	31,4	27,0	21,2	86,1	67,5	78,4
Łódzkie	105,6	94,0	73,7	89,0	69,8	78,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	32,8	28,1	22,3	85,8	67,9	79,2
centrum - Łódź	24,8	20,7	16,2	83,7	65,2	77,9
otoczenie centrum	8,0	7,4	6,1	92,1	76,0	82,5
Pozostały obszar	72,8	65,8	51,4	90,5	70,6	78,1

TABL. A8. UCZNIOWIE W GIMNAZJACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
(bez specjalnych) (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007 =100	
Małopolskie	147,4	134,4	108,7	91,2	73,7	80,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	52,7	46,3	37,8	88,0	71,8	81,6
centrum - Kraków	26,5	22,0	17,8	82,9	67,1	80,9
otoczenie centrum	26,2	24,4	20,0	93,1	76,5	82,1
Pozostały obszar	94,7	88,1	70,9	93,0	74,8	80,5
Mazowieckie	211,5	189,1	156,4	89,4	73,9	82,7
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	115,2	101,8	86,9	88,3	75,5	85,4
Centra - razem	62,2	52,1	43,8	83,8	70,4	84,0
Warszawa	51,2	42,9	36,8	83,9	71,8	85,7
Radom	11,0	9,2	7,0	83,6	63,8	76,3
Otoczenie centrów - razem	53,0	49,6	43,1	93,6	81,4	86,9
otoczenie Warszawy	50,2	46,8	40,8	93,2	81,3	87,2
otoczenie Radomia	2,8	2,8	2,4	100,9	83,4	82,7
Pozostały obszar	96,4	87,4	69,4	90,7	72,1	79,5
Opolskie	44,7	38,2	29,3	85,5	65,4	76,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10,1	8,6	6,8	85,4	68,0	79,6
centrum - Opole	4,7	3,7	3,0	78,6	63,8	81,2
otoczenie centrum	5,4	4,9	3,8	91,4	71,7	78,4
Pozostały obszar	34,7	29,7	22,4	85,5	64,6	75,6
Podkarpackie	106,1	93,2	72,4	87,8	68,2	77,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	22,8	20,6	16,2	90,4	71,1	78,7
centrum - Rzeszów	7,5	6,1	5,2	81,5	69,4	85,2
otoczenie centrum	15,3	14,5	11,0	94,7	72,0	76,0
Pozostały obszar	83,3	72,6	56,2	87,1	67,4	77,4
Podlaskie	59,2	50,7	38,4	85,8	65,0	75,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	18,4	15,7	12,0	85,4	65,2	76,3
centrum - Białystok	13,1	10,8	8,3	82,7	63,7	77,0
otoczenie centrum	5,3	4,9	3,7	91,9	68,9	75,0
Pozostały obszar	40,7	35,0	26,4	86,0	64,9	75,4
Pomorskie	99,4	89,3	72,7	89,8	73,1	81,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	42,6	38,4	31,4	90,1	73,8	82,0
centrum - Trójmiasto	26,9	23,2	18,5	86,4	68,7	79,5
otoczenie centrum	15,7	15,1	13,0	96,3	82,6	85,8
Pozostały obszar	56,8	50,9	41,3	89,6	72,6	81,0

TABL. A8. UCZNIOWIE W GIMNAZJACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
(bez specjalnych) (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2006/2007	2011/2012	2006/2007	2011/2012	
	w tys.			2001/2002=100	2006/2007 =100	
Śląskie	198,0	166,3	128,9	84,0	65,1	77,5
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	124,2	102,1	78,2	82,3	63,0	76,6
Centra - razem	90,5	73,4	55,7	81,0	61,6	75,9
GZM	80,5	65,3	49,6	81,1	61,6	75,9
Częstochowa	10,0	8,1	6,1	80,8	61,5	76,1
Otoczenie centrów - razem	33,6	28,8	22,5	85,5	66,9	78,2
otoczenie GZM	26,7	22,2	17,4	83,0	65,1	78,4
otoczenie Częstochowy	6,9	6,6	5,1	95,0	73,7	77,6
Pozostały obszar	73,8	64,2	50,7	86,9	68,6	78,9
Świętokrzyskie	59,0	52,5	40,5	89,0	68,7	77,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	18,0	16,0	12,4	88,7	69,0	77,8
centrum - Kielce	8,9	6,9	5,3	78,2	60,2	77,0
otoczenie	9,2	9,1	7,1	98,9	77,5	78,3
Pozostały obszar	40,9	36,5	28,0	89,1	68,5	76,9
Warmińsko-mazurskie	71,0	62,0	47,5	87,2	66,8	76,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10,2	8,8	7,2	87,0	71,3	81,9
centrum - Olsztyn	7,1	6,0	5,0	84,4	69,9	82,8
otoczenie centrum	3,1	2,9	2,3	92,8	74,3	80,0
Pozostały obszar	60,9	53,1	40,2	87,3	66,1	75,7
Wielkopolskie	157,6	139,6	112,0	88,6	71,0	80,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	37,0	31,0	25,7	83,9	69,5	82,8
centrum - Poznań	20,8	16,9	13,6	81,2	65,3	80,4
otoczenie centrum	16,2	14,1	12,1	87,3	74,9	85,8
Pozostały obszar	120,6	108,5	86,3	90,0	71,5	79,5
Zachodniopomorskie	75,0	65,2	50,9	86,9	67,9	78,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	16,8	14,6	12,0	86,6	71,2	82,2
centrum - Szczecin	14,7	12,7	10,3	86,7	69,9	80,6
otoczenie centrum	2,1	1,8	1,7	86,2	80,2	93,0
Pozostały obszar	58,2	50,6	38,9	87,0	66,9	77,0

TABL. A9. WARUNKI NAUCZANIA W GIMNAZJACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
(bez specjalnych)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Polska	288	182	25	22
Funkcjonalne obszary miejskie razem	298	196	25	23
centra	330	218	25	24
otoczenie centrów	259	172	24	22
Pozostały obszar kraju	282	175	25	22
Dolnośląskie	329	212	25	23
Funkcjonalny obszar miejski - razem	331	227	25	24
centrum - Wrocław	382	254	26	25
otoczenie centrum	246	184	23	21
Pozostały obszar	329	207	25	23
Kujawsko-pomorskie	283	188	25	23
Funkcjonalny obszar miejski - razem	262	183	24	23
centrum - Bydgoszcz i Toruń	279	190	24	23
otoczenie centrum	232	173	24	22
Pozostały obszar	295	190	25	23
Lubelskie	274	166	25	22
Funkcjonalny obszar miejski - razem	352	220	25	23
centrum - Lublin	482	296	26	24
otoczenie centrum	281	177	25	22
Pozostały obszar	253	151	25	22
Lubuskie	310	204	25	22
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	288	206	25	23
Centra - razem	331	233	26	24
Gorzów Wlkp.	360	202	26	23
Zielona Góra	304	277	26	24
Otoczenie centrów - razem	228	168	24	21
otoczenie Gorzowa Wlkp.	150	126	23	19
otoczenie Zielonej Góry	282	194	24	21
Pozostały obszar	322	204	25	22
Łódzkie	302	193	26	23
Funkcjonalny obszar miejski - razem	331	218	27	24
centrum - Łódź	349	231	27	24
otoczenie centrum	288	191	26	23
Pozostały obszar	290	184	25	22

TABL. A9. WARUNKI NAUCZANIA W GIMNAZJACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
(bez specjalnych) (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Małopolskie	256	157	25	22
Funkcjonalny obszar miejski				
- razem	295	177	25	23
centrum - Kraków	325	202	26	24
otoczenie centrum	271	159	24	22
Pozostały obszar	239	148	25	22
Mazowieckie	263	183	25	22
Funkcjonalne obszary				
miejskie - razem	272	196	25	23
Centra - razem	291	211	25	24
Warszawa	264	197	24	23
Radom	558	333	27	25
Otoczenie centrów - razem	252	184	25	22
otoczenie Warszawy	248	182	25	22
otoczenie Radomia	363	214	24	22
Pozostały obszar	254	169	25	22
Opolskie	326	195	25	22
Funkcjonalny obszar miejski				
- razem	275	171	25	22
centrum - Opole	414	214	26	25
otoczenie centrum	214	148	24	20
Pozostały obszar	344	204	26	23
Podkarpackie	230	135	25	21
Funkcjonalny obszar miejski				
- razem	244	136	25	22
centrum - Rzeszów	473	273	26	26
otoczenie centrum	199	110	24	21
Pozostały obszar	227	134	25	21
Podlaskie	306	189	26	23
Funkcjonalny obszar miejski				
- razem	361	222	25	23
centrum - Białystok	385	232	25	23
otoczenie centrum	312	204	26	22
Pozostały obszar	286	177	26	23
Pomorskie	302	193	24	22
Funkcjonalny obszar miejski				
- razem	313	229	24	23
centrum - Trójmiasto	310	223	24	23
otoczenie centrum	317	240	25	24
Pozostały obszar	295	172	25	22

TABL. A9. WARUNKI NAUCZANIA W GIMNAZJACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
(bez specjalnych) (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba uczniów przypadająca na 1			
	szkołę		oddział	
	2002/2003	2011/2012	2002/2003	2011/2012
Śląskie	312	192	25	23
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	328	197	25	23
Centra - razem	355	214	26	23
GZM	358	219	25	23
Częstochowa	327	180	26	23
Otoczenie centrów - razem	272	164	25	22
otoczenie GZM	311	185	25	22
otoczenie Częstochowy	184	119	24	21
Pozostały obszar	290	186	25	23
Świętokrzyskie	293	189	26	23
Funkcjonalny obszar miejski - razem	263	183	26	23
centrum - Kielce	326	214	28	25
otoczenie	223	165	25	22
Pozostały obszar	308	192	26	23
Warmińsko-mazurskie	309	191	26	23
Funkcjonalny obszar miejski - razem	328	213	26	24
centrum - Olsztyn	361	261	26	26
otoczenie centrum	273	152	24	21
Pozostały obszar	306	187	26	23
Wielkopolskie	299	189	25	22
Funkcjonalny obszar miejski - razem	297	193	24	22
centrum - Poznań	301	191	23	23
otoczenie centrum	292	195	24	21
Pozostały obszar	300	188	25	22
Zachodniopomorskie	311	198	25	22
Funkcjonalny obszar miejski - razem	268	210	24	24
centrum - Szczecin	260	214	24	24
otoczenie centrum	348	189	22	20
Pozostały obszar	326	195	25	22

TABL. A10. DOCHODY BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002- 2006	2007- 2011	2002- 2011	2002	2011	
	w mln zł					2002 =100
Polska	373881,4	589734,4	963615,8	63562,9	132690,5	208,8
Funkcjonalne obszary miejskie razem	177023,2	281510,4	458533,6	30189,6	62438,9	206,8
centra	133186,1	209349,3	342535,4	22960,3	46031,2	200,5
otoczenie centrów	43837,1	72161,1	115998,2	7229,3	16407,7	227,0
Pozostały obszar kraju	196858,2	308224,0	505082,2	33373,3	70251,6	210,5
Dolnośląskie	29722,6	46021,6	75744,2	5000,4	10542,9	210,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	11026,4	17726,9	28753,3	1734,0	4174,7	240,8
centrum - Wrocław	9264,4	14700,5	23964,9	1463,4	3504,8	239,5
otoczenie centrum	1762,0	3026,4	4788,4	270,6	669,9	247,6
Pozostały obszar	18696,3	28294,7	46990,9	3266,4	6368,2	195,0
Kujawsko-pomorskie	19391,8	30538,7	49930,5	3317,0	6807,1	205,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	8062,9	12773,3	20836,2	1389,9	2852,5	205,2
centrum - Bydgoszcz i Toruń	6153,4	9623,4	15776,8	1086,0	2137,9	196,9
otoczenie centrum	1909,5	3149,9	5059,4	303,9	714,5	235,1
Pozostały obszar	11328,9	17765,4	29094,3	1927,2	3954,6	205,2
Lubelskie	18405,9	28818,6	47224,5	3181,0	6753,6	212,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	5995,6	9487,1	15482,7	1042,3	2229,2	213,9
centrum - Lublin	3742,8	5906,6	9649,4	664,8	1392,0	209,4
otoczenie centrum	2252,8	3580,5	5833,3	377,5	837,2	221,8
Pozostały obszar	12410,2	19331,5	31741,8	2138,7	4524,4	211,5
Lubuskie	9441,1	14397,7	23838,8	1617,9	3141,4	194,2
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	3857,8	5913,8	9771,5	701,4	1253,1	178,7
Centra - razem	2845,9	4281,4	7127,3	541,9	900,8	166,2
Gorzów Wlkp.	1487,2	2074,1	3561,3	288,6	429,0	148,7
Zielona Góra	1358,8	2207,3	3566,0	253,3	471,8	186,3
Otoczenie centrów - razem	1011,8	1632,4	2644,2	159,5	352,3	220,8
otoczenie Gorzowa Wlkp.	300,7	473,9	774,6	47,4	108,0	228,1
otoczenie Zielonej Góry	711,1	1158,5	1869,6	112,2	244,3	217,8
Pozostały obszar	5583,4	8483,9	14067,3	916,5	1888,2	206,0
Łódzkie	23549,6	36420,3	59969,8	4089,8	8096,5	198,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10190,6	15345,7	25536,3	1786,4	3293,5	184,4
centrum - Łódź	8689,6	12837,4	21527,0	1530,8	2748,1	179,5
otoczenie centrum	1501,0	2508,3	4009,3	255,5	545,4	213,4
Pozostały obszar	13359,0	21074,6	34433,5	2303,5	4803,0	208,5

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A10. DOCHODY BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002- 2006	2007- 2011	2002- 2011	2002	2011	
	w mln zł					2002 =100
Małopolskie	30023,5	49545,5	79569,0	5014,3	11206,9	223,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	13545,3	23216,6	36762,0	2185,3	5123,6	234,5
centrum - Kraków	9181,5	15681,9	24863,4	1453,4	3336,5	229,6
otoczenie centrum	4363,8	7534,7	11898,6	732,0	1787,1	244,1
Pozostały obszar	16478,2	26328,8	42807,0	2829,0	6083,4	215,0
Mazowieckie	63431,3	101872,1	165303,4	10687,7	22550,7	211,0
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	45934,4	74617,4	120551,9	7742,8	16378,8	211,5
Centra - razem	34666,6	55747,9	90414,5	5916,8	12147,1	205,3
Warszawa	32233,4	51861,0	84094,4	5477,6	11268,5	205,7
Radom	2433,2	3886,9	6320,1	439,2	878,6	200,0
Otoczenie centrów - razem	11267,8	18869,5	30137,4	1826,0	4231,7	231,7
otoczenie Warszawy	10795,9	18087,7	28883,6	1750,6	4054,8	231,6
otoczenie Radomia	471,9	781,8	1253,7	75,3	176,9	234,8
Pozostały obszar	17496,9	27254,7	44751,5	2944,9	6171,9	209,6
Opolskie	8986,4	13557,3	22543,7	1539,2	2969,2	192,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	2909,8	4339,1	7248,9	503,4	923,8	183,5
centrum - Opole	1781,7	2644,8	4426,5	311,2	552,8	177,6
otoczenie centrum	1128,1	1694,2	2822,3	192,2	371,0	193,1
Pozostały obszar	6076,7	9218,2	15294,8	1035,8	2045,3	197,5
Podkarpackie	18070,5	29287,3	47357,8	3096,6	6744,4	217,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	4462,9	7107,1	11569,9	775,7	1571,6	202,6
centrum - Rzeszów	2033,6	3295,0	5328,6	358,8	717,7	200,0
otoczenie centrum	2429,3	3812,1	6241,4	416,9	853,9	204,8
Pozostały obszar	13607,6	22180,2	35787,8	2320,9	5172,8	222,9
Podlaskie	10708,6	17435,1	28143,7	1793,5	4036,0	225,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	3866,6	6894,5	10761,2	645,9	1605,1	248,5
centrum - Białystok	2965,8	5436,5	8402,4	498,0	1272,0	255,4
otoczenie centrum	900,8	1458,0	2358,8	147,9	333,1	225,2
Pozostały obszar	6842,0	10540,5	17382,5	1147,6	2430,9	211,8
Pomorskie	22751,0	36919,7	59670,7	3693,6	8366,9	226,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	12392,9	20350,4	32743,4	1963,5	4520,7	230,2
centrum - Trójmiasto	9587,9	15422,0	25009,9	1510,3	3389,5	224,4
otoczenie centrum	2805,0	4928,4	7733,4	453,2	1131,2	249,6
Pozostały obszar	10358,1	16569,3	26927,4	1730,2	3846,3	222,3

^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A10. DOCHODY BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002- 2006	2007- 2011	2002- 2011	2002	2011	
	w mln zł					2002 =100
Śląskie	47433,7	71429,9	118863,6	8412,9	15838,0	188,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	32455,9	47939,9	80395,9	5843,3	10532,3	180,2
Centra - razem	25998,7	38009,2	64007,9	4715,0	8259,4	175,2
GZM	23397,7	34075,2	57472,9	4277,5	7338,7	171,6
Częstochowa	2601,0	3934,0	6535,0	437,5	920,7	210,4
Otoczenie centrów - razem	6457,3	9930,7	16388,0	1128,4	2272,9	201,4
otoczenie GZM	5217,9	7922,0	13139,9	923,3	1790,6	193,9
otoczenie Częstochowy	1239,3	2008,8	3248,1	205,1	482,3	235,2
Pozostały obszar	14977,7	23489,9	38467,7	2569,6	5305,6	206,5
Świętokrzyskie	10817,4	17745,2	28562,6	1798,9	4133,8	229,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	3992,4	6733,8	10726,2	684,1	1635,4	239,1
centrum - Kielce	2370,1	4147,1	6517,3	421,1	1029,9	244,6
otoczenie	1622,3	2586,7	4208,9	263,0	605,6	230,3
Pozostały obszar	6825,0	11011,5	17836,5	1114,8	2498,3	224,1
Warmińsko-mazurskie	13257,7	20908,5	34166,2	2227,0	4819,5	216,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	2755,9	4373,7	7129,6	467,3	1035,6	221,6
centrum - Olsztyn	2127,9	3304,0	5431,9	367,0	787,7	214,6
otoczenie centrum	628,0	1069,7	1697,7	100,2	247,9	247,3
Pozostały obszar	10501,8	16534,8	27036,6	1759,8	3783,9	215,0
Wielkopolskie	31404,1	49341,0	80745,1	5294,9	10987,5	207,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10646,6	17307,2	27953,9	1813,2	3703,6	204,3
centrum - Poznań	7487,2	11901,6	19388,8	1314,2	2471,6	188,1
otoczenie centrum	3159,4	5405,6	8565,0	499,0	1232,0	246,9
Pozostały obszar	20757,4	32033,8	52791,2	3481,7	7283,8	209,2
Zachodniopomorskie	16486,1	25496,1	41982,2	2798,1	5696,3	203,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	4927,1	7383,8	12310,9	911,2	1605,4	176,2
centrum - Szczecin	4288,9	6409,9	10698,8	807,6	1383,3	171,3
otoczenie centrum	638,2	973,9	1612,1	103,6	222,1	214,3
Pozostały obszar	11559,0	18112,3	29671,3	1886,9	4090,9	216,8

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A11. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM
NA 1 MIESZKAŃCA

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody				Wydatki			
	2002-2011	2002	2011		2002-2011	2002	2011	
	w zł			2002 =100	w zł			2002 =100
Polska	25275	1663	3444	207,2	26306	1731	3665	211,7
Funkcjonalne obszary miejskie razem	29583	1952	3984	204,1	30949	2086	4279	205,1
centra	33672	2227	4577	205,5	35317	2423	4965	205,0
otoczenie centrów	21774	1401	2922	208,5	22607	1413	3050	215,9
Pozostały obszar kraju	22324	1466	3074	209,7	23125	1490	3244	217,7
Dolnośląskie	26279	1720	3616	210,2	27481	1818	3795	208,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	34681	2102	4925	234,3	36567	2349	5116	217,8
centrum - Wrocław	37762	2285	5558	243,2	40034	2594	5763	222,2
otoczenie centrum	24626	1466	3085	210,4	25249	1503	3239	215,5
Pozostały obszar	22886	1569	3079	196,3	23813	1607	3253	202,4
Kujawsko-pomorskie	24163	1603	3244	202,4	25274	1649	3537	214,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	25975	1738	3483	200,4	27567	1841	3883	210,9
centrum - Bydgoszcz i Toruń	27647	1856	3760	202,5	29534	1997	4243	212,5
otoczenie centrum	21853	1415	2853	201,6	22720	1419	3065	216,0
Pozostały obszar	23014	1518	3092	203,7	23819	1527	3315	217,1
Lubelskie	21735	1447	3105	214,7	22688	1489	3331	223,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	23026	1551	3308	213,3	24277	1616	3512	217,4
centrum - Lublin	27298	1862	3988	214,2	29258	1972	4294	217,8
otoczenie centrum	18290	1199	2577	214,9	18756	1211	2671	220,6
Pozostały obszar	21156	1401	3014	215,2	21976	1433	3250	226,8
Lubuskie	23637	1603	3070	191,5	24699	1596	3214	201,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	26880	1951	3382	173,4	28108	1937	3506	181,0
Centra - razem	29256	2219	3696	166,6	30561	2213	3830	173,1
Gorzów Wlkp.	28376	2292	3443	150,2	29535	2290	3795	165,7
Zielona Góra	30191	2141	3961	185,0	31651	2131	3867	181,5
Otoczenie centrów - razem	22052	1383	2779	200,9	23123	1351	2883	213,3
otoczenie Gorzowa Wlkp.	22106	1442	2854	197,9	22999	1431	2977	208,1
otoczenie Zielonej Góry	22030	1360	2746	202,0	23174	1320	2843	215,4
Pozostały obszar	21810	1411	2894	205,1	22777	1408	3048	216,5
Łódzkie	23369	1566	3191	203,8	24265	1618	3385	209,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	26410	1802	3495	193,9	27795	1973	3819	193,5
centrum - Łódź	28316	1941	3775	194,5	29911	2145	4184	195,1
otoczenie centrum	19398	1263	2544	201,5	20014	1305	2582	197,8
Pozostały obszar	21531	1421	3011	211,9	22131	1400	3128	223,3

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A11. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM
NA 1 MIESZKAŃCA (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody				Wydatki			
	2002-2011	2002	2011		2002-2011	2002	2011	
	w zł			2002 =100	w zł			2002 =100
Małopolskie	24324	1551	3354	216,3	25334	1622	3495	215,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	27669	1662	3770	226,9	29001	1785	3854	215,9
centrum - Kraków	32876	1916	4400	229,7	34372	2116	4378	206,9
otoczenie centrum	20788	1316	2975	226,1	21904	1335	3193	239,3
Pozostały obszar	22036	1475	3070	208,2	22827	1509	3248	215,2
Mazowieckie	31963	2085	4276	205,0	33427	2266	4545	200,6
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	37386	2448	4959	202,5	39244	2722	5297	194,6
Centra - razem	46897	3084	6313	204,7	49372	3524	6825	193,7
Warszawa	49405	3243	6616	204,0	52050	3753	7204	191,9
Radom	27989	1912	3974	207,9	29190	1843	3906	211,9
Otoczenie centrów - razem	23243	1468	3069	209,0	24183	1483	3164	213,3
otoczenie Warszawy	23420	1479	3090	208,9	24369	1493	3181	213,1
otoczenie Radomia	19807	1253	2658	212,1	20561	1300	2828	217,5
Pozostały obszar	22983	1501	3131	208,7	23795	1531	3286	214,6
Opolskie	21636	1446	2924	202,2	22355	1435	3074	214,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	27568	1893	3598	190,1	28596	1864	3777	202,6
centrum - Opole	34690	2397	4511	188,2	36020	2375	4721	198,8
otoczenie centrum	20853	1412	2764	195,8	21597	1376	2914	211,8
Pozostały obszar	19634	1297	2695	207,8	20248	1292	2837	219,6
Podkarpackie	22578	1472	3170	215,4	23376	1480	3362	227,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	23814	1611	3159	196,2	24763	1661	3399	204,7
centrum - Rzeszów	32589	2237	3995	178,6	34308	2393	4472	186,9
otoczenie centrum	19363	1298	2687	207,0	19921	1295	2793	215,7
Pozostały obszar	22205	1430	3173	221,8	22958	1427	3351	234,8
Podlaskie	23530	1484	3358	226,3	24513	1512	3627	240,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	25775	1556	3790	243,6	27181	1629	4266	261,9
centrum - Białystok	28499	1709	4324	253,0	30300	1823	4994	274,0
otoczenie centrum	19228	1195	2576	215,6	19684	1173	2610	222,4
Pozostały obszar	22326	1446	3123	215,9	23083	1450	3280	226,2
Pomorskie	27079	1694	3671	216,7	28237	1772	4053	228,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	30245	1835	4031	219,6	31499	1938	4607	237,7
centrum - Trójmiasto	33430	1996	4530	227,0	34900	2134	5304	248,6
otoczenie centrum	23120	1447	3029	209,4	23894	1466	3209	219,0
Pozostały obszar	24021	1558	3323	213,3	25086	1612	3516	218,1

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A11. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM
NA 1 MIESZKAŃCA (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody				Wydatki			
	2002-2011	2002	2011		2002-2011	2002	2011	
	w zł			2002 =100	w zł			2002 =100
Śląskie	25457	1774	3421	192,8	26048	1817	3507	193,0
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	26625	1894	3550	187,5	27209	1930	3646	188,9
Centra - razem	28629	2050	3808	185,7	29191	2104	3923	186,4
GZM	28870	2088	3797	181,9	29364	2129	3906	183,4
Częstochowa	26670	1741	3892	223,6	27780	1899	4063	213,9
Otoczenie centrów - razem	20907	1436	2851	198,6	21557	1422	2894	203,5
otoczenie GZM	21173	1481	2837	191,6	21768	1460	2855	195,5
otoczenie Częstochowy	19897	1261	2903	230,3	20758	1277	3044	238,3
Pozostały obszar	23321	1552	3189	205,5	23921	1607	3259	202,8
Świętokrzyskie	22317	1386	3229	232,9	23310	1399	3488	249,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	27003	1718	4098	238,5	28314	1719	4471	260,1
centrum - Kielce	31456	1983	5094	257,0	32821	2022	5588	276,3
otoczenie	22148	1416	3076	217,2	23401	1373	3324	242,2
Pozostały obszar	20209	1240	2836	228,7	21058	1257	3042	242,1
Warmińsko-mazurskie	23945	1559	3317	212,8	24930	1590	3497	220,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	28545	1912	4041	211,4	29756	1947	4228	217,2
centrum - Olsztyn	31050	2120	4493	212,0	32354	2157	4706	218,2
otoczenie centrum	22688	1407	3061	217,6	23684	1438	3193	222,1
Pozostały obszar	22969	1486	3162	212,8	23906	1516	3341	220,3
Wielkopolskie	23900	1579	3185	201,6	25080	1662	3494	210,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	30234	1994	3876	194,4	32518	2207	4563	206,7
centrum - Poznań	34319	2271	4459	196,3	37405	2560	5524	215,8
otoczenie centrum	23816	1509	3070	203,5	24841	1590	3234	203,5
Pozostały obszar	21513	1425	2920	204,9	22278	1459	3085	211,5
Zachodniopomorskie	24800	1648	3306	200,7	25773	1718	3615	210,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	26044	1925	3334	173,2	27258	2095	3894	185,9
centrum - Szczecin	26154	1945	3375	173,5	27389	2127	3944	185,4
otoczenie centrum	25336	1783	3101	173,9	26410	1865	3611	193,6
Pozostały obszar	24318	1540	3295	213,9	25198	1572	3506	223,0

^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A12. DOCHODY WŁASNE BUDŻETÓW GMIN^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody własne					
	ogółem			w tym podatek dochodowy od osób fizycznych		
	2002-2006	2007-2011	2002-2011	2002-2006	2007-2011	2002-2011
	w % dochodów ogółem					
Polska	52,0	54,7	53,7	17,2	20,1	19,0
Funkcjonalne obszary miejskie razem	61,1	65,1	63,5	22,1	25,9	24,4
centra	64,2	68,7	66,9	23,7	27,5	26,0
otoczenie centrów	51,6	54,7	53,5	17,2	21,3	19,7
Pozostały obszar kraju	43,8	45,2	44,7	12,7	14,9	14,0
Dolnośląskie	60,1	62,8	61,8	16,0	19,8	18,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	69,8	73,2	71,9	18,4	23,4	21,5
centrum - Wrocław	71,9	75,3	74,0	19,7	24,4	22,6
otoczenie centrum	58,9	62,8	61,4	11,9	18,6	16,2
Pozostały obszar	54,3	56,4	55,6	14,5	17,5	16,3
Kujawsko-pomorskie	45,4	48,9	47,5	14,8	17,5	16,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	50,8	57,3	54,8	19,4	23,0	21,6
centrum - Bydgoszcz i Toruń	54,3	61,8	58,9	22,2	25,4	24,1
otoczenie centrum	39,5	43,7	42,1	10,6	15,8	13,8
Pozostały obszar	41,5	42,8	42,3	11,6	13,5	12,7
Lubelskie	37,3	38,6	38,1	12,5	14,9	13,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	46,0	50,2	48,6	18,0	21,8	20,3
centrum - Lublin	51,2	56,9	54,7	21,7	25,8	24,2
otoczenie centrum	37,4	39,2	38,5	11,8	15,1	13,9
Pozostały obszar	33,1	32,9	32,9	9,8	11,5	10,8
Lubuskie	47,0	49,6	48,5	13,9	16,8	15,7
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	48,8	52,6	51,1	17,6	21,6	20,0
Centra - razem	49,6	53,9	52,2	19,5	23,7	22,0
Gorzów Wlkp.	46,8	52,1	49,9	16,8	21,4	19,5
Zielona Góra	52,7	55,5	54,4	22,4	25,8	24,5
Otoczenie centrów - razem	46,4	49,1	48,1	12,3	16,2	14,7
otoczenie Gorzowa Wlkp.	41,5	45,1	43,7	10,8	16,1	14,0
otoczenie Zielonej Góry	48,5	50,8	49,9	12,9	16,3	15,0
Pozostały obszar	45,7	47,5	46,8	11,3	13,5	12,6
Łódzkie	52,1	54,6	53,6	16,7	19,8	18,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	59,3	65,1	62,8	21,1	25,6	23,8
centrum - Łódź	60,1	66,3	63,8	21,8	26,6	24,6
otoczenie centrum	55,1	58,6	57,3	17,1	20,6	19,3
Pozostały obszar	46,6	47,0	46,9	13,3	15,6	14,7

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A12. DOCHODY WŁASNE BUDŻETÓW GMIN^a (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody własne					
	ogółem			w tym podatek dochodowy od osób fizycznych		
	2002-2006	2007-2011	2002-2011	2002-2006	2007-2011	2002-2011
	w % dochodów ogółem					
Małopolskie	45,8	49,4	48,0	15,9	18,9	17,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	55,0	61,5	59,1	19,7	23,9	22,3
centrum - Kraków	61,4	68,7	66,0	22,6	27,1	25,5
otoczenie centrum	41,7	46,4	44,7	13,6	17,1	15,8
Pozostały obszar	38,3	38,7	38,5	12,8	14,5	13,8
Mazowieckie	64,9	67,2	66,4	23,7	27,1	25,8
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	73,3	75,7	74,8	28,0	31,5	30,1
Centra - razem	77,6	79,9	79,0	29,0	32,0	30,9
Warszawa	80,1	82,2	81,4	29,9	33,0	31,8
Radom	44,7	48,6	47,1	17,4	19,7	18,8
Otoczenie centrów - razem	60,1	63,3	62,1	25,0	29,8	28,0
otoczenie Warszawy	61,6	64,9	63,7	25,7	30,6	28,8
otoczenie Radomia	24,7	27,0	26,1	7,9	10,7	9,6
Pozostały obszar	42,9	44,1	43,6	12,4	15,2	14,1
Opolskie	52,2	52,0	52,1	14,4	17,2	16,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	55,2	55,7	55,5	17,1	21,0	19,4
centrum - Opole	58,1	59,5	58,9	20,6	24,9	23,2
otoczenie centrum	50,8	49,7	50,1	11,5	15,0	13,6
Pozostały obszar	50,7	50,2	50,4	13,2	15,4	14,5
Podkarpackie	36,4	37,8	37,3	11,3	12,9	12,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	38,8	42,5	41,1	13,5	16,7	15,5
centrum - Rzeszów	46,7	52,5	50,2	17,2	22,0	20,2
otoczenie centrum	32,2	34,0	33,3	10,4	12,2	11,5
Pozostały obszar	35,6	36,3	36,0	10,6	11,7	11,3
Podlaskie	39,7	43,7	42,2	13,0	15,3	14,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	49,1	52,9	51,6	18,8	20,4	19,8
centrum - Białystok	50,6	53,7	52,6	20,5	21,4	21,1
otoczenie centrum	44,4	49,9	47,8	13,1	16,7	15,3
Pozostały obszar	34,4	37,6	36,3	9,7	11,9	11,1
Pomorskie	54,6	56,3	55,7	16,7	19,8	18,6
Funkcjonalny obszar miejski - razem	63,1	64,7	64,1	21,1	25,0	23,5
centrum - Trójmiasto	67,2	69,0	68,3	23,0	27,0	25,5
otoczenie centrum	49,2	51,5	50,6	14,5	18,5	17,0
Pozostały obszar	44,4	46,0	45,3	11,3	13,3	12,6

^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A12. DOCHODY WŁASNE BUDŻETÓW GMIN^a (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody własne					
	ogółem			w tym podatek dochodowy od osób fizycznych		
	2002-2006	2007-2011	2002-2011	2002-2006	2007-2011	2002-2011
	w % dochodów ogółem					
Śląskie	56,3	60,4	58,8	20,5	23,5	22,3
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	57,4	61,9	60,1	21,1	24,5	23,1
Centra - razem	57,0	62,5	60,3	21,5	25,1	23,7
GZM	58,0	63,8	61,5	21,7	25,3	23,8
Częstochowa	47,7	51,2	49,8	19,8	23,9	22,3
Otoczenie centrów - razem	58,9	59,7	59,4	19,7	22,0	21,1
otoczenie GZM	63,0	63,7	63,4	21,0	23,4	22,5
otoczenie Częstochowy	41,9	43,5	42,9	14,3	16,5	15,7
Pozostały obszar	53,9	57,3	55,9	19,2	21,5	20,6
Świętokrzyskie	39,4	41,4	40,7	12,8	14,3	13,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	40,9	45,3	43,7	15,5	17,4	16,7
centrum - Kielce	49,0	53,7	52,0	20,8	21,7	21,4
otoczenie	29,0	32,0	30,9	7,7	10,5	9,4
Pozostały obszar	38,6	39,0	38,8	11,3	12,4	12,0
Warmińsko-mazurskie	42,9	44,3	43,7	12,9	15,2	14,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	53,0	55,3	54,4	20,0	23,9	22,4
centrum - Olsztyn	54,2	56,8	55,8	22,4	26,5	24,9
otoczenie centrum	49,1	50,6	50,0	12,0	15,9	14,5
Pozostały obszar	40,2	41,4	40,9	11,0	12,9	12,2
Wielkopolskie	51,3	55,2	53,7	17,2	20,4	19,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	64,4	70,3	68,1	24,2	27,8	26,4
centrum - Poznań	65,1	71,0	68,7	26,5	29,4	28,2
otoczenie centrum	62,8	68,7	66,5	18,8	24,4	22,4
Pozostały obszar	44,6	47,0	46,1	13,6	16,4	15,3
Zachodniopomorskie	51,6	55,6	54,0	14,8	18,2	16,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	57,6	64,2	61,6	21,7	28,0	25,5
centrum - Szczecin	57,0	64,0	61,1	22,7	28,8	26,3
otoczenie centrum	62,0	66,2	64,5	15,2	23,3	20,1
Pozostały obszar	49,0	52,1	50,9	11,8	14,1	13,2

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A13. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002- 2006	2007- 2011	2002- 2011	2002	2011	
	w mln zł					2002 =100
Polska	380804,9	622112,1	1002917,0	66188,7	141197,3	213,3
Funkcjonalne obszary miejskie razem	180360,7	299353,4	479714,1	32265,2	67070,1	207,9
centra	135942,4	223335,9	359278,3	24977,1	49939,4	199,9
otoczenie centrów	44418,3	76017,5	120435,8	7288,1	17130,7	235,1
Pozostały obszar kraju	200444,2	322758,7	523202,9	33923,4	74127,3	218,5
Dolnośląskie	29828,2	49381,8	79210,0	5285,3	11065,4	209,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10764,2	19552,4	30316,6	1938,1	4337,1	223,8
centrum - Wrocław	9032,3	16374,7	25407,0	1660,7	3633,9	218,8
otoczenie centrum	1731,8	3177,7	4909,5	277,4	703,2	253,5
Pozostały obszar	19064,0	29829,4	48893,4	3347,2	6728,3	201,0
Kujawsko-pomorskie	19891,5	32334,2	52225,7	3412,2	7420,4	217,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	8349,4	13764,6	22113,9	1472,7	3180,4	216,0
centrum - Bydgoszcz i Toruń	6420,4	10433,3	16853,7	1167,9	2413,0	206,6
otoczenie centrum	1928,9	3331,3	5260,2	304,7	767,4	251,8
Pozostały obszar	11542,2	18569,7	30111,8	1939,5	4240,0	218,6
Lubelskie	18690,5	30605,2	49295,8	3274,2	7244,8	221,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	6074,6	10249,6	16324,2	1085,6	2366,8	218,0
centrum - Lublin	3817,2	6525,1	10342,3	704,4	1499,0	212,8
otoczenie centrum	2257,4	3724,5	5981,9	381,2	867,7	227,6
Pozostały obszar	12616,0	20355,6	32971,6	2188,6	4878,1	222,9
Lubuskie	9640,1	15269,0	24909,1	1610,7	3288,0	204,1
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	3947,5	6270,3	10217,8	696,4	1299,0	186,5
Centra - razem	2905,4	4539,8	7445,2	540,5	933,5	172,7
Gorzów Wlkp.	1490,0	2216,8	3706,8	288,4	472,8	163,9
Zielona Góra	1415,4	2323,0	3738,4	252,1	460,7	182,7
Otoczenie centrów - razem	1042,1	1730,5	2772,6	155,9	365,5	234,5
otoczenie Gorzowa Wlkp.	312,7	493,2	805,9	47,0	112,7	239,8
otoczenie Zielonej Góry	729,4	1237,3	1966,7	108,9	252,8	232,2
Pozostały obszar	5692,6	8998,7	14691,3	914,4	1989,0	217,5
Łódzkie	24015,7	38253,8	62269,6	4226,1	8588,4	203,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	10557,6	16318,5	26876,1	1956,0	3598,9	184,0
centrum - Łódź	9024,7	13714,8	22739,6	1691,8	3045,4	180,0
otoczenie centrum	1532,9	2603,7	4136,5	264,1	553,5	209,6
Pozostały obszar	13458,1	21935,4	35393,5	2270,1	4989,5	219,8

^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A13. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002- 2006	2007- 2011	2002- 2011	2002	2011	
	w mln zł					2002 =100
Małopolskie	31095,7	51777,9	82873,6	5243,3	11675,2	222,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	14222,2	24309,4	38531,6	2347,7	5237,8	223,1
centrum - Kraków	9725,9	16268,2	25994,1	1605,1	3319,3	206,8
otoczenie centrum	4496,3	8041,2	12537,5	742,6	1918,5	258,3
Pozostały obszar	16873,5	27468,5	44342,0	2895,6	6437,4	222,3
Mazowieckie	64964,2	107912,1	172876,4	11611,5	23973,0	206,5
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	47064,8	79478,2	126543,0	8606,8	17495,5	203,3
Centra - razem	35696,3	59490,9	95187,3	6761,7	13132,4	194,2
Warszawa	33257,9	55338,0	88595,9	6338,4	12268,8	193,6
Radom	2438,4	4152,9	6591,4	423,4	863,6	204,0
Otoczenie centrów - razem	11368,4	19987,3	31355,7	1845,1	4363,2	236,5
otoczenie Warszawy	10887,2	19167,1	30054,3	1766,9	4175,0	236,3
otoczenie Radomia	481,2	820,2	1301,5	78,2	188,2	240,8
Pozostały obszar	17899,5	28433,9	46333,4	3004,7	6477,5	215,6
Opolskie	9063,6	14228,7	23292,3	1527,0	3122,3	204,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	2953,7	4565,4	7519,1	495,7	969,8	195,6
centrum - Opole	1810,4	2785,7	4596,2	308,4	578,7	187,6
otoczenie centrum	1143,3	1779,7	2922,9	187,2	391,1	208,9
Pozostały obszar	6109,9	9663,3	15773,2	1031,3	2152,5	208,7
Podkarpackie	18421,2	30611,7	49032,9	3114,9	7153,9	229,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	4580,3	7450,7	12031,0	799,8	1691,0	211,4
centrum - Rzeszów	2125,3	3484,4	5609,7	383,8	803,3	209,3
otoczenie centrum	2455,0	3966,3	6421,3	416,1	887,6	213,3
Pozostały obszar	13841,0	23161,0	37001,9	2315,0	5462,9	236,0
Podlaskie	10954,0	18366,5	29320,5	1826,9	4360,1	238,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	3992,0	7356,3	11348,2	676,3	1806,8	267,2
centrum - Białystok	3078,7	5854,7	8933,4	531,0	1469,3	276,7
otoczenie centrum	913,3	1501,5	2414,8	145,2	337,5	232,4
Pozostały obszar	6962,0	11010,3	17972,3	1150,7	2553,3	221,9
Pomorskie	22852,6	39370,2	62222,8	3864,7	9237,1	239,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	12095,8	22005,9	34101,7	2074,0	5167,0	249,1
centrum - Trójmiasto	9269,6	16839,8	26109,4	1614,8	3968,5	245,8
otoczenie centrum	2826,2	5166,1	7992,3	459,2	1198,4	261,0
Pozostały obszar	10756,7	17364,3	28121,1	1790,8	4070,2	227,3

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A13. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a OGÓLEM (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002- 2006	2007- 2011	2002- 2011	2002	2011	
	w mln zł					2002 =100
Śląskie	48003,2	73617,2	121620,3	8617,3	16239,0	188,4
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	32753,0	49408,5	82161,5	5957,0	10817,1	181,6
Centra - razem	26133,0	39131,1	65264,1	4839,2	8509,8	175,9
GZM	23422,7	35034,4	58457,1	4361,8	7548,6	173,1
Częstochowa	2710,3	4096,7	6807,0	477,3	961,2	201,4
Otoczenie centrów - razem	6620,0	10277,4	16897,4	1117,9	2307,3	206,4
otoczenie GZM	5357,3	8151,6	13508,9	910,1	1801,6	198,0
otoczenie Częstochowy	1262,7	2125,8	3388,5	207,8	505,7	243,4
Pozostały obszar	15250,2	24208,7	39458,8	2660,3	5421,9	203,8
Świętokrzyskie	11004,9	18828,3	29833,1	1814,5	4464,5	246,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	4115,9	7131,2	11247,1	684,4	1784,2	260,7
centrum - Kielce	2452,4	4347,7	6800,2	429,5	1129,7	263,0
otoczenie	1663,5	2783,5	4446,9	254,9	654,5	256,8
Pozostały obszar	6889,0	11697,1	18586,1	1130,1	2680,2	237,2
Warmińsko-mazurskie	13510,5	22061,3	35571,8	2271,4	5081,7	223,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	2805,4	4626,8	7432,2	475,8	1083,7	227,7
centrum - Olsztyn	2156,9	3503,1	5660,0	373,4	825,1	221,0
otoczenie centrum	648,5	1123,7	1772,2	102,5	258,6	252,4
Pozostały obszar	10705,1	17434,5	28139,6	1795,5	3998,1	222,7
Wielkopolskie	32177,7	52555,8	84733,5	5571,0	12055,2	216,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	11132,0	18933,6	30065,6	2007,1	4360,0	217,2
centrum - Poznań	7965,5	13166,6	21132,0	1481,4	3062,1	206,7
otoczenie centrum	3166,5	5767,1	8933,6	525,7	1297,9	246,9
Pozostały obszar	21045,7	33622,1	54667,8	3563,9	7695,2	215,9
Zachodniopomorskie	16691,3	26938,3	43629,6	2917,6	6228,2	213,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	4952,5	7932,1	12884,5	991,9	1875,1	189,0
centrum - Szczecin	4328,3	6875,9	11204,1	883,5	1616,5	183,0
otoczenie centrum	624,2	1056,2	1680,4	108,4	258,6	238,6
Pozostały obszar	11738,8	19006,2	30745,1	1925,7	4353,1	226,1

^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A14. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			W tym na szkoły podstawowe		
	2002-2006	2007-2011	2002-2011	2002-2006	2007-2011	2002-2011
	w % wydatków ogółem					
Polska	35,7	31,9	33,3	16,5	13,1	14,4
Funkcjonalne obszary miejskie razem	32,0	28,7	30,0	12,4	9,8	10,8
centra	29,6	26,4	27,6	9,2	7,2	8,0
otoczenie centrów	39,6	35,6	37,0	22,1	17,6	19,2
Pozostały obszar kraju	38,9	34,8	36,4	20,3	16,2	17,7
Dolnośląskie	31,4	27,6	29,0	14,5	11,3	12,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	27,5	23,1	24,7	10,0	7,3	8,3
centrum - Wrocław	25,4	21,6	22,9	7,7	5,7	6,4
otoczenie centrum	38,5	31,1	33,7	22,5	15,8	18,1
Pozostały obszar	33,6	30,5	31,7	17,1	13,9	15,1
Kujawsko-pomorskie	38,5	33,2	35,2	17,6	13,6	15,1
Funkcjonalny obszar miejski - razem	38,7	32,6	34,9	15,2	11,4	12,9
centrum - Bydgoszcz i Toruń	37,6	31,4	33,8	12,6	9,1	10,4
otoczenie centrum	42,4	36,3	38,5	24,0	19,0	20,8
Pozostały obszar	38,3	33,6	35,4	19,4	15,2	16,8
Lubelskie	42,7	37,3	39,3	21,3	16,6	18,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	41,2	36,5	38,3	16,7	13,4	14,6
centrum - Lublin	39,5	35,5	37,0	11,7	9,5	10,3
otoczenie centrum	44,3	38,2	40,5	25,3	20,1	22,1
Pozostały obszar	43,4	37,6	39,8	23,4	18,1	20,2
Lubuskie	35,2	33,0	33,9	16,7	13,7	14,8
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	35,6	33,8	34,5	13,9	11,1	12,2
Centra - razem	33,7	33,4	33,5	9,6	7,9	8,5
Gorzów Wlkp.	32,9	32,2	32,5	9,4	7,6	8,3
Zielona Góra	34,4	34,7	34,6	9,8	8,1	8,7
Otoczenie centrów - razem	41,1	34,7	37,1	25,8	19,7	22,0
otoczenie Gorzowa Wlkp.	41,6	36,0	38,2	24,6	19,4	21,4
otoczenie Zielonej Góry	40,8	34,1	36,6	26,3	19,8	22,2
Pozostały obszar	35,0	32,5	33,5	18,6	15,4	16,7
Łódzkie	33,2	31,1	31,9	15,3	12,6	13,7
Funkcjonalny obszar miejski - razem	27,4	26,1	26,6	9,7	8,0	8,7
centrum - Łódź	25,9	25,0	25,3	7,9	6,7	7,2
otoczenie centrum	36,0	32,2	33,6	20,0	15,0	16,8
Pozostały obszar	37,8	34,8	36,0	19,8	16,0	17,4

^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A14. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			W tym na szkoły podstawowe		
	2002-2006	2007-2011	2002-2011	2002-2006	2007-2011	2002-2011
	w % wydatków ogółem					
Małopolskie	38,2	34,4	35,8	18,7	14,8	16,3
Funkcjonalny obszar miejski - razem	33,4	30,1	31,3	13,8	10,8	11,9
centrum - Kraków	28,6	26,2	27,1	8,8	6,7	7,5
otoczenie centrum	43,6	38,0	40,0	24,7	19,0	21,1
Pozostały obszar	42,3	38,2	39,8	22,8	18,4	20,1
Mazowieckie	30,4	27,6	28,6	13,5	10,7	11,8
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	26,7	24,3	25,2	10,5	8,3	9,1
Centra - razem	23,0	20,5	21,5	7,3	5,5	6,1
Warszawa	21,7	19,3	20,2	6,9	5,1	5,8
Radom	40,8	36,7	38,2	12,7	9,9	10,9
Otoczenie centrów - razem	38,2	35,7	36,6	20,9	16,8	18,3
otoczenie Warszawy	37,9	35,5	36,3	20,5	16,5	17,9
otoczenie Radomia	46,6	40,5	42,7	29,3	23,9	25,9
Pozostały obszar	40,2	36,6	38,0	21,4	17,4	19,0
Opolskie	39,0	35,9	37,1	18,6	15,0	16,4
Funkcjonalny obszar miejski - razem	36,5	34,2	35,1	13,7	11,6	12,4
centrum - Opole	34,1	31,3	32,4	9,6	7,7	8,4
otoczenie centrum	40,2	38,8	39,3	20,2	17,8	18,7
Pozostały obszar	40,2	36,6	38,0	20,9	16,6	18,3
Podkarpackie	42,5	36,5	38,8	22,1	17,0	18,9
Funkcjonalny obszar miejski - razem	42,7	38,6	40,1	19,3	15,1	16,7
centrum - Rzeszów	39,9	37,3	38,3	9,9	8,0	8,7
otoczenie centrum	45,1	39,6	41,7	27,4	21,3	23,6
Pozostały obszar	42,4	35,9	38,3	23,0	17,6	19,6
Podlaskie	40,4	34,5	36,7	18,8	14,0	15,8
Funkcjonalny obszar miejski - razem	40,7	34,0	36,4	15,1	10,8	12,3
centrum - Białystok	41,2	33,9	36,4	12,8	9,1	10,4
otoczenie centrum	39,4	34,2	36,2	22,9	17,6	19,6
Pozostały obszar	40,1	34,9	36,9	20,9	16,1	17,9
Pomorskie	35,6	30,4	32,3	16,5	13,3	14,5
Funkcjonalny obszar miejski - razem	34,4	27,9	30,2	13,8	10,7	11,8
centrum - Trójmiasto	32,2	25,6	28,0	11,0	8,2	9,2
otoczenie centrum	41,4	35,4	37,5	22,9	19,1	20,4
Pozostały obszar	37,0	33,5	34,8	19,7	16,5	17,7

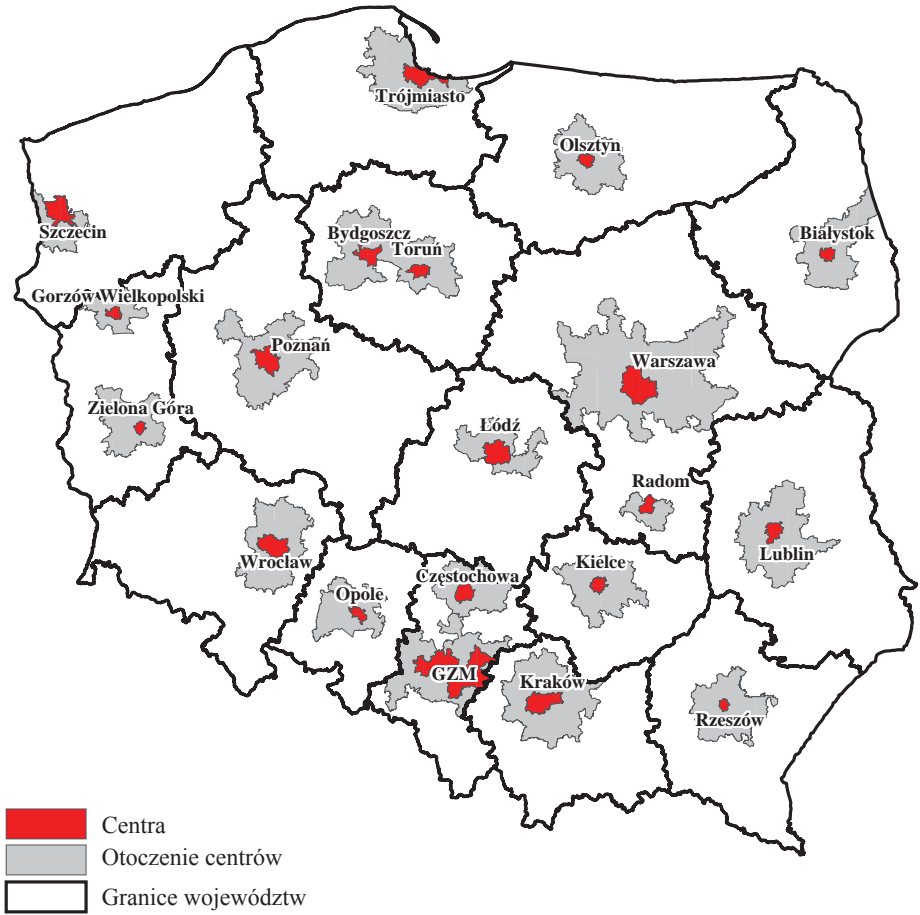
^a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

TABL. A14. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN^a NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE (dok.)

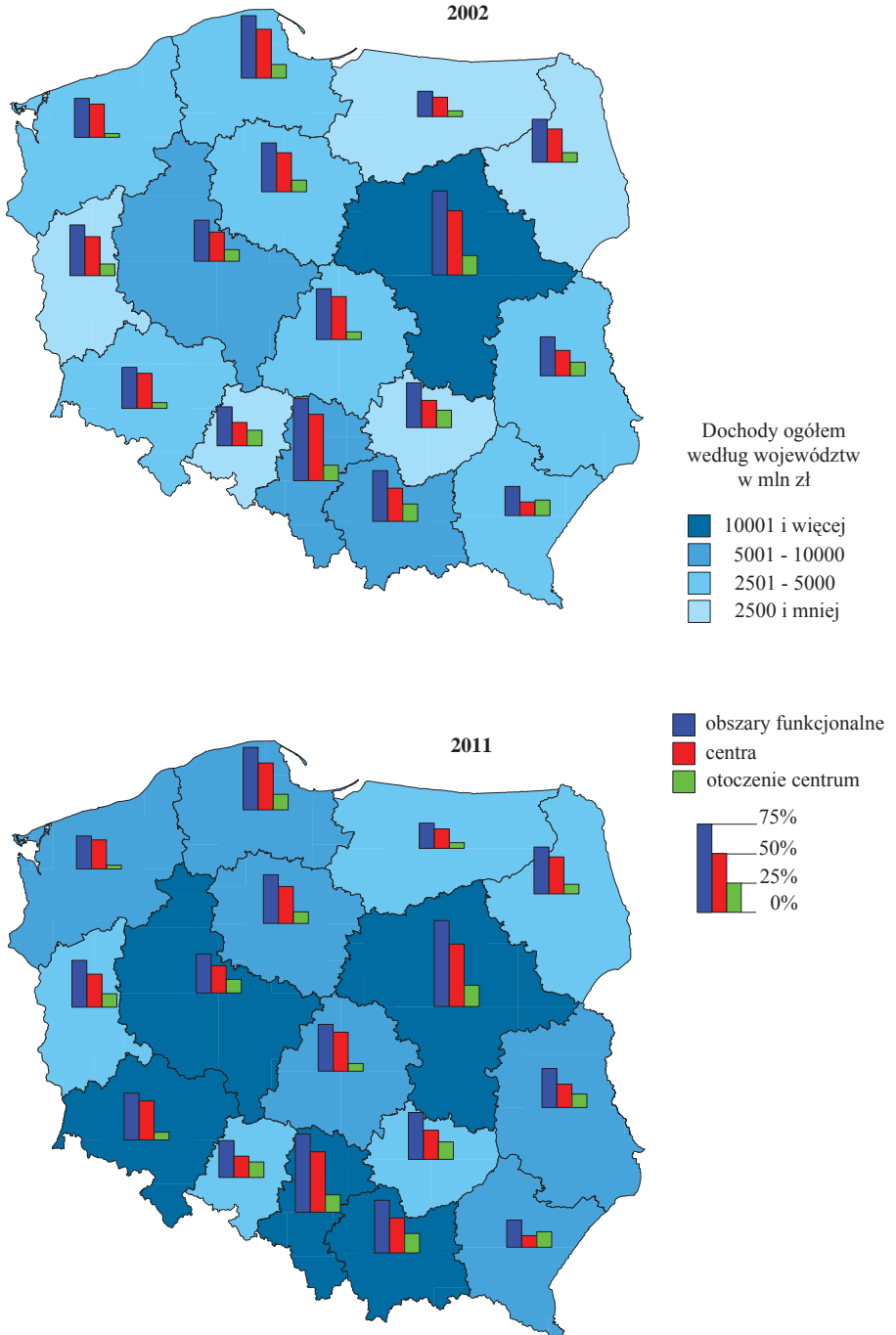
WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			W tym na szkoły podstawowe		
	2002-2006	2007-2011	2002-2011	2002-2006	2007-2011	2002-2011
	w % wydatków ogółem					
Śląskie	34,6	33,1	33,7	13,8	11,5	12,4
Funkcjonalne obszary miejskie - razem	33,2	32,0	32,5	12,2	10,4	11,1
Centra - razem	32,4	31,3	31,7	10,5	8,8	9,5
GZM	31,9	30,7	31,2	10,4	8,7	9,4
Częstochowa	36,2	36,2	36,2	11,2	10,2	10,6
Otoczenie centrów - razem	36,2	35,0	35,5	19,0	16,3	17,4
otoczenie GZM	34,9	34,3	34,5	17,9	15,4	16,4
otoczenie Częstochowy	42,0	37,9	39,4	23,5	19,8	21,2
Pozostały obszar	37,5	35,3	36,1	17,3	13,9	15,2
Świętokrzyskie	39,0	32,2	34,7	20,5	15,2	17,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	39,2	31,8	34,5	17,6	12,4	14,3
centrum - Kielce	35,5	28,6	31,1	10,9	6,8	8,3
otoczenie	44,6	36,8	39,7	27,6	21,2	23,6
Pozostały obszar	38,9	32,5	34,8	22,2	17,0	18,9
Warmińsko-mazurskie	37,7	32,9	34,7	18,6	14,4	16,0
Funkcjonalny obszar miejski - razem	38,2	34,5	35,9	13,1	10,0	11,2
centrum - Olsztyn	37,2	34,5	35,5	10,3	7,7	8,7
otoczenie centrum	41,6	34,6	37,2	22,5	17,2	19,1
Pozostały obszar	37,6	32,4	34,4	20,0	15,6	17,3
Wielkopolskie	37,6	33,3	35,0	17,4	13,8	15,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	31,1	26,9	28,4	11,1	8,8	9,6
centrum - Poznań	29,5	24,5	26,4	8,2	6,2	7,0
otoczenie centrum	35,0	32,3	33,2	18,2	14,7	15,9
Pozostały obszar	41,0	37,0	38,6	20,7	16,6	18,2
Zachodniopomorskie	34,9	30,9	32,4	16,1	12,9	14,2
Funkcjonalny obszar miejski - razem	33,6	30,2	31,5	12,4	10,0	10,9
centrum - Szczecin	34,0	30,3	31,7	11,6	9,3	10,2
otoczenie centrum	30,9	29,3	29,9	18,1	15,0	16,1
Pozostały obszar	35,4	31,2	32,8	17,7	14,1	15,5

a Łącznie z gminami mającymi status miasta na prawach powiatu.

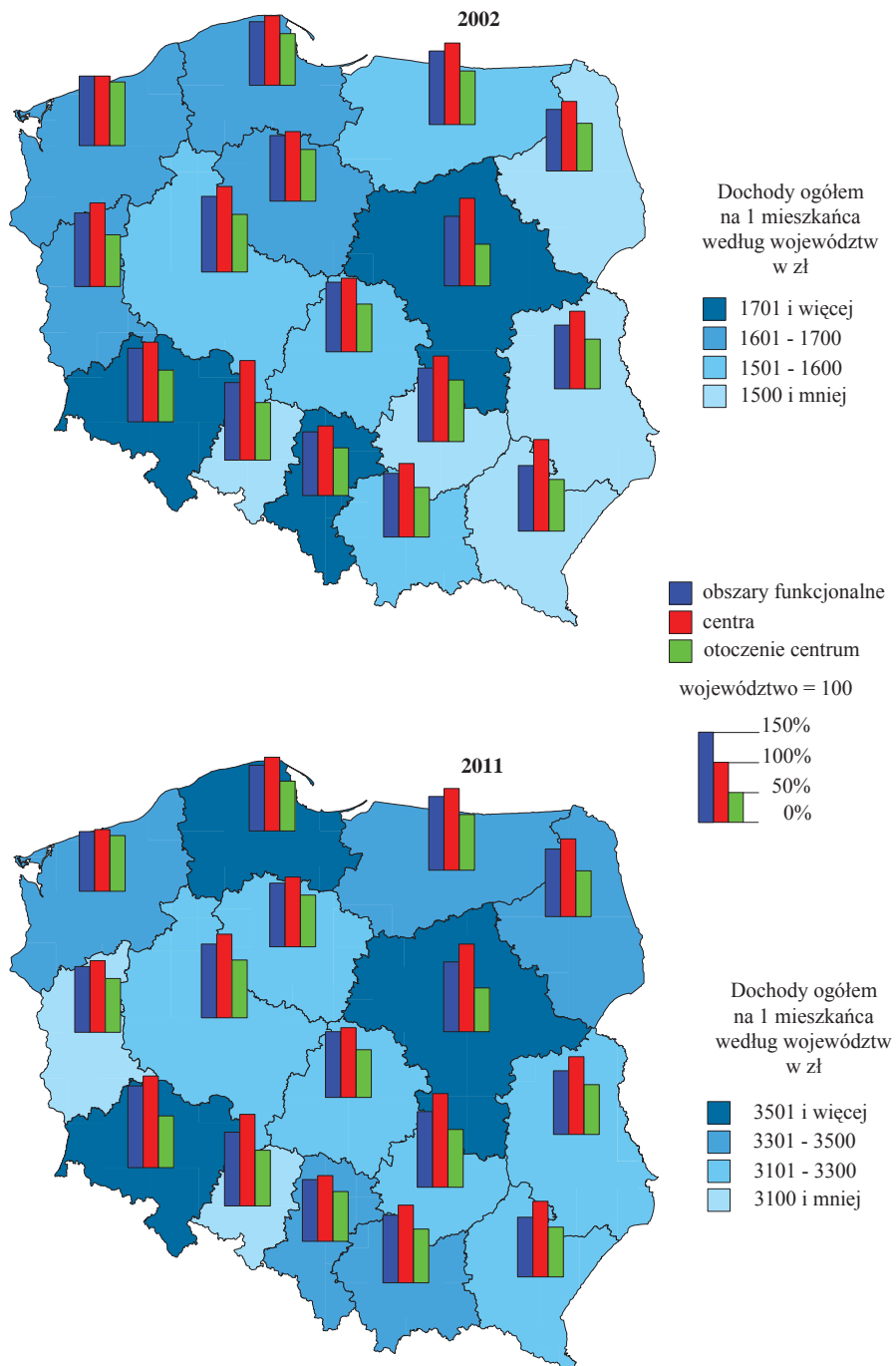
Ryc. A1. Funkcjonalne obszary miejskie według województw

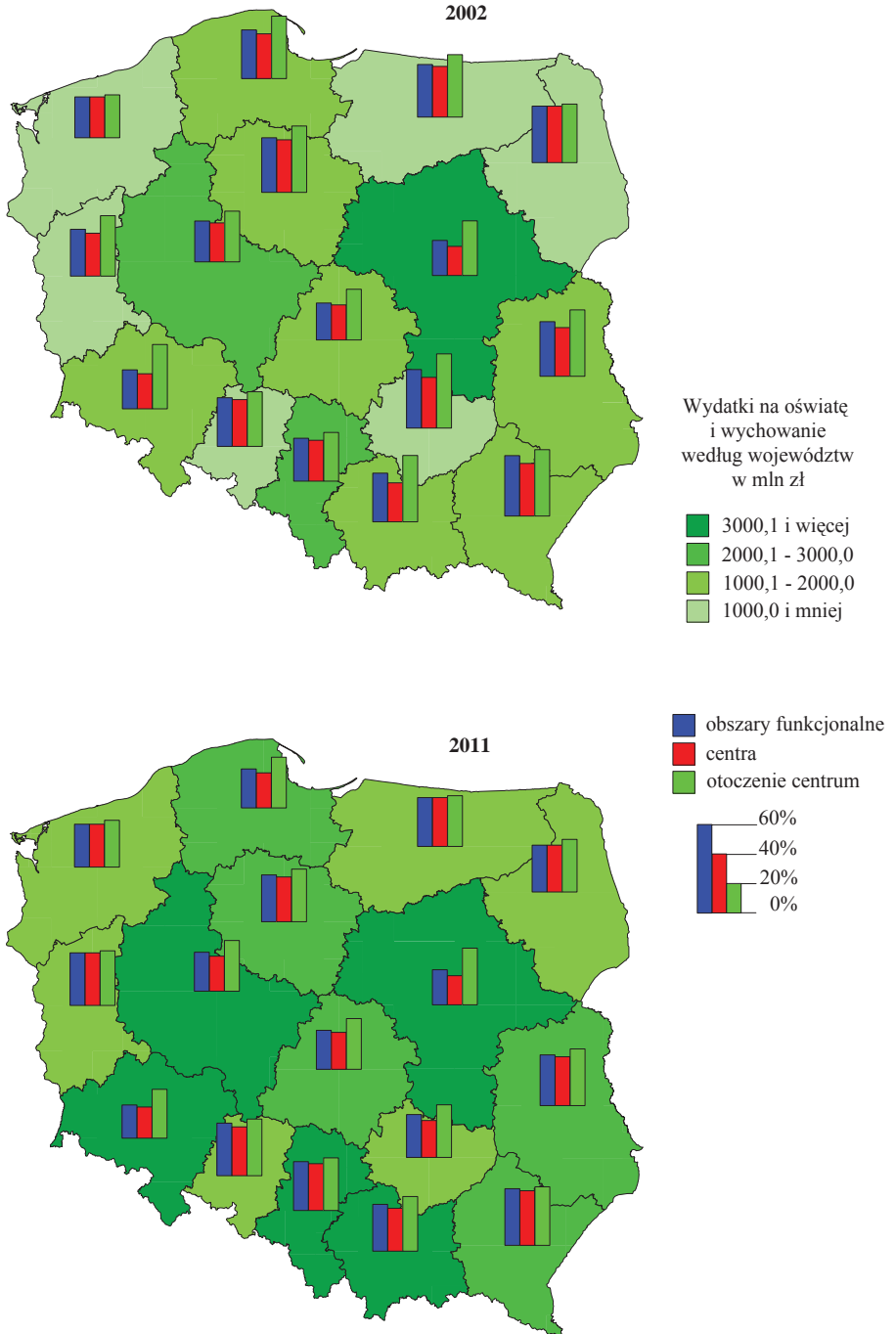
Ryc. A2. Udział dochodów funkcjonalnych obszarów miejskich, centrów i otoczenia w dochodach ogółem budżetów gmin według województw w 2002 i 2011 r.

Ryc. A3. Dochody ogółem budżetów gmin - w przeliczeniu na 1 mieszkańca według funkcjonalnych obszarów miejskich, centrów i otoczenia w 2002 i 2011 r.

Ryc. A4. Udział wydatków na oświatę i wychowanie funkcjonalnych obszarów miejskich, centrów i otoczenia w wydatkach ogółem budżetów gmin według województw w 2002 i 2011 r.

I. POLISH TOWNS IN 2011 (SUMMARY)

- **Towns against the background of the country**

In December 2011 23,385,800 people lived in 908 Polish towns. Compared to the previous year, although the number of town had increased by 5, the urban population had decreased by 30,700 (0.1%); it should be pointed out, however, that it has been one of the lowest declines in the last decade. In the entire period from 2002 to the end of 2011, the urban population had fallen by 241,000 (1.0%). The decline had been accompanied by a significant rise in the rural population, which over the decade amounted to 568,900 people, i.e. 3.9%. As a result of multidirectional changes in the decade of 2002-2011 Poland's population had grown by 284,500. (0.7%).

The change in the size of the population size is due to three factors: natural increase and migration balance, which together make up the actual increase, and administrative changes. The contribution of these factors varies in different periods and for different town and villages.

The decline of the urban population in 2011 resulted from the negative migration balance, which was offset by the positive natural increase and positive effect of administrative changes. The increase in the rural population was due to the difference between the actual increase and the negative effect of administrative changes.

The rise in the urban population resulting from administrative decisions comprised: an increase due to the granting of municipal rights and incorporation of areas previously classified as rural. In both cases, the urban population increased at the expense of the rural population.

Between 2002 and 2011 changes in the urban/rural population ratio were small and exhibited stable patterns. The net result was favourable for the rural population, which is reflected by the percentage of the urban population in the total population, known as urbanisation coefficient. From 1945 the urbanisation coefficient was on the rise until 1991, when urban dwellers accounted for 62.0% of the total population of Poland; then, after nearly half a century an opposite trend began. In the decade of 2002-2011 the coefficient continued to decline by 0.1 or 0.2 percentage points and amounted to 60.7% in 2011.

In the period of 2002-2007 towns continued to exhibit a negative natural increase, which started in 1998, largely as a result of a sharp decrease in the number of births, causing the urban population to decline by 57,900. A positive natural increase in the period of 2008-2011 (41,900 in total) reduced the overall decline in the whole decade to 15,900.

Between 2002 and 2011 rural areas saw a positive natural increase. In the period of 2002-2005 it was relatively low and did not compensate for the population decline in towns, which resulted in a negative natural increase for the whole country in that period. Starting from 2006 the natural increase in rural areas rose considerably and in 2006-2007 offset the negative natural increase in towns, and the overall negative increase for the country. The period of 2008-2010 saw the highest level of the natural increase both in urban (12,600, 14,700, 14,500 respectively) and rural areas (22,500, 18,000, 20,400 respectively).

The total migration balance in the period of 2002-2011 was negative in towns and positive in rural areas. The decline in the urban population due to this factor was considerable and amounted to 471,500 people. It can be seen, however, that the decrease declined in the last three years of the decade: while in 2006 and 2007 it exceeded 60,000, starting from 2008 it fell to under 50,000, and in 2009 reached 42,600, which was its lowest value since 2002. In 2011 the decline amounted to 43,500 persons.

At the end of 2011 the population of 908 Polish towns included 25 towns created during the decade of 2002-2011. In 2011 the new towns were inhabited by 72,600 people, which accounted for 0.3% of the total urban population of Poland. The largest of those new towns is Pruchnik in Podkarpackie Province, with 3,700 inhabitants, and the smallest – Nowe Brzesko in Małopolska Province, with 1,700 inhabitants. The largest population “gain” was recorded for towns in the provinces of Małopolska and Podkarpackie, where municipal rights were granted to 5 and 6 settlement units respectively, resulting in an increase of the urban population for their respective provinces by 16,700 and 15,300 people.

Throughout the period of 2002-2011 the feminisation ratio and its difference between urban and rural areas remained at a similar level. The number of women per

100 men in towns rose from 100 in 2002 to 111 in 2011, while it remained unchanged rural areas and amounted to 101. The feminisation ratio for the entire country rose from 106 to 107, respectively.

There were considerable changes, however, in the age structure of the population. The fall in births, continuing from the early 90s, resulted in a lower percentage of the population aged 0-17. The share of this age group declined from 22.7% in 2002 to 18.5% in 2011, i.e. by 4.2 percentage points. The demographic boom of the previous decade contributed to a rise in the working age population; the urban population in this age group rose from 62.2 to 64.2%.

More significant changes in the population age structure were recorded in rural areas, where the percentage of people aged 0-17 declined by 4.9 percentage points, while the working age population increased by 4.8 percentage points. The aging of the rural population was also observed. The percentage of the population at post-working age increased in towns by 3.5 percentage points, while remaining at the same level in rural areas, with minimal fluctuations in consecutive years of the 2002-2011 decade.

Following changes in particular age groups, the age dependency ratios decreased considerably.

The size and territorial structure of Polish towns is largely based on historical circumstances, and is only slowly affected by administrative changes to reflect the processes of demographic and economic development.

The spatial distribution of towns by size varies across size groups and classes.

- ***Territorial variation in the urban network and the urban population in 2011***

At the 2011 908 settlement units with a town status occupied an area of 21,578 km², i.e. 6.9% of the country's total area. On average, there was one town for every 344.4 km² of the country's total area. The highest density of the urban network was observed in the Province of Silesia, where there was one town for every 173.7 km² of the province's total area. The network density index below 300 km² per 1 town was recorded in Lower Silesia Province (219.2 km²), Małopolska Province (248.9 km²), Opole Province (268.9 km²) and Wielkopolska Province (273.6 km²). Northern and

eastern regions of Poland had a lower network density, with the lowest density in 2011 found in Lublin Province, where the index amounted to 598.2 km².

Wielkopolska is the province with the largest number of towns (109, 12% of all Polish towns). The majority of them (81.7%) are small towns with fewer than 20,000 inhabitants (incl. 9 towns fewer than 2,000 inhabitants). Of the total of 184 medium-sized towns 51.6% were located within 5 provinces: Silesia (24 towns), Mazovia (21), Wielkopolska (18), Lower Silesia (17) and Łódź (15). In the most urbanised province of Silesia, every third town is a large one (30.8%).

In 2011 the urban population w 2011 amounted to 23,385,800 people, i.e. 60.7% of the total population. In Silesia Province, the most urbanised one, the urban population accounted for 77.7% of the total population. Other provinces with a high urbanisation index included Lower Silesia Province (69.8%) and West Pomerania Province (68.8%). In four provinces (Małopolska, Lublin, Świętokrzyskie, Podkarpacie) the urban population accounted for less than half of the total population.

The average Polish town in 2011 occupied an area of 23.8 km² and was inhabited by 25,800 people. The range of the average town size across provinces was 41.2 km² 35,500 inhabitants. The largest average town – in terms of both area and population – could be found in Silesia Province and was almost double the size of the average town in Poland. The smallest average town area was recorded in Warmia-Masuria Province, while the smallest average town population in Opole Province.

For every 1 sq.km of the combined area of Polish towns in 2011 there were 1084 inhabitants. (see Table 8). The highest average population density was recorded for towns in the provinces of Masovia (1573 people) and Kujawy-Pomerania (1531 people). The average population density in the provinces of Warmia-Masuria and Łódź was also high (1445 and 1397 people per sq. km). In contrast, towns of Opole Province had the lowest average population density of 693 people per 1 sq. km. The average population density below 800 people per 1 sq. km. was also recorded for towns of the provinces of Podkarpacie and Podlasie.

In 2011 inhabitants of large towns accounted for 46,6% of Poland's total urban population. In four provinces (Masovia, Silesia, Kujawy-Pomerania and Małopolska)

over half of the urban population live in large towns. This size group includes all the provincial capitals.

In 2011 people living in provincial capitals accounted for 32.9% of the total urban population (see Table 8). The percentage of the total urban population living in the provincial capital varied across provinces. For example: inhabitants of Warsaw accounted for 50.4% of the total urban population of Masovia Province; in contrast, the population of Katowice accounted for only 8.6% of all town dwellers in Silesia Province.

II. FUNCTIONAL URBAN AREAS AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2002-2011 (SUMMARY)

- **Introduction**

The political and economic transformation of Poland has accelerated the rate of structural changes in the country's economy. Large cities are the biggest contributors generating economic growth thanks to the highest concentration of qualified human capital and institutions capable of introducing innovative solutions. Most of those cities have a positive influence on the regional surroundings. For this reason, it is essential to monitor their development.

*The statistical review entitled *Miasta w liczbach 2010*, published in 2012, in the chapter entitled "Functional urban areas against the background of the country in 2001-2010" presented the results of work intended to identify the influence of Polish cities on their surroundings. For purposes of that publication the territorial sphere of influence had been delimited for each of the cities selected, which involved identifying NUTS5 units (Pol. *gmina*), constituting the urban hinterlands surrounding the urban core, which together can be treated as a contiguous „functional urban area”¹.*

¹ *The method of identifying the development-friendly influence of towns was described in *Miasta w liczbach 2010*, pp.44-48.*

To supplement the results obtained so far, additional data concerning education and budgets of gminas in 2002-2011 were compiled to be presented in this commentary and in tables, which can be found in the annex.

- ***Pre-school education***

In the Polish education system, pre-school education is provided by nursery education facilities, including nursery schools, nursery classes in schools, nursery teams and nursery units. Nominally, this first stage of education is provided to children aged 3-6.

In the decade of 2002-2011 the number of children in this age group decreased by 75,400 (4.5%) and at the end of 2011 amounted to 1,590,600 children.

The part of urban population in this age group rose by 6,700, while in rural areas there was a decline by as many as 82,000 children in the same age group.

In the whole country the number of children aged 3-6 had been falling until 2008; since 2009, however, an annual growth has been recorded. At the level of functional urban areas this growing trend has been continuing even since 2008.

In the school year 2011/2012 nursery education was provided to 1,160,500 children, which, compared to the school year of 2001/2002, represents a 36.8% growth (in towns 35.0%; in rural areas 40.8%).

In the decade of 2002-2011 by far the greatest change in the number of children receiving pre-school education was recorded in urban hinterlands (64.7% growth).

A comparison of data for 5-year periods shows that the second half of the decade, i.e. 2007-2011, a rise in the number of children aged 3-6 and the number of children in pre-school education.

- ***Primary education***

The 6-year primary school is a compulsory stage of education and is nominally attended by children aged 7-12.

At the end of 2011 there were 2,191,600 children in this age group, constituting a decline by 904,300 compared with 2001.

In the first 5-year period, i.e. 2002-2006, the population in this age group fell by 359,800 in towns (21.1%), and by 229,200 in rural areas (16.5%). In the second 5-year period (2007-2011) the decline continued both for the whole country and

in urban and rural areas, but at a slower rate. The slowest rate of decline was observed in towns.

The falling trend in the number of children aged 7-12 is reflected by the decreasing number primary school pupils. In the school year of 2011/2012 primary schools (excl. special schools) were attended by 2,163,400 pupils, which constitutes a 29.4% decline in comparison with the school year of 2001/2002.

At the country level, the percentage change of the number of primary school pupils between the school year of 2002/2003 and the school year of 2011/2012 varied depending on area type:

- functional urban areas – 76,9%,
- urban cores – 75,6%,
- urban hinterlands – 78,9%,
- the remaining area of the country – 67,2%.

The decline in the number of students in the decade of 2002-2011 resulted in the improvement of the learning conditions at primary schools, which can be seen at the country level as well as across different area types identified on the basis of their location relative to large urban centres. A decline in the number of pupils has a positive effect on the average number of pupils per school, and the average number of pupils per class.

In the school year of 2011/2012 primary schools located in rural areas had better learning conditions as measured by the above indicators in comparison with schools located in towns.

- **Junior high schools**

In the decade of 2002-2011 the number of teenagers aged 13-15 decreased by 547,000 and at the end of 2011 constituted 69.1% of the size of this age group in 2001. Analogical percentage change indicators for urban and rural areas amounted to 63.0 and 77.6 respectively. At the country level, the decline in the size of this age group in urban hinterlands was much lower than in their respective urban cores and in the remaining areas of the country.

The decline in the number of people aged 13-15 is strongly correlated with the number of students in junior high schools: in the school year of 2010/11 there were

1,181,400 students, which was lower by 522,000 (30.6%) compared to the school year of 2001/02.

In the entire decade, the lowest decline in the number of junior high school students could be observed in gminas located in urban hinterlands. It was 9.9 percentage points lower than in urban centres and 6.3 percentage points lower than in the remaining part of the country.

Despite the population outflow from urban cores to gminas located in their respective hinterlands, the number of students attending junior high schools located in urban cores was in fact higher than the number of people aged 13-15 living in the cores (except for the provinces of Łódź, Pomerania and Silesia). An opposite relationship was observed for hinterlands. The above patterns confirm the role of urban cores in the field of education.

In Poland in the school year of 2011/2012 there were, on average, 182 students for every junior high school, and 22 students for one class. Differences in the number of students per school and class were most evident between urban and rural areas, which was generally much higher in towns (241 students per school, 23 students per class) than in rural areas (126 and 21 respectively).

- **Revenues and expenditures of gminas**

Revenues of gminas in the decade of 2002-2011 amounted to 963.6 bn zł, 47.6% of which were revenues of functional urban areas. In 2011 nominal revenues of local governments (including town gminas with powiat rights) nearly doubled in comparison with 2002. The highest increase could be observed in hinterland gminas (127.0%), the lowest in urban cores (100.5%).

When revenues at the start and at the end of the decade are compared, it can be noticed that the percentage increase in functional urban areas (except for the provinces of Podlasie and Świętokrzyskie) was higher in hinterlands than in urban cores. The highest differences (over 50 pp) were recorded in the provinces of Wielkopolska and Lubuskie.

Budget revenues of gmina governments per capita obtained throughout the decade were higher in urban cores than in hinterland gminas. The only exception was the city of Szczecin in the period of 2003-2004, when budget revenues per capita were

higher in the urban core than its surrounding hinterland. In the decade of 2002-2011 the smallest differences between budget revenues per capita in the urban core and the hinterland were in Szczecin (Fig. 9), and the largest in Warsaw.

Expenditures of gminas (including town gminas with powiat rights) in the decade of 2002-2011 amounted to 1002.9 bn zł and exceeded the budget revenues by 4.1%. A similar deficit could be observed for all provinces as well as for all area types identified in terms of the location relative to urban cores.

The highest expenditures per capita were recorded in Warsaw. A much lower level of expenditures could be observed in other cores of functional urban areas. In Szczecin the amount of expenditures was the lowest (27,300 zł), accounting for only 55% of the expenditures per capita in Warsaw. There is less variation in expenditures per capita both in urban hinterlands and in the remaining part of the country.